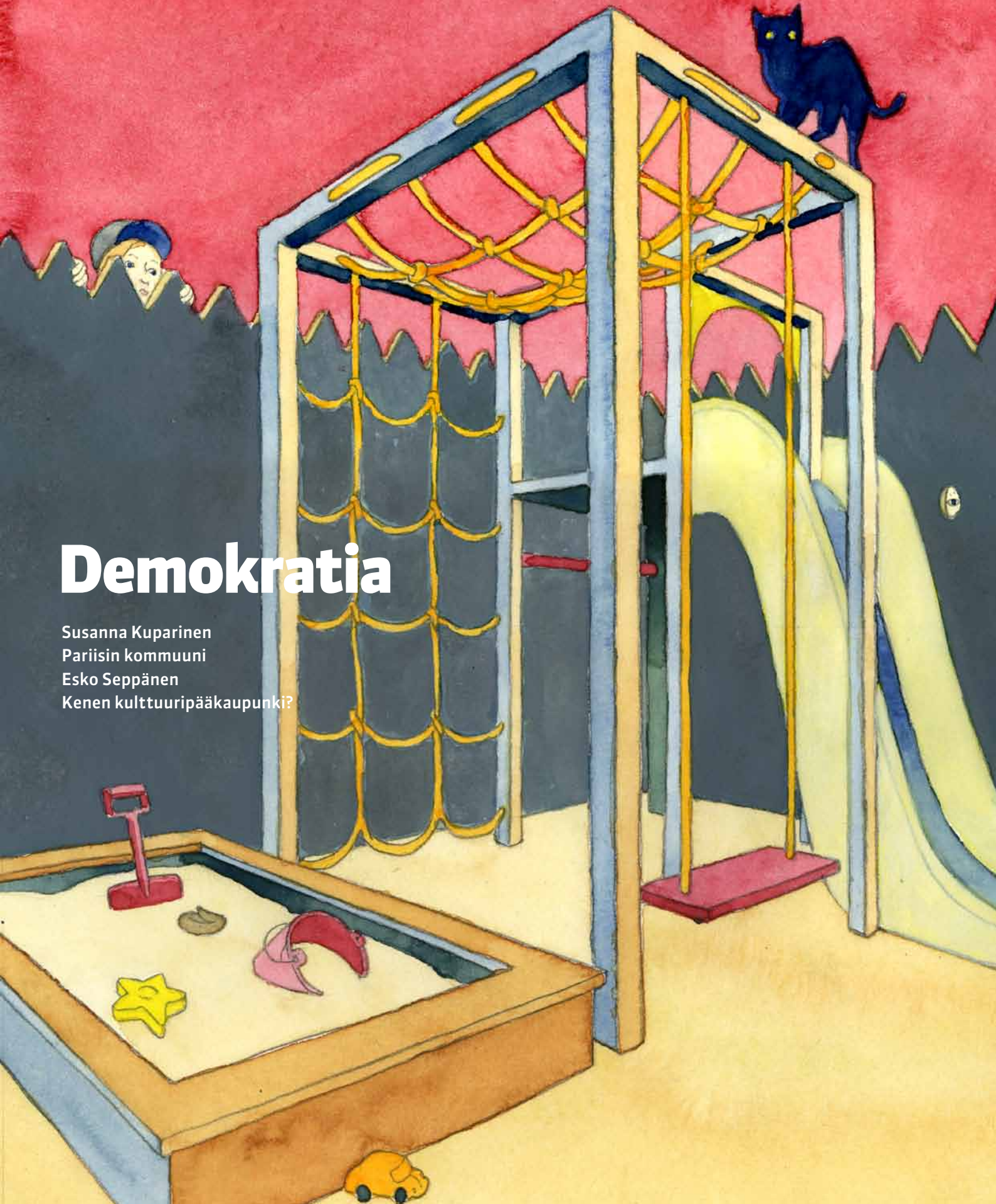

Kulttuurivihkot

Número 2 / 2011
Irttonumero 9,20 €
39. vuosikerta

Demokratia

Susanna Kuparinen
Pariisin kommuuni
Esko Seppänen
Kenen kulttuuripääkaupunki?

Rehellisesti vasemmalla

Yrjö Hakanen

SKP:n puheenjohtaja, Helsingin kaupunginvaltuutettu, Euroopan vasemmiston hallituksen jäsen
www.yrjohakanen.fi

Helsingissä nro 31

PIRKKO KOTILA

TOIMITTAJA • UUSIMAA

Valoa ja voimaa

Vasemmistolaiset
VANSTERKVINNORNA

301

www.pirkkokotila.fi

293
Uusimaa

Antti Hartikainen

rakennusalan opiskelija, ylioppilas

Muutoksen

virtaa Vantaalta

hartikainen.vas.fi

Rikkaan kulttuurin puolesta,
ahdasmielisyyttä vastaan

Paavo
Arhinmäki

51

HELSINKI

www.paavoarhinmaki.fi

Eettinen tehtävä

Edessä on suuri sivilisaatiomurros.

Maailmassa on kohta 7 miljardia ihmistä. Vaurain 1/3 elää ekologisesti tuhoisasti. Köyhin 1/3 elää kurjuudessa. Keskimmäinen 1/3 elää kestävästi.

- Helsingin yliopiston filosofian dosentti ja yliopistonlehtori • Suomen Pakolaisavun pj
- Helsingin kaupunginvalt. demariryhmän vpj
- Corporate Europe Observatoryn (CEO) hallituksen jäsen • Maailman sosiaalifoorumin aktivisti

www.thomaswallgren.fi

Hki
112

SDP

Reko Ravela

Piikki
porvarin
lihaan

309

PASSIIVISUUS VAIHTUI SOKEAAN PROTESTOINTIIN

Oppilaita kasvatetaan kansalaisuuden sijasta yrittäjyyteen.

VIIME VUONNA julkistetun kansainvälisen tutkimuksen mukaan suomalaisnuorten yhteiskunnalliset tiedot ovat kansainvälistä kärkeä, mutta heidän kiinnostuksensa osallistua politiikkaan ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen on sen sijaan pohjatasoa. Tutkimukseen osallistui peruskoulun 8. luokan oppilaita.

Tulokset kertovat siitä, että suomalaisissa kouluissa pätätään tuloksekkaasti tietoa yhteiskunnasta, mutta tieto on ulko kohtaista. Oppilat eivät saa koulusta sellaisia aineksia, jotka auttaisivat heitä mieltämään yhteiskunnan ja politiikan osaksi jokaisen elämää ja kannustaisivat aktiivisen ja kriittisen kansalaisen rooliin.

Kuvaavaa tutkimustuloksissa oli myös se, että tietämyksen lisäksi suomalaisten luottamus yhteiskunnallisiin instituutioihin oli erityisen suurta. Valtionhallintoon luotti 82 prosenttia, tiedotusvälineisiin 80 ja puolueisiin 61 prosenttia nuorista. Kaikki nämä luvut olivat noin 20 prosenttia suurempia kuin muissa länsimaissa keskimäärin.

Nuoret siis luottavat siihen, että yhteiskunta toimii, mutta eivät ole kiinnostuneita itse osallistumaan siihen. Asenne on demokratian kannalta huolestuttava. Luottamus instituutioihin voi sinänsä olla hyväkin merkki, mutta tuskin silloin, kun se yhdistyy kiinnostumattomuuteen ja passiivisuuteen. Todellinen kansanvalta edellyttää alamaisasenteen sijasta aktiivisia kansalaisia.

NUORIA EI kuitenkaan pidä syyllistää vääristä asenteista. Vika on siinä, miten asioita heille opetetaan ja millaisia toimintamalleja annetaan tai jätetään antamatta.

Nuorten passiivisuus on luultavasti ainakin osittain tietoisien politiikan tulosta. Suomalaisissa kouluissa näkyy yhä 1970- ja 1980-luvuilla vaikuttaneen Vapaan koulutuksen tukisäätiön kädenjälki. Elinkeinoelämän ja poliittisen oikeiston piirissä syntynyt vaikutusvaltainen säätiö lobbasi voimakkaasti koulutuksen »politisoitumista», kuten kouluneuvostoja ja yhteiskuntakasvatusta vastaan. Se sai tavoitteensa niin täydellisesti läpi, että se saattoi lopettaa toimintansa tarpeettomana.

Tämän päivän koulumaailmassa oppilaita kasvatetaan yhä enemmän kansalaisuuden sijasta yrittäjyyteen. Nykykoulun arvomaailmaa kuvaa myös se, että rauhankasvatus on käytännössä lopetettu.

SUOMALAISEN POLITIIKAN monet suuret linjat eivät tällä hetkellä vastaa yleistä kansalaismielipidettä: hyvinvointivaltion palvelujen annetaan rapistua tai niitä yksityistetään, tuloeroja kasvatetaan veropolitiikalla, ydinvoimaa rakennetaan lisää ja sotilaallinen liittoutuminen etenee. Kaikissa näissä asioissa kansalaisten enemmistön mielipide on lukuisten mielipidemittausten mukaan päinvastainen. Silti he vaaleissa äänestävät toistuvasti nykyistä politiikkaa toteuttavia puolueita – tai jättävät kokonaan äänestämättä. Ehkä tämä kertoo osaltaan vähäisestä kiinnostuksesta tai yhteiskunnallisen lukutaidon puutteesta. Jos »Suomen toivona» esiintyvän kokoomuksen kannatuksessa vaikkapa vain 2–3 prosenttiyksikköä tulee sellaisilta äänestäjiltä, jotka tosiasiaassa kannattavat toisenlaista politiikkaa kuin kokoomus tekee, sekin riittää nostamaan kokoomuksen suurimmaksi puolueeksi.

Mielikuvilla ratsastaminen ja epäpoliittisten tunnusten käyttäminen yleensä hyödyttää juuri oikeistoa. »Jos oikeisto tekisi kuten se puhuu, se olisi vasemmisto», kirjoitti aforistikko **Samuli Paronen**. Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan Republikaanisen puolueen äänestäjistä huomattava osa on sellaisia, joiden kuuluisi asiakysymyksiä koskevien mielipiteitensä perusteella äänestää Demokraattista puoluetta. Sama ei päde vastaavassa mitassa toisinpäin.

Huhtikuun eduskuntavaaleissamme muutoksia on tietysti luvassa Perussuomalaisten odotettavissa olevan hurjan nousun vuoksi. Tuskin on demokratian kannalta huono asia, jos moni aiemmin nukkunut äänestäjä lähtee nyt uurnille. Varsinkin talouspoliittiselta linjaltaan hyvin epämääräisen protestipuolueen kannatus on kuitenkin merkki yhteiskunnallisen tietämyksen ja kiinnostuksen pinnallisuudesta siinä missä passiivisuus tai valtapuolueiden sokea tukeminenkin.

Eduskuntavaalien tuloslaskentaa jännitetään Kulttuurivihkojen suorassa videolähetyksessä osoitteessa <http://www.kulttuurivihkot.fi> vaalipäivänä 17.4. klo 19 alkaen.

Artikkelit

18 TURKU 2011: KENEN KULTTUURIPÄÄKAUPUNKI?

Kulttuurin juhluvuotta viettävä Turku on olennaisten kysymysten äärellä: mikä on kulttuuria ja kuka sen määrittää?

22 PUHTAAN MUSIIKIN EHDOLLA

Norjan All Ears -festivaalilla ei kumarreta sanan valtaa.

28 ON JOTAIN MÄTÄÄ ARKADIANMÄELLÄ

Kulttuurivihkot haastatteli teatteriohjaaja Susanna Kuparista hänen uudesta Eduskunta-näytelmästään.

30 PARIISIN KOMMUUNI 140 VUOTTA

Brittiläinen kirjailija Sebastian Hayes on kirjoittanut Pariisin kommuunin vaikutuksesta sekä työväenliikkeeseen että runoilija Arthur Rimbaudiin.

32 ENEMMÄN EUROOPPAA = VÄHEMMÄN DEMOKRATIAA

EU:n liittovaltioprojektia ajetaan nyt eteenpäin Milton Friedmanin oppien mukaisesti laman ja kriisin varjolla, kirjoittaa emeritusmeppi Esko Seppänen.

34 MIKSI TAITEILIJÄ HALUAA POLITIIKKAA?

Vastaajina Arja Tiainen, Sara Paavolainen ja muita kulttuurialan vaaliehdokkaita.

37 »VASTAVOIMAN TARVE ON HUUTAVA«

Vaalit tuovat eduskuntasalin vasemmalle laidalle sukupolvenvaihdoksen. 35 vuoden jälkeen talon jättävä Esko-Juhani Tennilä ei lupaa seuraajilleen helppoja aikoja.

38 MUUKALAISENA SUOMESSA

Paratiisi-näytelmässä tullaan muualta meille.

40 SYRJÄYTYMINEN JA RIKOLLISUUS

Rikollisuus ja syrjäytyminen kulkevat usein käsi kädessä. Tutkija Mikko Aaltosen mukaan ei kuitenkaan ole selvää kumpi seuraa toista.

41 YDINASEIDEN AIKA EI OLE OHI

Kulttuurivihkojen toimittaja kävi väestönsuojelukurssin. Ydintalven yllättäessä vain osa suomalaisista pääsisi väestönsuojaan, eikä siitäkään olisi kovin pitkäaikaista apua.

44 TOIMITAJANA »TAVIS«

Kansalaisjournalismista väitöskirjan tehnyt tutkija Laura Ahva kehottaa ihmisiä osallistumaan demokratiaan muutenkin kuin äänestämällä.

48 KAMBODZHAN SORRETTUJA LAKI EI AUTA

Lukutaidottomien keskuudessa tieto kulkee C-kasetilla.

54 ANNETTUJA RUNOJA

»Se kenellä on hallussa kieli, on hallussa maailman luonne ja mieli», sanoo tammikuussa uusimman runokirjansa Toden näköistä julkaissut Hannu Mäkelä.

60 WTC-7:N MYSTINEN TUHO

»Kuinka pitkään journalistimme jatkavat hiljaisuuttaan virallisen 9/11-tarinan mielettömyydestä», kysyy Mikael Böök arvioidessaan emeritusprofessori David Ray Griffinin kirjan.

Kaunokirjallisuus

57 KRISTALLIYÖ

Kari Saviniemen runo

58 RUNOJA

V.S. Luoma-aho

Palstat

3	PÄÄKIRJOITUS	52	KOLUMNIT / BERGER
6–16	200 SANAA	53	KOLUMNIT / AVELIN
10	LEVYPALSTA	62–65	KIRJA-ARVIOT
11	DVD-ARVIO	66	KOLUMNIT / SOIKKELI
12	ELOKUVANURKKA		

TÄMÄN NUMERON TEKIJÖITÄ

TARU SALMENKARI

Helsingin yliopiston dosentti, joka tutkii demokratiaa, kansalaisyhteiskuntaa ja protestikulttuuria Itä-Aasiassa.

RIIA COLLIANDER

on taiteellisuuteen taipuvainen, maailman ohella itseäänkin haastava freelance-toimittaja sekä monen alan punavihreä aktivisti.

PERTTI JULKUNEN

Yrittäjäjournalisti, opettanut journalismia viime vuosituohannella Tampereen yliopistossa.

SATU VIRTANEN

Tamperelainen kirjoittaja, sadunkertoja, rikossovittelija ja majakka-aktiivi. Eläinrakas ja kiltti käsityöihminen.

ESKO SEPPÄNEN

Kauppateiden kandidaatti, ollut Yleisradion taloustoimittaja, kansanedustaja ja Euroopan Parlamentin jäsen. Nykyisin on vapaa kirjoittaja ja kirjailija.

MIKAEL BÖÖK

tutkii kirjastoja ja julkisuuden muutoksia.

Demokratia

Saamme äänestää eduskuntavaaleissa kerran neljässä vuodessa, mutta demokratia on paljon muutakin. Se on myös jotakin, jota ei ole – ainakaan läheskään täydellisenä. Teatteriohjaaja Susanna Kuparisen mukaan demokratiaa uhkaa politiikan ja talouden vahva kytkös, joka on tuonut yhteiskuntaan julmia sävyjä. Teemapaketissa pohditaan myös syrjäytymisen ja rikollisuuden yhteyttä, palataan hetkeksi Pariisin kommuunin aikoihin, ruoditaan eurofederalismia sekä kysytään, mitä oikeastaan tarkoittaa kansalaisjournalismi.

SIVUT 26 – 47

Kulttuurivihkot | 39. vuosikerta

Julkaisija Domirola Oy **Päätoimittaja** Elias Krohn | **POLITIIKKA, FILOSOFIA, MIELIPIIDE**, 200 SANAA **Toimituspäällikkö** Juhana Petterson | **ELOKUVA, SARJAKUVA** **Toimituspäällikkö, kehitys** Ari Lahdenmäki **Toimitussihteerit** Marko Korvela, POPULAARIMUSIIKKI, KIRJALLISUUS, MARXILAISUUS | Katja Nissinen, YHTEISKUNTA, TIEDE, TAMPERE | Anna Pihlajaniemi, KIRJA-ARVIOT | Riikka Ylitalo, KAUNOKIRJALLISET TEKSTIT **Ulkoasu** Miika Immonen **Toimittajat** Aleksí Ahtola, HISTORIA | Johan Alén | Jouni Avelin, TURKU | Riia Colliander | Eero J. Hirvenoja, ELOKUVA | Janne Hukka, Mari Lukkari, Tomi Toivio, Iisa af Ursin **Toimituksen yhteystiedot** <http://www.kulttuurivihkot.fi> | (09) 4114 5369 (vastaaja) | Kaasutehtaankatu 1/12, 00540 Helsinki | **etunimi.sukunimi@kulttuurivihkot.fi** **Osoitteenmuutokset ja tilaukset** Kulttuurivihkot ilmestyy kuusi kertaa vuodessa. Lähetä tilaus tai tieto osoitteenmuutoksesta toimituksen osoitteeseen kirjeitse tai sähköpostitse: tilaus@kulttuurivihkot.fi tai käyttäen www.asiakaspalveluamme osoitteessa: <http://www.kulttuurivihkot.fi>. Kuuden numeron kestoilauks 39 €, vuoden määräaikainen tilaus 46 €. **Ilmoitushinnat** Koko sivu: 739 €, puoli sivua: 474 € sekä arvonlisävero: 23 %. Mediakortti: www.kulttuurivihkot.fi **Kirjoitusten lähettäminen** Toimitus ottaa sitoumukselta vastaan lehdessä julkaistavaksi tarkoitettua materiaalia. Tekstit vain RTF- eli Rich Text Format- tai ASCII- eli tekstitiedostoina sähköpostitse toimitussihteerille tai lehden osoitteeseen (tuloste ja mahdollinen levyke). Lehti ei vastaa tilaamatta lähetetyn materiaalin säilyttämisestä eikä palauttamisesta. Aiheiden tarjoaminen onnistuu parhaiten ottamalla yhteyttä toimitussihteeriin. Ks. työnjako yltä. Kulttuurivihkoihin kertyvä aineisto luovutetaan vanhennuttuaan Kansan Arkistoon tallennettavaksi. **Kirjapaino** KTMP Ykkös-Offset, Singsby.

ISSN: 0356-3367v

Auttaako internet kansannousuja?

Mielenosoitusten kokoonkutsumiseen käy 800-luvun teknologia, kuten ilotulitteet, siinä missä 2000-luvun teknologiaakin.

LÄNSIMEDIA ON antanut internetille kunnian viime vuosien kansannousuista. Wikileaksin väitetään saaneen väkijoukot kadulle paljastamalla tunisialaisille, kuinka korruptoitunut heidän hallintonsa on. On vaikea uskoa, etteivät tunisialaiset olisi sitä valmiiksi tienneet.

Iranin vihreästä vallankumouksesta ja Pohjois-Afrikan kansannousuista kiitellään sosiaalista mediaa. Iranilainen journalisti **Golnaz Esfandiari** tosin ihmettelee *Foreign Policy*-lehden artikkelissaan, miten länsimedian siteeraamat englanninkieliset sivustot olisivat mobilisoineet kansan Iranissa. Toki niiden kautta kuvat mielenosoituksista levisivät nopeasti länsimediaan.

Jo pari vuosikymmentä sitten ennustettiin kiinalaisten nousevan vaatimaan demokratiaa, kun he internetistä saavat tietää länsimaiden vapauksista. Kiinalaiset ovat sittemmin lähteneet joukolla kaduille, mutta aina puolustamaan maansa kunniaa Yhdysvaltoja tai Japania vastaan.

INTERNET-USKOSSA NÄKYVÄ kolme yhdysvaltalaisista ajatusmallia. Yhden mukaan vain tiedonpuute estää matkimasta Yhdysvaltoja. Toinen pitää kansan ja valtion etuja vastakkaisina, joten kansa luonnollisesti vastustaa hallitustaan. Kolmannessa rassukat muualla tarvitsevat länsimaista apua, kuten sen teknologiaa, osataksaan toimia.

Tieto yksin ei riitä nostattamaan kansaa hallitusta vastaan. Tarvitaan laajalti jaettu tyytymättömyyden syy, kuten työttömyys ja inflaatio Pohjois-Afrikassa. On naiivia odottaa, että demokratioista saatu tieto olisi vain positiivista. Kun Kiinan tiedotusvälineet esittävät **Bill Clintonin** seksiskandaalia tai tappeluja Taiwanin parlamentissa, kiinalaiset naureskelevat, ettei tällaisia hulluuksia meillä sentään ole.

Toimintaan tieto ei useinkaan johda. Kiinan hallituksen tiedonhallintalinja Pohjois-Afrikan tapahtumien osalta onkin hakukonesensuuri. Maan media on raportoinut tapahtumista asiallisesti, mutta sattumalta ei voi osua nettikeskusteluun, jossa joku ehdottaa Kiinassakin tehtävän Egyptit.

Mielenosoittajien salaa mobilisoima Soulin keskustuskadun valtaus vuonna 2007.

TIEDON LEVITYKSEEN ei tarvita edistyksellistä teknologiaa. Libyasta palannut suomalainen kertoi mielenosoituksia kutsutun kokoon ilotulitteiden paukkeella. Vuonna 1976 Nanjingissa tieto mielenosoituksista maalattiin asemalta lähteviin juniin. Seurauksena Beijingissä keskusaukiolle kokoontui satojatuhansia ihmisiä tuomitsemaan ääriivasemmistolaisen linjan. Internetin etuna Pohjois-Afrikassa pidetään kykyä mobilisoida ilman organisoitunutta johtoa, mutta onnistui se Kiinassa ilmeikkin.

Aina teknologiaa ei voi käyttää, koska se on haavoittuvainen poliisivalvonnalle. Kun Etelä-Koreassa vuonna 2007 vapaakauppasopimuksen vastaiset mielenosoitukset oli kielletty, niiden päivämäärä julkaistiin internetissä, mutta kokoontumispaikka pidettiin salassa. Järjestäjäorganisaatiot kertoivat jäsenilleen, milloin ja millä metroasemalla ammattiliittoon kuuluvat met-

rotyöläiset kuuluttavat paikan. Tuloksena viitisentuhatta mielenosoittajaa tukki Soulin pääristeyksen, vaikka hallitus oli määrännyt 60 000 mellakkapoliisia estämään protestit.

VAIKKA INTERNET EI täytä kaikkia odotuksia, siitä on apua vastarinnan mobilisoinnissa. Asiantuntijat toteavat, että Egyptissä internet on onnistunut murtaamaan tilanteen, jossa jätetään toimimatta, koska ei tiedetä, miten muut toimivat. Itsekin uskaltaudutaan kadulle diktatuuria vastaan, kun ennalta tiedetään väkeä olevan liikaa tukahdutettavaksi.

Kanadalainen journalisti ja kirjailija **Malcolm Gladwell** epäilee internetin merkitystä adressien allekirjoittamista riskialttiimman toiminnan mobilisoinnissa, koska sitoutuminen yleensä perustuu tiiviisiin suhteisiin. Internetissä keskinäistä tukea ja ryhmäpaineita kestävä vaikeudet ei synny.

Gladwell ei huomioi heikkojen ja tiiviiden suhteiden yhdistelmän mahdollisuutta. Koreassa poliittiset noviisitkin ovat internetin avulla saaneet tuhansittain väkeä kaduille, kunhan huolenaihe on valmiiksi jaettu. Idea leviää internetin keskustelupalstoilta tuntemattomiltakin, mutta paikalle tullaan ystävien kanssa, jolloin tuki ja ryhmäpaine ovat läsnä.

Aina teknologiaa ei voi käyttää, koska se on haavoittuvainen poliisivalvonnalle.

Rappiotai-teesta kansallishengen korostamiseen

PERUSSUOMALAISTEN eduskuntavaaliohjelman kulttuurilinjaus on ärsyttänyt kulttuuriväkeä. Perussuomalaisten linjana on lopettaa »postmodernin tekotaiteen» julkinen tukeminen. Hyvä ja tuettavana taiteena ja kulttuurina pidetään lähinnä kansallisromantiikkaa.

Kommentoijien mukaan puolueen linjaan sopimattoman taiteen määrittäminen postmoderniksi tekotaiteeksi on oikeastaan melko lähellä natsi-Saksan käsitystä kiellettävästä rappiotai-teesta. Samaan aikaan kannustettava kansallisromanttinen taide muodostaa jonkinlaisen mielikuvan totalitarististen maiden kulttuurilinjasta, jossa kansallisia hyveitä ylistetään.

Ohjelman mukaan taiteen tulee myös vahvistaa suomalaista identiteettiä. Kun perussuomalaisten hurjat lausunnot maahanmuuttajista, feministeistä, ruotsinkielisistä, seksuaalivähemmistöistä ja muista ihmisryhmistä otetaan huomioon, alkaa perussuomalaisen identiteetin vahvistaminen tuntua hyvin epämiellyttävältä ajatukselta.

TOMI TOIVIO

Nokia valitsi suljetun lähdekoodin linjan

NOKIA TEKI Microsoftin kanssa ilmeisen kohtalokkaan sopimuksen, jossa kännyköiden käyttöjärjestelmäsi tulee Windows. Vastaaville Microsoftin mobiilikumppaneille on aikaisemmin käynyt kehnosti. Nyt Nokiasta tulee luultavasti pelkkä kännykkälaitteiden tuottaja Microsoftin ohjelmille.

Nokialla olisi kuitenkin ollut toinenkin vaihtoehto. Nokia kehitti kännyköihinsä Linuxiin perustuvaa avoimen lähdekoodin Maemo-käyttöjärjestelmää. Tästä järjestelmästä olisi voinut tulla Googlen avoimen Androidin kaltainen menestystuote. Nyt se melkein varmasti haudataan vähin äänin Microsoftin käyttöjärjestelmän tieltä.

Siirtyminen Windowsiin on epäilyttävää muutenkin kuin avoimen lähdekoodin näkökulmasta. Nokian kanalta se luultavasti antaa vallan vahvemmalle partnerille. Jos Nokia olisi panostanut avoimeen lähdekoodiin enemmän, se ei ehkä olisi nykyisessä tilanteessa.

TOMI TOIVIO

Eduskuntavaalit
17.4.
numero 33
Helsinki,
Itäkeskus
DI, eläkkeellä

Köyhyys poistettava. Suomen kannettava kansainvälinen vastuunsa ympäristöstä, pakolaisista ja nälän poistamisesta. Suomen oltava aloitteellinen.

Arjen leppoistaja
eduskuntaan.

- Rennompaa arkea ja
aikaa perheille
- 750 euron perustulo
- Hyvät julkiset
palvelut
- Tasa-arvolla
turvallisuu-tta -
myös globaalisti

KIRSI PIHLAJA

www.kirsipihlaja.vas.fi
Helsingin vaalipiiri

64

AIVOLOHKOLÄMMITIN

»Taide ei ole sama kuin taideteos.»

ostakaan kirjaa, vaan kokemuksen, kulttuurillisen sisällön», kuvasi Isomäki.

Vertailukohtia piratismiin negatiivisista piirteistä löydettiin myös kustantamokentältä. Esimerkkinä mainittiin kääntäjien tilanne: kustantamot ovat olleet halukkaita lunastamaan käännöksiä pienellä kertakorvauksella käyttäkseen niitä ilman erilliskorvausta rajattomasti uusissa julkaisumuodoissa.

»Musiikkipuolella laskenut levymyynti esimerkiksi ajoi bändit taas kiertueille», totesi Söderblom. »En vertaisi kirjallisuutta suoraan musiikkiin, mutta teknologian tuomat haasteet eivät välttämättä ole huono asia.»

Julkista tukea tarvitaan

»En näe, että Suomen kaltaisessa maassa on mahdollista pärjätä ilman julkista kulttuurin tukea. Tärkeämpi kysymys on, mikä on julkisen ja yksityisen rahoituksen suhde», Kaivosoja määritteli.

»Jo yliopistouudistuksesta nähdään, millaisen uhan julkisen rahoituksen karsiminen voi muodostaa: päätöksiä tehdään kaupallisiin intresseihin. Tatakseen kulttuurin elinvoiman eritoten hallinnossa kulttuurimäärärahoista ja apurahoista päättävien on pidettävä huoli sen riittävydestä.»

»Julkisen rahan käyttö on vaativa laji. Vakiintuneen taidelaitoksen tuki ei voi olla tempoilevaa ja projektiluonteista», tyytyi Söderblom. »Kulttuuri kannattaa, mutta samoin kuin julkinen terveydenhuolto: vasta sen rapauduttua huomataan sen todellinen painoarvo.»

Koulutuksen kulmakivi

»Taideyliopisto on auttamatta myöhässä. Taide on taito, ja mikäli se puuttuu perusopetuksesta, on korkea-asteella enää turha aloittaa», kuvaili Erik Söderblom. »Kulttuuriaineissa jos missä osaavalla opettajalla on suuri merkitys: huono tai hyvä ope voi saada kokonaisen luokan innostumaan tai kyllästy-mään», korosti Riitta Kaivosoja.

Pienen kulttuurialueen sisin elää tai kuolee sen mukana, osataanko sen kulttuurille lukea muikin kuin rahallinen arvo ja investoida sen elämänlangan ylläpitoon satunnaisen taloudellisen tappion uhalakin. Luovuus, kulttuurihistoria ja innovointi tarvitsivat keskustelijoiden puheessa polttoaineekseen muutakin kuin kylmiä taloudellisia painotuksia.

»Taidehan ei ole sama kuin taideteos. Taideteos on vain hetki, mutta taide on kytköksissä koko elämään», tiivistä Söderblom.

Kannattaako kulttuuri?

Helmikuun alussa kokoontuttiin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran ja Eino Leinon seuran kutsumina monisyisen aiheen äärelle. Tarjolle oli nostettu Suomen kulttuurin elinehdot sekä kysymykset siitä, kannattaako kulttuuri – taloudellisesti, sisällöllisesti, arvillisesti.

SKS:N TILOISSA keskustelua johti kirjallisuudentutkija ja Suomen Kansallisteatterin entinen johtaja professori **Maria-Liisa Nevala**. Mukana olivat kirjailija ja tutkija **Risto Isomäki**, opetus- ja kulttuuriministeriön ylijohtaja **Riitta Kaivosoja**, Helsingin juhlaviikkojen toiminnanjohtaja **Erik Söderblom** sekä kirjailija **Jarkko Tontti**.

Teknologiakehityksen ohella haasteiksi nimettiin kustannusalan sekä kulttuurin kuluttamisen muutoksia kokeneet prioriteetit, kulttuurikentän rahoitusrakenne sekä pienen kulttuurialueen elinvoiman takaaminen.

»Kysymys kulttuurin kannattavuudesta on ylipäätään kaksijakoinen, tietynlaista riskitaloutta: investoidaan miljoonia sataan tekijään, joista yksi tai kaksi menestyy. Kun taloudellinen voitto alkaa kiinnostaa kustantajia monipuolisuutta enemmän, tästä voi muodostua homogeenisoiva tekijä,» avasi

Tontti. Brändäyksen nousu itseisarvoksi nähtiin uhkana: se ei osaa ennakoita eikä kykene vastaamaan ruohonjuuritasolta nouseviin kulttuuriliikkeisiin ja voi näin muodostua kulttuurikentän kahleiksi. Isomäki kiinnitti huomion alan uusjakoon: suurimmat riskit ja mielenkiintoisimmat uutuudet löytyvät jo pitkälti pienten kustantamojen valikoimista.

Sähkökirjapiraatista kustantamon rosvotalouteen

Uuteen teknologiaan siirryttäessä eritoten Tontti ja Isomäki äityivät napakkaankin sananvaihtoon uhkista ja mahdollisuuksista. Keskustelijat ennakkoivat piratismiin kotiutuvan sähköisten julkaisujen kasvun myötä myös kirjallisuuden pariin.

Kovimmin verkkopiratismiin arveltiin iskevän suurten kaupallisten nimien myyntiin. Pienten painosten erikoisuuksille sen taas nähtiin mahdollistavan myös suuremman lukijakunnan ja tunnettuuden saavuttamisen. Kaupallisuuden kaventamaan myyntivalikoimaan e-kirjoilla ennustettiin olevan räjähdysmäinen vaikutus: uusi lukuteknologia voi saada kuluttajat tekemään monipuolisempia hankintoja ja esittämään aktiivisempia vaatimuksia. Sähköpainosten levitessä verkossa joutunevat myös kustantamot harkitsemaan uudelleen esimerkiksi käännöstahtiaan.

Positiivisena piirteenä formaatissa nähtiin myös antimaterialistisuus. »Lukija ei ensisijaisesti

Agit-Propin neljä agitaation ja propagandan vuosikymmentä

» **LAPSET KAIKKIEN KANSAIN**, rauha toiveemme on ainiaan - / Täällä ystävyyttä laulu nuorten soi». Nämä kuuluisat *Demokraattisen nuorison maailmanliiton toimintamarssin* säkeet on edistyskellisen laululiikkeen airue Agit-Prop kajauttanut ilmoille jo neljäkymmentä vuotta.

Marssi oli myös kokoonpanon ensimmäisen pitkäsoiton, *Agit-Propin kvartetti laulaa työväenlauluja*, aloitusraitia vuonna 1972. Vuotta aiemmin kvartetti esiintyi Berliinin poliittisen laulun festivaaleilla. Suosio kasvoi ja Agit-Propista muodostui 1970-luvun vahvan poliittisessa ilmapiirissä nopeasti ilmiö, yksi taistolaisen liikkeen julkisista keulakuvista. Kokoonpano kerää edelleenkin loppuunmyytyihin konsertteihin yleisöä laidas-ta laitaan: nuoria sekä vanhoja työn ja taistelun kansalaisia, mutta myös camp-hengessä kvartetista pitäviä.

Kvartetin **Pekka Aarnio** ja **Martti Launis** tunsivat toisensa jo kouluajoilta. Pojat tutustuivat nuoreen **Sinikka Sokkaan** kouluiässä.

»Lauloimme yhdessä satunaisilla keikoilla kolmistaan esimerkiksi Vietnamin sodan vastaisten mielenosoitusten yhteydessä. Kun pyyntö Berliiniin tuli, syntyi kvartetti ottaessamme mukaan **Kiti Neuvosen**. **Monna Kamu** tuli mukaan Neuvosen tilalle tästä kotvan kuluttua. Näin kvartetin kokoonpano vakiintui», Pekka Aarnio muistelee kvartetin orgaanista syntyprosessia.

»Se että tämä on lähtenyt yhtä lailla ystävyys-suhteista kuin musiikillisista intresseistä on pitänyt meidät kasassa. Ja on myönnettävä, että meillä on hemmetin hauskaa.»

Agit-Propilla on uusia sovituksia ja kappaleita aina sen verran, että niissä riittää treenaamista.

»On suuri nautinto, kun saa kvartetin kaikkien näiden vuosien jälkeenkin soimaan parhaalla mahdollisella tavalla», Aarnio iloitsee. Hänen mukaansa bändin pointti onkin siinä, että kaikilla on niin erilaiset äänet. Toinen ylläpitävä seikka on laulujen kestävä eetos.

»Ne ovat kestäneet isot maailman mullistuk-

Agit-Propin kvartetti harjoittelemassa säestäjä **Eero Ojasa**n kotona vuonna 2009.

set ja suuret muutokset, joita tässä viimeisen neljänkymmenen vuoden aikana on ollut. Esiintyessä syntyy tunne, että tämä on ajankohtaista puhetta. Se palkitsee.»

JUHA SÄIJÄLÄ

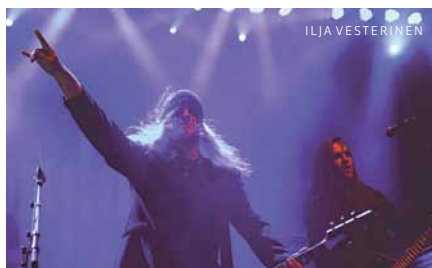
→ **Agit-Propin 40-vuotisjuhlakonsertti Kulttuuritalolla (Sturenkatu 14, Helsinki) perjantaina 29. huhtikuuta klo 19. Liput 28–35 euroa.**

Takaisin pimeälle keskiajalle

Onnetonta maailmaa voi muuttaa vain yhteistoiminnalla, toteaa Suomessa vierailut sveitsiläinen metallilegenda Thomas Gabriel Fischer.

SVEITSILÄINEN METALLIMIES Thomas Gabriel Fischer on tunnettu legendaarisen, pari vuotta sitten edenneen *Celtic Frostin* ja sen jälkeen perustetun *Triptykonin* nokkamiehenä. Jo 1980-luvun alussa musiikkiuransa aloittanut Fischer on eräs vaikutusvaltaisimpia äärimetallin pioneereja, jota ilman eivät esimerkiksi black-, gothic- tai doom-metal olisi sitä mitä ne tänä päivänä ovat.

Helmikuussa alkuvuoden tärkeimmässä metallitapahtumassa Finnish Metal Expossa Helsingin Kaapelitehtaalla yhteyneen vierailut Fischer itse suhtautuu asemaansa nöyrästi.

»Media antaa minulle titteleitä ja arvosanoja, mihin on erittäin vaikeaa suhtautua. Suhtaudun metallimusiikkiin valtavalla intohimolla. En omista mitään salaista reseptiä, miten tehdään täydellinen äärimetallilevy», sanoo parhaillaan Triptykonin seuraavaa levyä työstävä Fischer.

Synkän ja raskaan musiikin sanoituksissa vilah-televat uskonnollinen symboliikka ja eksistentia-listinen ahdistus, mikä luo kuvaa pessimistisestä, itseensä sulkeutuneesta taiteilijasta. Fischer kertoo kommentoivansa yhteiskunnallisia ilmiöitä, minkä vuoksi tekstit tuppaavat olemaan välillä pessimistisiä.

»Elämme onnettomassa maailmassa. Jo tuhansien vuosien ajan ennen meidän aikaamme ihmiskunta on kunnostautunut lähinnä tuhon kylvämässä. Olen kiinnostunut erilaisista meka-

»Ihmiskunta on kunnostautunut lähinnä tuhon kylvämässä.»

nismeista, jotka muovaavat ihmistä, yhteiskuntaa ja maailmaa. Nyt tuntuu siltä, että olemme vajoomassa takaisin pimeälle keskiajalle. Modernissa yhteiskunnassa meillä pitäisi olla käytössä tarvittava tieto tehdä järkeviä päätöksiä. Mutta jostain syystä, kuten uskonnollisten fanaatikkojen tai pankki-piirien omaneduntavoittelun takia, tehdään todella huonoja ratkaisuja, jotka vaikuttavat miljoonien ihmisten elämään ja koko planeetan kohtaloon.»

Tilanteeseen voi Fischerin mukaan vaikuttaa vain yhteisellä rintamalla.

»Pari sataa vuotta sitten Ranskan vallankumouksen aikoihin kansa ryntäsi kaduille ja todella toimi muutoksen puolesta. Nykyään meillä on televisioviihdettä, hienot autot ynnä muut mukavuudet», pohtii Fischer.

MARKO KORVELA

Nouseva marginaali

Kokeellisen musiikin skenet elävät jatkuvasti venyvistä rajoistaan, mutta venyttäminen ei ole helppoa.

ARTISTIEN ON SEKÄ keksittävä uutta että osattava nitoa tekemänsä vanhaan niin että sen tunnistaa osaksi jatkumoa. Satunnainen hälykin on musiikkia vasta kun se määrittäytyy musiikiksi. Onneksi Suomesta löytyy monien eri genrejen lahjakkaita yrittäjiä.

Invisible Wavesin *Wonderland of Corruption* on täyteläistä raskaselektroniikkaa, jossa genren peruselementit massiivisista äänivalleista huutoon yhdistyvät sykkiviin pulsseihin ja kieppuviin kuviin. Se on ehdottomasti yksi omaperäisimpiä

viime vuosien kotimaisista hälyalbumeista. On hienoa nähdä, että vaikka Gelsominan kaltaiset loistavat suomalaiset noiseprojektit ovat jo panneet pillinsä (tai siis oudot koneensa) pussiin, on luvassa uusia lahjakkuuksia ottamaan heidän paikkansa. Levy repii korvia, mutta niin melun pitääkin.

KOKEELLISUUDESSA VOI OLLA hyvin myös kyse paluusta vanhempiin, jo massan ohittamiin trendeihin. Valkyrend Varieté jatkaa monella tapaa polkua, jonka varrelta aikanaan löytyi esimerkiksi Transkaakko. Folkkia, sekä 60-lukulaisessa että perinteisessä mielessä, reippain rock- ja neofolk-höysein. Hämmentäviä lyriikoita, jotka tasapainoilevat kornin ja herkän rajoilla, jopa samojen kappaleiden sisällä. **Tatu Metso** ja **Arttu Jyske** esittävät vahvaa ja harmonista laulua, hyvin pinnalle jätettynä. Siinä haetaan lähes julistavaa sävyä, mutta voidaan silti harhailla rauhassa. Aina ei osuta aivan nappiin, mutta kun osutaan, osutaan hyvin. Ja taustat ovat aivan kohdallaan.

JOEL JA OLLI TANSKASEN muodostama Gourva on puolestaan jotakin doomin ja hälyn rajamailta. *Antenna, Psychedelic* kierrättää materiaalit yhtyeen aiemmalta *Fog Crusher*-ep:ltä, sekä lisää mukaan yhden uuden raidan. Se on hitaan kitaran hallitsemaa ambientia ja melua, joka trenditietoiselle kuulijalle tuo mieleen varmaankin lähinnä SunnO)))n, vaikka vastaavaa musiikkia on muutenkin tehty viime vuosina huomattavan paljon. Uuden julkaisun myötä mukaan on saatu kirkkaampi tuotantojälki, jonka ansiosta yhtyeen rouhiva äänimaailma pääsee vaivatta valtaamaan tilaa jossa se soi. Gourva liikkuu sujuvasti kahdella eri kentällä, mutta silti luo niistä jotakin hyvin uutta ja uusiutuvaa, ja todellakin ottaa omansa. Ja lisäraita *Antenna in my Head* antaa lupaus siitä, että paikoilleen ei tulla jäämään jatkossakaan.

HIUKAN HARHAANJOHTAVASTI nimetty Dead Metal Trio ei soita metallia, vaan kokeellista klassista. Se koostuu kolmesta lahjakkaasta nuoresta miehestä, jotka soittavat viulua, haitaria ja akustista kitaraa, hajanasesti mutta hurjalla intensiteetillä ja taidolla. Trion musiikki ei ole millään tavalla help-

Dead Metal Trio:
Dead Metal Trio
omakustanne

Gourva:
Antenna, Psychedelic
Roina Records

Invisible Waves:
Wonderland of Corruption
Vomit Bucket
Productions

Valkyrend Varieté:
Kesä
omakustanne

poa kuunneltavaa, mutta siinä on jotakin todella vaikuttavaa, tavalla jossa tiivistyvät niin klassisen musiikin suunnalta tulevan kokeellisuuden voima kuin sen ärsyttävyytensä. Kaikki teennäisyys silti loistaa poissaolollaan – Dead Metal Trion kaaos tulee taidolla, ja suoraan sydäimestä. Oudomman klassisen ystävän ei tule jättää sitä kuulematta.

KAIKKIEN NELJÄN materiaalia yhdistää kaksi asiaa: hienoinen hiomattomuus, ja lupaus vaikuttavasta tulevaisuudesta. Parhaat kannattaa bongata ajoissa.

→ <http://www.myspace.com/theinvisiblewaves>
→ <http://variete.fans.fi/>
→ <http://www.myspace.com/gourva>
→ <http://www.myspace.com/deadmetaltrio>

toimittaja
**ANTERO
EEROLA**
291
EDUSKUNTAAN
UUDELTAMAALTA
PÄÄOMAT
VEROLLE JA
PERUSTURVA
KUNTOON
vasemmisto
RIKKAAUTTA JOLLA ON ARVOA
ANTERO EEROLAN TUKIRYHMÄ

Draamaa, komediaa ja draamakomediaa

Kun Euroopassa tehdään kehuttu leffa, jenkit pilaavat sen laimennetulla versiollaan. Kun draamoilla kunnostautunut nuori ohjaaja kokeilee komediaa, tuloksena on farssi. Kun etevä amerikkalaisohjaaja pestaa tähtikoomikon, syntyykin draama.

JIM SHERIDAN (s. 1949) sai tehtäväkseen vesittää **Susanne Bierin** *Veljekset* (2004), joka oli intensiivinen ja rouhea draama. Perheväkivaltaa ei sievistelty pois sotatraumalla ja onnellisella lopulla.

Jenkkiinversioon kiinnitettiin nuoria ja nättejä tähtiä. Sam (**Tobey Maguire**) joutuu Afganistanin sotakomennuksella talibanien vangiksi ja pakotetaan tappamaan alaisensa. Vankilasta vapautunut heittiöveli ryhdistäytyy ja ottaa perheen vastuilleen. Kuolleeksi luultu Sam palaakin kotiin, ryhtyy neuroottiseksi veteraaniksi ja tunnustaa lopulta tekonsa vaimolleen. Koska perhe on kaikki, loppu hyvin, kaikki hyvin.

Jenkkiinversiossa kaikkien sydän on kultaa. Rakkaus parantaa Samin. Kriminaaliveli osoittautuu taitavaksi nikkariksi, jolle vihoitteleva isäkin lopulta lämpenee. Grace nyyhkii alusta loppuun ja

saa kaksi miestä; veljekset. Musiikkia on liikaa ja se on imelää. **Jake Gyllenhaal** on roolissaan kohtalainen, **Tobey Maguire** tuijottelee tyhyyteen. Sitä on sotaneuroosi. **Natalie Portmanille** on varattu naisen osa: kärsivällisyys.

Fatih Akin (s. 1973) siirtyi arvostelumenestysten *Suoraan seinään* (2004) ja *Taivaan reunalla* (2007) jälkeen komediaan, mutta tuloksena olikin möykäfarssi *Soul Kitchen*.

Touhukas kolmikymppinen Zinos pyörittää Hampurissa onnetonta läävää, jonka huoltoasemasapuskat viedään käsistä. Soppaan työntävät lusikkansa vankilasta vapautuva lurjustelevala velimies ja kiinteistöön silmänsä iskenyt bisnesshai. Kun vielä tyttöystäväkin muuttaa Kiinaan, keitos palaa pohjaan. Sitten tarvitaankin vain veitsiä sinkoava kriisi kokki, kurssinmuutos kohti *fine diningia* ja niksahantun selkä, joka heittää Zinoksen syliin empaattisen naprapaatin eli sen oikean.

Lopussa kaikki saavat toisensa. Akin on kertonut googlanneensa sanan »komedia» ja saaneensa määritelmän »draama, jossa on toiveikas loppu». Googlatulta *Soul Kitchen* vaikuttaakin, sillä mitään omaa ei siivälään jää. Sujuva, tyhjä ja miksi, toteaa katsoja.

Akin on kertonut googlanneensa sanan »komedia» ja saaneensa määritelmän »draama, jossa on toiveikas loppu».

Noah Baumbachin (s. 1969) *The Squid and the Whale* (2005) ja *Margot at the Wedding* (2007) osoittivat, että hyvässä draamakomediassa keskitytään henkilöahmomiin. *Greenbergin* taustalla on Baumbachin suunnittelema näytelmä.

Nelikymppinen hermoromahduksesta toipuva puuseppä Roger Greenberg (**Ben Stiller**) palaa New Yorkista Los Angelesiin ja yrittää olla tekemättä mitään. Aggressiivinen ja sulkeutuva Greenberg haikailee bändiaikojaan ja kirjoittelee ivallisia valituskirjeitä firmoille. Greenberg välttelee tunnesiteitä mutta ajautuu suhteeseen veljensä sihteerin Florencen (**Greta Gerwig**) kanssa. Florence edustaa mukautumista, Greenberg kritiikkiä. Florence kuvataan usein auton ratissa, Greenberg kävelemässä.

Baumbach luovii taitavasti ihmissuhdedraamojen ahtaissa puitteissa. Hämmöt ovat syviä ja hauraita, tunnelma empaattinen. Henkilöohjaus on briljanttia, kuvallinen ilmaisu letkeää ja Baumbachin tyylin tunnistaa heti. Parasta tämän hetken amerikkalaista elokuvaa.

JIM SHERIDAN: *Brothers* (2009). Käsikirjoitus: David Benioff Susanne Bierin elokuvan *Brødre* (2004) pohjalta. Elokuvaaja: Frederick Elmes. Musiikki: Thomas Newman. Pääosissa: Tobey Maguire, Jake Gyllenhaal, Natalie Portman, Sam Shepard. Kesto: 1 t 40 min. Kuvaformaatti 16:9, anamorfinen widescreen 2.35:1. Future Film, 2010.

Fatih Akin: *Soul Kitchen* (2009). Käsikirjoitus: Fatih Akin & Adam Bousdoukos. Elokuvaaja: Rainer Klausmann. Pääosissa: Adam Bousdoukos, Moritz Bleibtreu, Birol Ünel, Anna Bederke, Pheline Roggan, Dorka Gryllus. Kesto 1 t 40 min. Kuvaformaatti: 16:9 Letterbox, 1.85:1. Future Film, 2010.

Noah Baumbach: *Greenberg* (2010). Käsikirjoitus: Noah Baumbach & Jennifer Jason Leigh. Elokuvaaja: Harris Savides. Musiikki: James Murphy. Pääosissa: Ben Stiller, Greta Gerwig, Rhys Ifans, Jennifer Jason Leigh. Kesto: 1 t 47 min. Kuvaformaatti: 16:9, anamorfinen widescreen 2.35:1. FS-Film, 2010.

Brothers.

Soul Kitchen.

Greenberg.

Yli kaiken ymmärryksen

Tositapahtumien innoittamissa uutuuselokuviissa kohdataan ylivoimaisilta tuntuvia fyysisiä haasteita – ja selvittää niistä voittajina.

DANNY BOYLEN elokuvan 127 tuntia alun montaa sijakso kuvastaa osuvasti, mistä nykypäivän hektisessä maailmassa on kyse: ihmiset kaipaavat mekaanisen suorittamisen vastapainoksi jotain todellista sisältöä elämäänsä. Jotkut hakevat elämyksiä äärikokemuksista.

Todelliseen tapahtumaan vuodelta 2003 perustuvassa Boylen ohjaustyössä insinööriopiskelijan **Aron Ralstonin (James Franco)** intohimona on harrastaa patikointia ja kiipeilyä tiettömillä erämailla.

Ralstonin samoillessa utahilaisessa kansallispuistossa hänen kätensä jää puristuksiin ison kivenlohkareen ja kanjonin seinämän väliin. Päivien kuluessa ja ravintovarojen ehtyessä tilanne näyttää jo toivottomalta. Lopulta elämänhalu voittaa, ja Ralston päätyy toimimaan kuten villieläimet vastaavassa tilanteessa.

OHJAAJAVETERAANI Peter Weirin elokuvassa *The Way Back* sekalainen joukko yllättävän kielitaitoisia miehiä onnistuu pakenemaan Siperian perukoilla sijaitsevalta neuvostoliittolaiselta työleiriltä toisen maailmansodan aikana. Jostain mukaan on eksynyt myös yksi amerikkalainen (**Ed Harris**). Myöhemmin ryhmään liittyy vielä venäläisestä lastenkodista karannut tyttö (**Saoirse Ronan**).

Vapaudenkaipuisille karkureille Gobin autiomaa ja Himalajan vuoristo ovat vain hidasteita, eivät ylittämättömiä esteitä. Lopulta osa heis-

tä onnistuu kulkemaan jalan kaikkiaan yli 6000 kilometrin matkan Intiaan.

The Way Back kertoo vähän liiankin uskomattoman selviytymistarinan, johon verrattuna esimerkiksi **Henri »Papillon» Charrière**n pako Pirunsaarelta oli lasten leikkiä.

Weirin elokuva pohjautuu puolalaisen **Slawomir Rawiczin** omaelämäkerralliseen kirjaan (1956), jonka todenperäisyys on asetettu useaan kertaan kyseenalaiseksi. Vaikka kertomus olisikin pääpiirteittäin tosi, *The Way Backin* lukuisat epäloogisuudet nakertavat koko jutun uskottavuutta.

ERÄÄT KAIKKIEN aikojen hienoimmista urheiluelokuvista – eturintamassa **Robert Wisen Viimeinen isku** (1949) ja **Martin Scorsesen Kuin raivo härkä** (1980) – ovat kuvanneet ammattinyrkkeilyn armoitonta maailmaa. Etenkin yhdysvaltalaisissa nyrkkeilyelokuviissa keskeisenä teemana on ollut paremman elämän tavoittelu. Oli kyse sitten todellisista tai fiktiivisistä henkilöihmoista, menestys kehässä on tarjonnut mahdollisuuden usein vaatimattomissa oloissa kasvaneille päähenkilöille päästä pois slummista ja leveämmän leivän syrjään.

David O. Russellin ohjaama *Taistelija* pohjautuu todellisiin henkilöihin. Se kertoo yhdysvaltalaisesta **Micky Wardista (Mark Wahlberg)**, joka oli 2000-luvun vaihteessa maailman parhaimmistoa ammattinyrkkeilyn kevyessä välisarjassa.

Monilapsisessa amerikanirlantilaisessa alaluokan perheessä Lowellin kaupungissa Massachusettsissa varttuneen Wardin lähtökohdat elämään eivät olleet kaikkein lupaavimmat. Sitten nikkyytensä ansiosta hän kohosi yli kolmekym-

Vapaudenkaipuisille karkureille Gobin autiomaa ja Himalajan vuoristo ovat vain hidasteita.

pisenä monien vaikeuksien jälkeen henkiseen ja fyysiseen suuruuteen nyrkkeilijänä.

Russellin elokuvassa nähdään lajityyppin perinteiden velvoittamana rankkoja treenijaksoja ja realistisia nyrkkeilymatseja, mutta ei sinällään mitään uutta ja mullistavaa. *Taistelija* on mieleenpainuva elokuva eritoten autenttisen miljöökuvauksen ja muutamien näyttelijäsuoritusten ansiosta.

Wardin kanssa samoilla seuduilla kasvanut entinen nuorisorikollinen ja poptähti Wahlberg oli itseoikeutettu valinta päärooliin. Paria astetta rankemman ja ehkä koko uransa onnistuneimman roolityön tekee **Christian Bale**. Hän näyttelee Mickyn velipuolta ja valmentajaa **Dicky Eklundia**, joka hänkin oli lupaava nyrkkeilijä ennen vajoamistaan crack-huumeen koukkuun.

Elokuvan keskeiset miestähdet ovat käyneet läpi fyysisen rääkin. Wahlberg kasvatti vaikuttavat muskelit, ja Bale laihdutti itsensä luuviuluksi. Vakuuttavaa työtä tekevät myös **Melissa Leo** suurperheen dominoivana äitinä ja **Amy Adams** Mickyn sanavalmiina naisystävänä.

Taistelijan näyttelijäkaartista Bale ja Leo palkittiin suorituksistaan vastikään sekä Golden Globella että Oscarilla.

KENKÄÄ RAHA ELITILLE!

142

Arjo Suonperä
Varatuomari, Espoo
Uudenmaan vaalipiiri
www.suonpera.tiedottaa.fi

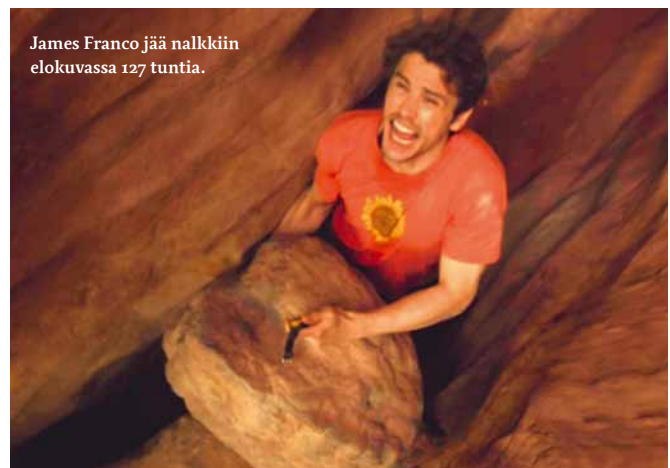
Suomen Kommunistinen puolue SKP

OIKEA PERUSTURVA KULTTUURIN TEKIJÄLLE, VAIKKA VASTATUULEEN!

900e 900e 900e 900e 900e 900e

Sinun tähtesi **SKP**
Stjärnan för dig

oma ilmoitus

Oikeusmurhan uhrin

Ruotsalaisdokumentaristi Stefan Jarl puolustaa poliittisesti aktiivisia nuoria.

TAMMIKUUN LOPULLA kymmenettä kertaa järjestetyille Helsingin DocPoint -festivaaleille saapui juhlavuoden kunniaksi todellinen arvovieras, pitkän linjan ruotsalaisdokumentaristi **Stefan Jarl**.

Ohjaajan laajasta tuotannosta esitettiin festivaaleilla seitsemän elokuvan otanta. Yhteensä Jarl on ohjannut yli neljän vuosikymmenen aikana 30 elokuvaa, joista kaksitoista on teatterilevityksen suunnattuja pitkiä tuotantoja.

DocPointissa oli harvinainen tilaisuus nähdä valkokankaalta Jarlin ja **Lukas Moodyssonin** ohjaama kiistelty dokumenttielokuva *Terrorister – en film om dom dömda* (2003). Siinä kuvataan Göteborgissa kesäkuussa 2001 järjestetyn eu-huippukokouksen aikaisten globalisaation vastaisten mielenosoitusten jälkipyykkiä.

Terrorister on ollut kotimaassaan pitkään epävirallisessa pannassa väitetyt yksipuolisuutensa johdosta. Ulkomaillakin sitä on esitetty julkisesti vain harvoin.

»Ruotsissa *Terroristeria* on ollut vaikeampi nähdä kuin monessa muussa maassa», Jarl kertoo kiireisen vierailunsa aikana. »Onneksi meillä on muitakin levityskanavia», hän lisää.

Jarl in oma levitysyhtiö Folkets Bio on julkaissut *Terroristerin* dvd:llä. Lisäksi Moodysson on jakanut elokuvan kopioita vieraillessaan maailman eri festivaaleilla. *Terroristerin* saa myös ladata ilmaiseksi netistä.

GÖTEBORGIN LÄHES kymmenen vuoden takaisilla tapahtumilla oli suora vaikutus Jarlin perheen elämään, sillä hänen poikansa oli yksi yli tuhannesta mellakoinniksi yltyneen mielenilmauksen yhteydessä pidätetystä henkilöstä. Myöhemmin syytteet luettiin noin kuudellekymmenelle mielenosoittajalle. Heistä valtaosa oli alle kolmekymmenvuotiaita nuoria.

Syksyn 2001 wtc-iskujen jälkeisessä ahdasmielisessä poliittisessa ilmapiirissä Ruotsin oikeuslaitos langetti Göteborgin mellakoihin osallistuneille »päätekijöille» poikkeuksellisen kovia tuomioita, jopa useiden vuosien vankeusrangaistuksia.

Tuomioista pöyristynyt Jarl päätti tehdä aiheesta dokumenttielokuvan. Projektiin lähti mukaan nuorempi kollega Moodysson. Ohjaajat tunsivat toisensa jo ennestään.

»Minä ja Lukas olimme toimineet palestiinalais-

Poliisi pamputtaa Stefan Jarlin ja Lukas Moodyssonin elokuvassa *Terrorister*.

Göteborgin mellakoitsijat oli leimattu julkisesti anarkisteiksi.

ten asiaa edistävässä järjestössä», Jarl kertoo. »Lukas oli suunnitellut Göteborgin tapahtumista fiktioelokuvaa, mutta suostuttelin hänet tekemään kansani tämän dokumentin. Sukupolvikulu ei haitannut yhteistyötämme.»

1960-luvun kapinallista sukupolvea edustava Jarl ja häntä melkein kolme vuosikymmentä nuorempi Moodysson tekivät taistelevan dokumenttielokuvan vuoden 1968 hengessä. Peittelemättömän puolueellisessa elokuvassa ei kuulla lainkaan virkavallan ja poliitikkojen mielipiteitä.

»Valtaeliitillä on porvarilliset mediat omille mielipiteilleen», Jarl muistuttaa. »Teimme elokuvan antaaksemme puheenvuoron heille, joita ei joukkoviestimissä kuultu.»

Terroristerissa haastatellaan noin kymmentä nuorta aktivistia ennen heidän vankilatuomioidensa alkua.

Ruotsissa Göteborgin mellakoitsijat oli leimattu julkisesti anarkisteiksi, jotka haluavat vain leivittää sekasortoa. Elokuvan »terroristit» paljastuvat kuitenkin ilmeisen älykkäiksi ja itsenäisesti

ajatteleviksi nuoriksi – olivat heidän esittämänsä vaihtoehtoiset yhteiskuntamallit kuinka realistisia hyvänsä.

GÖTEBORGIN JÄLKEEN puheenaiheeksi nousivat mielenosoittajien toimien lisäksi myös poliisin kovat otteet. Jarlin mielestä heidän käyttäytymisensä oli kaikin puolin ylireagoivaa. Esimerkistä käy mielenosoituksen jälkeinen operaatio, jossa raskaasti aseistautuneet poliisin erikoisjoukot pidättivät muutamia aktivisteja tunkeutumalla heidän koteihinsa keskellä yötä. Virkavallan toiminta oli tuossa tilanteessa niin hillitöntä, että eräs pidätetyistä kertoo pitäneensä sinällään pelottavaa tilannetta myös huvittavana.

Sittemmin poliisin edustajia on ollut syytettyä liiallisesta voimankäytöstä, mutta Jarlin mukaan vain nimellisesti. »Muutama heistä joutui oikeuteen näön vuoksi ja sittemmin asia painettiin villaisella», ohjaaja sanoo.

Jarl in mielestä Göteborgin jälkeiset oikeudenkäynnit olivat muutenkin selvästi poliittisia ja etukäteen päätettyjä. »Näistä nuorista tehtiin syntipukkeja. Heidät tuomittiin pelotteeksi kaikille muille, jotka uskaltaisivat kyseenalaistaa poliittisen status quon.»

SUURIMMAN KOHUN laannuttua *Terroristerin* tilanne on helpottumassa. Se on esitetty äskettäin Ruotsin televisiossa. Jarl pitää tätä positiivisena asiana. Samalla hän valittelee, ettei dokumenttielokuvia voi enää käytännössä tehdä ilman televisioyhtiöiden tukea. »Se on tätä päivää. Juuri kukaan ei enää käytä Ruotsissa katsomassa dokumenttielokuvia teattereissa. Tämänkaltaiset festivaalit ovat ainoita poikkeuksia.»

→ *Terroristerin* voi ladata ilmaiseksi ja laillisesti internetistä. Suora latauslinkki on Kulttuurivihkojen internetsivuilla <http://www.kulttuurivihkot.fi/lehti>.

Tämä on pieni askel ihmiselle, mutta suuri harppaus ihmiskunnalle.
– Armstrong vuonna 69

**ANNA VUORJOKI
EDUSKUNTAAN
VUONNA 2011**

WWW.ANNAVUORJOKI.FI
Vasemmistoliiitto (sit.) Helsinki

ehdokkaan tukiryhmän maksama ilmoitus

AITIOPAIKKA

Klemolan Kokkola-trilogia saa arvoisensa lopun

TAMPEREEN TEATTERIN suurella näyttämällä joko haltioidutaan tai kauhistutaan, kun **Leea Klemolan** Kokkola-trilogian päätösosa *New Karleby* tuo lavalle mitä irvokkaimpia kohtauksia ja roiseinta dialogia. Trilogian edeltäjästä, näytelmästä *Kohti kylmempää*, nauttineet rakastavat *New Karleby*-täkin. Trilogia saa arvoisensa lopun. *New Karleby* loistaa koko työryhmän nerokkaalla näyttelijäntyöllä, konkari **Erkki Saaraisen** henkeä salpaavalla lavastuksella ja Klemolan **Klaus**-veljensä kanssa kirjoittamalla oivaltavan hersyvällä dialogilla.

Grönlannin yhteiskuntakokeilun epäonnistuttua Klemoloiden käsittämättömät hahmot palaavat Kokkolaan kasaamaan elämänsä rippeitä uudelleen. Tekstissä päästään ihmisyyden peruskysymyksiin. Yksi trilogian erityisistä ansioista on hahmogallerian ja saagan kuljettaminen tapahtumapaikasta ja ajankohdasta toiseen. Edellisen osan rekikoirien asemesta näytelmää inhimillistävät nyt nerokkaat täplähyeenat, joiden johtajanaaraana kunnostautuu **Mari Turunen**.

Ohjausta katsellessa tulee väistämättä mieleen, että taitava näyttelijä Leea Klemola on tällä haavaa myös Suomen kovimpia ohjaajia.

ARI LAHDENMÄKI

Leea Klemola on tällä haavaa myös Suomen kovimpia ohjaajia.

HARRI HINKKA / TAMPEREEN TEATTERI

Näytelmän täplähyeenojen johtajanaaraana kunnostautuu **Mari Turunen** (vas.).

KOKKOLA Tampereen teatterin suurella näyttämöllä. Kirjoittaneet Klaus ja Leea Klemola. Ohjaus Leea Klemola. Lavastus Erkki Saarainen. Puvut Tuomas Lampinen. Valosuunnittelu Raimo Salmi. Äänisuunnittelu J.-P. Järvinen. Rooleissa Klaus Klemola, Heikki Kinnunen, Jaana Saarinen, Inkeri Mertanen, Jussi Rantamäki, Juho Kuosmanen, Mari Turunen, Reino Bragge, Ville Majamaa, Markku Thure ja Risto Korhonen.

PEKKA HAAVISTO

Yhdistävä tekijä - Förenande länk

Maailma
VärldenSuomi
FinlandHelsinki
Helsingfors

Vihreät De Gröna

5

Havaintoja pohjantähden alta

KANSALLISTEATTERIN *Täällä pohjantähden alla 2011* ei ole perinteinen suurepos, vaan eri kohtauksista, tulkinnosta ja visioista koostuva katkelmallinen kokonaisuus, joka ei kerro itse tarinaa suoraan. Naisohjaaja ja miesohjaaja (ilmiselvät **Mika Myllyaho** ja **Saana Lavaste**, joita näyttävät **Elina Knihtilä** ja **Kristo Salminen**) yrittävät tuoda Pohjantähden nykyaikaan, mutta näkemuserot aiheuttavat konflikteja. Lavalla ei siis nähdä tuttua **Linnaa**, vaan moneen suuntaan poukkoileva analyysi suomalaisuudesta, vihasta ja sovinnon mahdollisuudesta – sekä teatterin tekemisestä.

Naisohjaaja (Knihtilä) tarttuu vastahakoisesti Pohjantähden ja järkyttyä tarinan lohduttomuudesta. Onneksi paikalle ilmestyy itse Jussi Koskela (**Taisto Reimaluoto**), jonka avustuksella ohjaaja pääsee teoksen sisään. Reimaluoto on uskottava

Tyyliksi valitaan vauhdikas brechttiläinen, valistava teatteri.

lavalla vaeltelevana, surumielisenä Koskelana. Naisohjaaja pyrkii avaamaan uuden näkökulman klassikkoon ja lähtee maaseudulle tekemään yhteisöteatteria, jonka toteutus lavalla tarjoaa katsojille jotain uutta.

Samalla kiireinen miesohjaaja (Salminen) haluaa tuoda Pohjantähden tähän aikaan, jossa nyky-Jussi rakentaa hartiapankkitaloa esikauptunkiin. Tyyliksi valitaan vauhdikas brechttiläinen, valistava teatteri, joka kertaa suomalaista perustragediaa.

Lopulta miesohjaaja valitsee dialogin ja sovinnon, mutta naisohjaaja alkaa ymmärtää Akselin valintoja ja kivääriin tarttumisen syitä. »Ohjaajien kamppailu» on valmis alkamaan. Mutta kuinka käy itse Pohjantähden?

Toki Pentinkulmaan kurkistetaan. Tietyt kirjan solmukoh-

TÄÄLLÄ POHJANTÄHDEN ALLA 2011 Kansallisteatterin Suurella näyttämöllä. Ohjaus: Mika Myllyaho ja Saana Lavaste. Lavastus: Katri Rentto ja Veera Laakso. Rooleissa: Tuukka Huttunen, Katariina Kaitue, Jouko Keskinen, Elina Knihtilä, Pirja Luoma-aho, Petri Liski, Petri Manninen, Pirjo Määttä, Taisto Reimaluoto, Tuomas Rintapanttila, Katja Salminen, Kristo Salminen.

dat kiidätetään katsojien silmien ohi päivitettyinä, ja tuttuja hahmoja nähdään. Anttoon häätö on tehty hupaisaksi sovittelulilanteeksi, jossa miesohjaaja yrittää saada Töyryn isännän (**Jouko Keskinen**) ymmärtämään Antto Laurilan (**Petri Manninen**) ehdinkoa. Tappeluhan siitä tulee. Aleksi ja Aku Koskelan teloitus taas on tehty teatteriharjoitukseksi, jossa Knihtilä vetää sellaisella vimalla, että kävisi vaikka teloituskomppanian komentajasta.

Tuttujen kohtausten väleihin on lisätty napakoita huomiota nyky-Suomesta: maanviljelijöiden asemasta, peruskoulun tilasta, ihmissuhteiden vaikeudesta ja niin edelleen. Tulos on näyttävä, hengästyttävä ja hauska, mutta vakaviakin teemoja sivuva. Suurta tarinaa ei kuitenkaan synny, ei edes analyysiä, vaan lopulta tuloksena on irrallisia havainnoja, tulkintoja ja itsetutkiskelua. Se taitaa olla tarkoituskin.

MATIAS HUTTUNEN

AURA NUKARI

Näytelmän fiktiivinen ohjaaja (Elina Knihtilä) tuskastuu ajoittain. Tuomas Rinta-Panttila esittää Koskelan Akselia.

PROGRESSIIVISUUS TUOHTAA TASAVERTAISUUTTA

vasemmisto
vänstern

Martina Reuter
akatemiautkija, yliopistoaktiivi
HELSINKI

66

www.martinareuter.net

Mainokset on maksanut ohjaukseen tuuryritys

Dostojevski taipuu Kallioon

RYHMÄTEATTERI tuo **Fjodor Dostojevskin** *Rikoksen ja rangaistuksen* Kallion kulmille, Vaasankadulle ja Hesarille, thaihieronta paikkoihin ja kapakoihin, yksinäisten etsijöiden elämään. Ja mikä paikka voisikaan tavoittaa paremmin dostojevskimäisen tunnelman kuin juuri Kallio? Tuskinpa mikään, siksi esityksen lähtökohdat ovat kohdallaan ja odotukset korkealla.

Alkuperäisteoksessa sisäisten ristiriitojen repimä opiskelija Raskolnikov tappaa vihatun koronkiskojaukon koetellakseen, kuuluisiko hän **Napoleonin** kaltaisten suurmiesten joukkoon, joihin tavalliset lain ja moraalien vaatimukset eivät päde. Ryhmäteatterin versiossa oikeustieteen opiskelija Roni Räisänen (**Ylermi Rajamaa**) tappaa häikäilemättömän thaihieronta paikan omistajan. Rajamaan tulkinta Raskolnikovista tavoittaa ansiokkaasti hahmon ristiriitaisuuden, passiivisen syrjäytyneisyyden ja toisaalta aktiivisen vimman, mutta toiminnan motiivit jäävät hieman pimentoon. Teoria puuttuu.

Näytelmässä nähdään myös Ronin perhe, äiti Seija (viihdyttävä **Sari Mällinen**) ja sisko Tanja (**Essi Hellèn**), sekä Ronin puuhakas opiskelukaveri Juha-Pekka (**Jari Virman**) joiden suhde tuo tarinaan lohtua. **Juha Kukkonen** tekee Ronia hiillostavasta

Ryhmäteatteri: **RIKOS JA RANGAISTUS.**

Ohjaus ja käsikirjoitus: Tuomo Aitta. Lavastus: Antti Mattila. Rooleissa: Ylermi Rajamaa, Sari Mällinen, Essi Hellèn, Jari Virman, Juhani Laitala, Juha Kukkonen, Misa Lommi, Viivi Kuusimäki.

poliisitutkijasta suomalaisten tv-sarjojen koomisen poliisin. Harmi kyllä. Myös virkaheitto juoppo Martiskainen (kirjan Marmeladov) menee viihteen puolelle. **Misa Lommi** onnistuu Sonjan tärkeässä roolissa ja tavoittaa teoksen alkuperäisteemoja.

Tuomo Aitan ohjaus sisältää uusia sävyjä, joita romaanissa ei ole. Tämä on tietenkin teatterissa sallittua, jopa välttämätöntä. Mutta kun tekstin syvällisyys korvataan katsojia kosiskelevalla sketsiviitteellä ja koomisilla hahmoilla, jotain oleellista Dostojevskista kadotetaan.

MATIAS HUTTUNEN

Kansanedustaja, sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen, sivistysvaliokunnan jäsen, kirjallisuudentutkija (FT)

Outi Alanko-Kahiluoto

”Tuloeroja on kavennettava ja köyhyys poistettava. Hyvinvointi kuuluu kaikille!

www.outialanko.fi

Vihreät De Gröna

Mikä paikka

voisikaan tavoittaa paremmin dostojevskimäisen tunnelman kuin Kallio?

Ylermi Rajamaan tulkinta tämän päivän Raskolnikovista tavoittaa ansiokkaasti hahmon monen piirteet. Takana tämän äitiä esittävä Sari Mällinen.

50

RIKU AHOLA

Helsinki

Työn ja koulutuksen puolesta
rikuahola.vas.fi

Mainoksen kustantaa Aholan tukiryhmä.

Nyt päätetään, olemmeko kehityksessä
mukana vai emme.

15 **Jukka Relander**

Yksityisen ja julkisen terveyden
tasoero on oltava järkevä. Jukka
perustaa lainaan, jolla
perustetaan koulutusta.

On ihan turha halua säästää tavu-
sähköä ja toivoo, että teolliset yritykset
alkaisivat sääntymään.

Uuova talous ei ole kurin, järjestyksen ja
laadun talous.
Postimoderni tekotaide pitäisi määrätä
koulutukseksi oppiaineeksi: sen äärellä
on abstraktia ajattelua. Se on uuden
tuotantovoima.

www.jukkarelander.fi

Helsingin Vihreät

Uuova talous on tuottava,
läpinäkyvä talous on tuottava,
tehtäviä.

Turun kulttuuripääkaupunkivuosi startattiin näyttävästi tammikuun puolessa välissä.

Turku 2011

– millaisen kulttuurin pääkaupunki?

Turun nyt jakaessa vuoden 2011 Euroopan kulttuuripääkaupungin manttelin Tallinnan kanssa ei itse matka kulttuurikaupungiksi kuitenkaan sujunut ongelmitta. Kaupungin kulttuurikentällä on mitelty pitkään voimia taidealan oppilaitosten resurssivähennysten, lähikirjastojen lakkautusten ja valtionapujen väärinkäytösten sävyttämässä köydenvedossa, jonka takaa löytyy astetta vakavampi kysymys: mikä on kulttuuria ja kuka sen määrittää?

TURKU AVASI JUHLAVUOTENSA komeissa tunnelmissa. Brittiläisen performanssiryhmä *Walk the Plankin* toteuttaman avajaisshow'n takana kuitenkin kipunoi kahta kuumemmin: Turun kulttuurikenttäänsä eri lohkoilla kohdistamat leikkaukset keräsivät kritiikkiä paikallisilta kulttuuritoimijoilta – eikä ongelmitta sujunut avajaisesityksen talkoolaisina toimineiden opiskelijoidenkaan työrupeama.

Katsotaanpa tarkemmin.

Työtilakysymys on ollut pitkään kiistakapula kaupungin ja Turussa työskentelevien kuvataiteilijoiden välillä. Jokikadun kiinteistön työtilat myytiin vuonna 2007, ja valtaosa tilassa työskennelleistä on yhä vailla pysyviä työtiloja. Vauhdittaakseen tilakysymyksen käsittelyä kulttuuritoimijat valtasivat Jokikadun tilat keväällä 2008, mutta tilanne jäi lyhytaikaiseksi. Tilalaitoksen liikelaitosjohtaja **Martti Kuitunen** ilmoitti uusien työ-

tilojen järjestyvän Pääskyvuoren kasarmista kesällä 2008. Talvella 2011 kasarmista valtaosa seisoo yhä tyhjillään.

Ongelmallinen on ollut myös Linnakiinteistön tiloista syksyllä 2010 poistettujen kuvataiteilijoiden tilanne. Korvaavia työtiloja on esitetty aiemmin homeongelmaisesta entisestä Pernon koulusta tai entisen Leafin tehtaasta ja Alfa-kiinteistön tiloista. Hanka-luusia tuottaa kuitenkin vuokrasuhde: kiin-

teistöt eivät ole kaupungin omistuksessa eikä se Kuitusen mukaan aio toimia niiden väli-vuokraajana.

Kulttuuripääkaupunkivuoden aie tuottaa uusia kulttuuripalveluja peruskoulujen sekä palvelutalojen tarpeisiin ei suojellut lähikirjastoja: Ruusukorttelin vanhustentalon lähikirjasto Mikael sekä Martin kaupunginosan koululaiskirjastonakin toiminut kirjasto lakkautettiin 2010.

Tiloille on löydetty uudet haltijat: Martin vajaan 250 000 euron hintaan myydyn kiinteistön tiloissa toimintansa aloitti Turun Osuuskauppa TOK:n Sale.

Kahden kirjaston vuosittaiset yhteiskulut olivat 100 000 euroa.

Kömpelöin kulttuurikompastus muodostuneen päätöksestä osoittaa vuoden 2009 teatteritoimeen korvamerkitty valtionapu yleisen taloustilanteen hoitoon. Väärinkäytön seurauksena valtionapunsa menetti esimerkiksi Turun kaupunginteatteri. Kaupunkia herkesi moittimaan myös kulttuuriministeri **Stefan Wallin**.

Vyötään kireämmälle joutui sovittamaan myös maan johtaviin taide- ja kulttuurialan oppilaitoksiin lukeutuva Turun Taideakatemia.

Taideakatemia ahdinko

Taideakatemia kohtasi uudistetun säästöbudjetin vaateet vuonna 2008, kun sen opetusmäärärahoja karsittiin 15 prosenttia.

Piia Hirvensalo.

»Kaupunginteatterin lomautukset, sivukirjastojen lakkautukset ja taiteilijoiden tilahäädöt eivät voi olla hinta, joka kulttuurivuodesta maksetaan.»

PIIA HIRVENSALO

Seuranneet viisi vuotta toivat mukanaan 25 prosentin lisänpistykset.

Seuraukset olivat tuntuvat. Kokonaisia opetusaloja lakkautettiin. Olemassa olevien linjojen opetus- sekä välineresursseja karsittiin. Lisäahdinkoa oppilaitokselle toivat tunnusti kohonneet tilavuokrat.

Taideakatemia sirkuslinjalla opintonsa 2007 startannut **Hansi Harjunharja** kertoo leikkausten luoneen jopa tilanteita, joissa opiskelijan valmistumisaikataulu saattaa olla vaarassa.

»Joustovaraa ei ole enää juuri lainkaan. Mikäli olet sairas tai muuten estynyt suorittamasta tiettyjä opintoja silloin, kun niitä tarjotaan, joudut odottamaan helposti uutta tilaisuutta vuodenkin. Se taas aiheuttaa ongelmia niiden opintojen suhteen, jotka alunperin on suunniteltu tuolle ajalle.»

Piia Hirvensalo, Taideakatemian elokuvaohjaajaksi 2011 valmistuva kulttuurityöläinen, havainnoi leikkausten vaikutusta opetuksen laatuun:

»Ne ahdistivat opiskelijoiden lisäksi myös opettajia. Merkittävää huononnusta laaduntarkkailuun toi ulkopuolisten opinnäytetyön ohjaajien poisjäänti; nyt opinnäytetöistä arviointi antavat samat opettajat, jotka ovat seuranneet opiskelijaa kouluajan. Näkökulma töihin tulee vain koulun sisältä. Myös kalustohankinnat ovat olleet pitkään alinta mahdollista tasoa. HD-tekniikkaan siirtyminen sujuu hitaasti, koulu elää yhä pääasiassa nauha-aikaa.»

Lakkautusuhan alle joutuneet, myös kulttuuripääkaupunkihakemuksessa mainitut sirkus- ja nukketheaterilinjat onnistuttiin säilyttämään osin aktiivisen opiskelijatoiminnan ansiosta.

»Tieto muutoksista kulki huonosti: sitä oli saatavilla pitkälti vasta, kun asia oli jo menossa täytäntöönpanoon. 2010 tuli ilmi, että linjamme oli tarkoitus sulkea. Suunnitelma saatiin kuitenkin pyörrettyä kahden mielenosoituksen, lehtikirjoittelun ja noin 3 000 allekirjoituksen adressin voimin», Harjunharja kuvaa.

Kulttuurin lunnaat

Kaupunginjohtaja **Alexi Randell** ei näe leikkaustoimia mustavalkoisena alueena. Hän kiistää osin suoritettuja säästötoimet ja korostaa, miten tiukan talouden aikoina on tehtävä myös epäsuosittuja päätöksiä.

»Monet näistä asioista eivät varsinaisesti pidä paikkaansa. Toimenpiteet on lisäksi jak-

Hansi Harjunharja.

HANSI HARJUNHARJA

»Turkulaisten on syytä saada tietää, mihin heidän rahansa menevät.»

HANSI HARJUNHARJA

sotettu eri vuosille. Panostuksiakin on tehty, esimerkiksi kulttuurivuoden ylimääräinen 18 miljoonaa. Ja emmehän me voi ryhtyä leikkaamaan varoja esimerkiksi sosiaali- ja terveyspuolelta», hän sanoo.

Hirvensalo suhtautuu Randellin laskelmiin kriittisesti.

»Jos kulttuuritoimintaan panostamiseksi lasketaan myös kulttuuripääkaupunkivuosi, voidaan investointeja kai sanoa tehdyn samalla mitalla kuin leikkauksia. Mielestäni sitä ei kuitenkaan voida laskea mukaan sellaisenaan. Kaupunginteatterin lomautukset, sivukirjastojen lakkautukset ja taiteilijoiden tilahäädöt eivät voi olla hinta, joka kulttuurivuodesta maksetaan.»

Kulttuuripääkaupunkivuoden 50 miljoonan euron budjetin muodostavat 18 miljoonan euron valtionosuus, muun rahoituksen – esimerkiksi säätiöiden, yritys yhteistyön ja EU-ohjelmien – osuudesta koostuva 14 miljoonaa sekä kaupungin oma 18 miljoonan panos. Budjetin jaottelun julkiseen avaamiseen säätiö ei ole halukas; säätiötoiminnan tapaan varojen jako pysyy sen hallinnassa.

Kulttuuripääkaupunkisäätiön toimitusjohtaja **Cay Sevón** korostaa säätiön työskentelevän omana elimenään.

»Päättäjät päättävät, miten Turku varansa käyttää. Toimimme nimenomaan kaupungin työvälineenä, säätiönä, jonka tarkoitus on toteuttaa kulttuuripääkaupunkivuosi. Sen me teemme hyvässä yhteistyössä kaupungin kanssa. En katso, että asiani on ottaa kantaa ratkaisuihin joita Turun demokraattisesti valitut päättäjät tekevät.»

»Itse peräänkuuluttaisin koko budjetin läpinäkyvyyttä. Turkulaisten on syytä saada tietää, mihin heidän rahansa menevät», kommentoi Harjunharja.

Muutamia kannanottoja lukuun ottamatta säätiö ei ole ottanut kantaa leikkauspäätöksiin, vaikka ne ovat osin kohdistuneet alueisiin, jotka se mainitsee osavalttinaan pääkaupunkivuosihakemuksessa. Lopullisessa toteutuksessa paikalliselle osaamiselle oli kuitenkin tarjolla pitkälti statistin rooleja.

Paikalliskulttuurin talkoohanos

Talousseikkojen suhteen kritiikkiä nostatti tapa, jolla paikallista opiskelijaosaamista käytettiin Walk the Plank -ryhmän avajaisesityksen toteutuksessa. Opintopisteillä työpanoksesta palkittu Harjunharja havaitsi talkootyössä useita epäkohtia.

»Työpanostamme käytettiin esityksen pääkoreografiassa sekä pyrotekniikassa. Mukaan oli värvätty suomalaista osaamista kulttuurin ja tekniikan eri aloilta. Projektin suurin työjoukko olivat talkoolaiset ja opiskelijat, mutta mukana oli myös erikseen palkattuja suomalaisia. Päivää ennen projektin alkamista TES sai kuitenkin mennä palkkoja laskettaessa yllättäen alle listojen. Ryhmän suomalaisten yhteistyökumppaneiden palkkiot pysyivät kuitenkin ennallaan. Voi arvailla, millainen osuus 470 000 euron budjetista valui ulkomaille», hän kertoo.

Ongelmia tuotti myös talkoolaisten työturvallisuus.

»Työasuksi varatut haalarimme olivat 65-prosenttisesti polyesteria. Lisäksi niissä oli maininta 'This garment should only be used for general purposes low-risk working conditions'. Kipinöiltä ja katkeilevista bamburakenteista putoilevilta kappaleilta suojavia kypäriä saimme tarjotun akryylipipon sijaan vaatia pitkään.»

Ylen uutisoitua kulussien takaisista kipinöistä Kulttuuripääkaupunkisäätiö ilmoitti tutkivansa esitetyt epäkohdat.

»En tiedä, mitä asialle tarkalleen ottaen on tapahtumassa. Joitakin päiviä asiaa käsitellen kirjoitukseni julkaisun jälkeen säätiön turvallisuuspäällikkö erosi. Tarkoitukseni on tavata Cay Sevón ja keskustella asiasta suoraan hänen kanssaan», Harjunharja sanoo.

Harjunharja ja Hirvensalo pahoittelevat päätöstä avajaisohjelman tilaamisesta ulkomailta myös turkulaisen kulttuuriosaamisen kannalta.

»Näkyvimmissä numerossa olisi ollut tärkeää tuoda esiin juuri suomalaista taidetta ja tekijöitä. Olisi toivonut edes pääjärjestäjän olleen suomalainen, vaikka osa porukasta olisikin ulkomaanlainaa. Avajaisohjelma olisi voitu toteuttaa hienosti Turun kulttuurintekijöiden yhteisvoimin: kirjailijat, kuvataiteilijat, akrobaatit, näyttelijät, tanssijat, muusikot ja pyrotekniikka yhdessä, kukin taitojensa mukaan», Hirvensalo kommentoi.

Ruohonjuurelta versoo omintakeisuus

Kulttuurikattaus Turun pääkaupunkivuodelle on kieltämättä komea. Aikaan on saatu 5 000 eri tapahtumaa eri alojen hankkeiden ja tekijöiden voimin. Kulttuurivuoden persoonallisin anti vaikuttaakin aukeavan spehtaakkeleiden takaa pienten, paikallisesti tuotettujen tapahtumien muodossa.

»Mainonnasta saa nopeasti sen käsityksen että voi ei, pelkkää ulkomaista spehtaakkelia. Mutta jos ottaa sen ohjelmakirjan, selailee ja tutkii, löytyy vaikka mitä yllättävää arjen seikkailua. Turun kulttuurielämän vahvuus on sen raskaiden rakenteiden alla kytevä kapinahenki», Hirvensalo toteaa, tarjoten esimerkkinä onnistuneesta arkikulttuurista kaupungin pääkirjaston.

»Kaunis rakennus, jonne on ilo tulla ja tilaa ajatella. Lehtiä, musiikkia, kirjoja, ja nuorisoa, erimaalaisia ihmisiä. Kohtauspaikka.

Viralliselle kulttuuripääkaupunkihankkeelle on syntynyt myös haastaja: Turun alakulttuuripääkaupunki 2011 -hanke.

Vakavimpia puutteita taas on arkkitehtuuri – tai sen puute. Tarkoitän yhä jatkuvaa vanhan purkuvimmaa ja »uudistamista» kelmeiksi toimistotiloiksi. Kaunista, vaatimatonta ja pienimuotoista ei haluta säilyttää, vaan tilalle on saatava anonyymi läjä keltaista tiiltä.»

Harjunharja avaa kulttuuritoiminnan käsitettä laajemminkin.

»Taiteen ja kulttuurin alueella on Suomessa melko tarkat rajat siitä, mitä pidetään näyttämisen arvoisena. Säätiössä kulttuuri on nähty mielestäni liikaa jonakin, jota tulee myydä ja jonka tulee tuottaa paljon pienessä ajassa. Tämähän sotii itse taiteen tekemistä vastaan. Kun kerrankin on mahdollisuus tuoda esiin kulttuuria näin monipuolisesti, ei kelpuutettavien esitysten ja esillepanojen lähtökohtana ole järkevää pitää niiden kaupallisuutta. En tiedä, onko kulttuurin kaupallisuusajatus lähitöisin itse säätiöstä vai kaupungin korkeamalta taholta, mutta poliittiset paineet asiassa ovat varmaankin suuret.»

Viralliselle kulttuuripääkaupunkihankkeelle on syntynyt myös haastaja: Turun alakulttuuripääkaupunki 2011 -hanke. Pienellä budjetilla operoiva, alakulttuuria eri muodossa tarjoilevana toimijana se pyrkiikin haastamaan kulttuurin käsitteen sekä muistuttamaan taiteen kentän monipuolisuudesta: ylä- ja alakulttuurin lisäksi se koostuu lukemattomista versoista. Jos kulttuurin sitoo yhteen muotoon, se kuolee.

Osa kulttuurivuoden kansainvälisistä tuotannoista hyödyttäne tekijöitään tarjoten kokemusta sekä monipuolisia verkostoitumismahdollisuuksia, joiden toivotaan jättävän Turun kulttuuritoimintaan pääkaupunkivuoden yli ulottuvan kädenjäljen. Suotavaa olisi, että niiden kautta yhä useammille aukenee tilaisuus huomata paikallisoaamisen arvo silloinkin, kun se ei palvele kustannustehokkaana työvoimana. ▀

Tallinnalaisia tarinoita merenrannalta

Tallinna päätti hoitaa Euroopan kulttuuripääkaupunkipestinsä eri tavalla kuin Turku.

YHDESSÄ TURUN KANSSA Euroopan kulttuuripääkaupunkina toimii Viron pääkaupunki Tallinna. Lähtökohdat eteläisellä kulttuuripääkaupungilla ovat olleet hyvin erilaiset verrattuna pohjoisen kaimaansa. Turun liimatessa kulttuuria koristeeksi kaupunkinsa kulttuurivihamielisen imagon päälle pääkaupunkivuoden ajaksi, hakee Tallinna taiteesta todellisia vaikutuksia kauas tulevaisuuteen.

Tallinna kysyi kaupunkilaisilta ehdotuksia siitä mitä he haluavat nähdä, tehdä ja muuttaa omassa kaupungissaan. Ehdotuksia yhdisti meri-teema.

Meren läheisyys on Tallinnassa tuskin huomattavissa. Mereen rajoittuvat alueet ovat satamien ja teollisuuden käytössä. Enimmäkseen hylätty, roskien ja raunioituneiden rakennusten täyttämä ranta-alue haittaa vielä nykyäänkin Tallinnan keskustan sekä meren välisen yhteyden luomista.

Mikko Fritze Tallinn 2011 -säätöön hallituksesta kertoo tavoitteena olevan muutoksen sekä käytännössä että runollisemmalla tasolla.

»Valitsimme tarinoiden kertomisen Tallinnan merenrantakaupunkiin liittyvän perusajatuksen toteutustavaksi. Kaikkea tapahtumia ei voida toteuttaa merenrannalla, mutta tarinoiden avulla voimme viedä ajatuksen näyttely- ja teatterisaleihin, kaupungille ja ihmisten tajuntaan, jotta kehittyisi halu osallistua.»

Kulttuuripääkaupunkihanke on kohdannut myös vaikeuksia. Tallinn 2011 -säätöön toimitusjohtaja **Jaanus Mutli** pitää näistä isoimpana talouden kriisiä, joka on supistanut alkuperäistä budjettia huomattavasti. Vuosille 2007–2012 on Tallinnassa budjetoitu vain 15,4 miljoonaa euroa, 36 prosenttia suunnitellusta.

Kansanluonteen välittäjänä

Turun valintaa kulttuuripääkaupunkikumppaniksi Jaanus Mutli pitää hyvänä.

»Ensimmäistä kertaa kulttuuripääkaupunkien historiassa ne ovat näin lähellä toisiaan, mikä tarjoaa monille vieraille

mahdollisuuden vieraila niissä molemmissa.»

Hän ei ole ollut tietoinen Turussa tapahtuneesta peruskulttuuripalveluiden alasajosta tai vaikkapa teatterille tarkoitettujen valtionavustusten väärinkäytöksistä. Hän pitää niitä uskomattomina.

»Euroopan kulttuuripääkaupunkihanketta ei pitäisi rahoittaa toisten jo olemassa olevien kulttuuristen ja sosiaalisten instituutioiden kustannuksella», Mutli viestittää Turkuun.

Hän toivoo, että Tallinnan vuosi nostaisi esiin virolaista kansanluonnetta.

»Tallinna on monikasvoinen ja tänä vuonna sitä on mahdollista esitellä niin vierailijoille kuin paikallisille. Vain kulttuurin muuttujien ja ravistajien monimuotoisuuden kautta voimme tuoda esiin virolaista mielentilaa, kansanluonnetta.»

Pienellä rahalla Tallinna onkin saanut koottua vaikuttavan ohjelman. Sitä kuvaa parhaiten positiivinen kotikutoisuus, innostus asiaan ja osallistumisen matala kynnyks.

Vähemmistöt esiin

Jo pelkästään tavallisena, sesonkikauden ulkopuolisena helmikuun viikonvaihteena tarjolla oli psykedeliaa ja kokeilevaa noisea tarjoava korkeatasoinen Heliosphere Festival sekä Monikulttuurinen Sirkus -festivaali.

Lidia Kõlvart on toiminut festivaalin järjestävän paikallisten vähemmistöjen säätöön Lyran johtajana koko tämän ajan.

»Idea yhdistyksen muodostamisesta syntyi aikana jolloin virolaiset kansana ymmärsivät olevansa vapaita», hän kertoo.

Festivaalin päätavoite on pitää yllä Viron lukuisten eri vähemmistökansojen identiteettiä.

Talouden kriisi on supistanut alkuperäistä budjettia huomattavasti.

Lidia Kõlvart on uranuurtaja virolaisten vähemmistökansojen kulttuurin esille tuojana.

»Kulttuuri-identiteetin pitäisi olla kaikein tärkein eri vähemmistöillä. Meillä voi olla erityyppisiä maantieteellisiä piirteitä, mutta kun on mahdollisuus tuoda esiin omaa kulttuuri-identiteettiään, se vahvistaa koko yhteiskuntaa. Värikkyden ja erilaisten piirteiden määrä yhteiskunnassa lisääntyy, kun tiedostetaan myös toisia kulttuureja.»

Kõlvart suhtautuu kulttuuripääkaupunkivuoteen positiivisesti.

»Olen ymmärtänyt, että hankkeessa on paljon ihmisistä lähtevää potentiaalia ja voimavaroja. Haluamme sanoa, ettei raha ole niin tärkeää tapahtumien järjestämisessä. Tärkeintä on asenne ihmisiä kohtaan.»

Osallistavaa ja iloitsevaa

Otteita kulttuurin lähestymiseen ja sen eurooppalaisen juhluvuoden rakentamiseen voi siis olla monia. Kuluvan vuoden pääkaupungit näyttävät tässä ääripäitä. Tallinna on lähtenyt tukemaan jo olemassa olevaa, paikallisuutta ja yhteisöllisyyttä luovaa kulttuuria, joka ottaa myös rohkeasti kantaa ja jättää jäljen. Siis tekee miltei kaiken päinvastoin kuin Turku.

Virolainen runoilija **Juhan Viiding** on kirjoittanut: »Kukaan ei nuku puolestani, ei valvo eikä koe tuskaa puolestani. Muistin pohjassa, aistimetsän takana, totuus haluaa nousta jaloilleen.» ▸

All Ears

SANOJA SANOMATTOMASTA

Tammikuun puolivälissä Oslossa järjestettiin kymmenettä kertaa improvisoidun musiikin festivaali All Ears. Neljä päivää kestänyt elektronisen ja akustisen improvisaation hyöky koostui musiikista puhtaimmillaan.

TORSTAI-ILLASTA SUNNUNTAIPÄIVÄÄN kestänyt All Ears -festivaali esitteli nykyimprovisoijia muun muassa Ranskasta, Saksasta, Sveitsistä, Itävallasta, Yhdysvalloista, Japanista ja Etelä-Koreasta. Kolme ensimmäistä päivää järjestettiin Anker-joen varrella Fabrikkenin suuressa mustassa salissa. Sunnuntain pianokonsertti järjestettiin päiväsaikaan Oslon länsipuolella Henie Onstand -taidekeskuksessa.

All Ears -festivaalin perusti kymmenen vuotta sitten **Paal Nilssen-Love**, eräs tämän hetken kysytyimpiä free jazz -rumpaleita. Kolmihenkinen järjestelykaartin muut jäsenet ovat noisemusikko **Lasse Marhaug** ja basisti **Guro S. Moe**, joka soittaa useissa improvisaatio- ja meluyhtyeissä.

Soiton spontaanisuus

Ohjelma oli suunniteltu äänen ehdoilla. Marhaug kertoi, että kuraattorikolmikko näkee paljon vaivaa rakentaakseen esiintyjistä tasapainoisen kokonaisuuden. »Ohjelman huolellinen suunnittelu on meille kunnia-asia. Jokaisella illalla on ikään kuin oltava koko ateria, erilaisia muunnelmia: tarvitaan sooloesitys, hiukan elektroniikkaa, akustista soittoa. Mietimme soitinvalikoimaa, mietimme sukupuolta ja mietimme duoja, trioja ja sooloja. Tarvitaan myös tietty määrä yhtyeitä jotka ovat jo soittaneet paljon yhdessä, vakaita kokoonpanoja, sekä ihmisten yhteensaattamista, sellaisia sokkotreffejä joiden uskomme toimivan.»

Festivaalin ainoa nimetty teema oli sen alaotsikko »improvisoidun musiikin festivaali». Esityksiä saattoi siten lähestyä vain musiikin kautta, ei käsitteellisenä hahmoksena joistakin pohjimmitaan kielellis-

tä kysymyksistä. Ainoan kielellisen tarttumapinnan tarjosivat festivaalin kotisivuilta ja ohjelmalehtisestä löytyneet muutaman lauseen mittaiset asiallisen rehentelemättömät kuvaukset kustakin muusikosta.

Kuvaukset oli kirjoittanut Marhaug, joka myös selvitti festivaalin päätyttyä sen luonnetta: »Minua alkaa epäilyttää heti kun improvisoidusta musiikista tulee lajityyppi, 'improv'-musiikkia. Tällä festivaalilla kyse on improvisaatiosta työvälineenä. Tietysti omat mielilytyksemme vaikuttavat. Pidämme energisestä, aktiivisesta musiikista, on se sitten akustista tai elektronista.»

Improvisoiminen ei siis tarkoittanut sitä, että soittajat olisivat lähteneet keikalle valmistautumatta ja soittaneet mieli puhtaana, täysin kahleetta ja rajoituksetta. Soiton spontaanisuus on pikemminkin mielekästä ymmär-

Lumoavan ikävänä kuin virastopäivä.

tää spontaanina yhdistelemisenä, valmiiden rakennetekijöiden vaistonvaraisena yhteen tuomisena.

»Akustisia improvisoijia tuntuu usein vaivaavan noisen tekijöitä enemmän kysymys siitä, mikä on todella aidosti improvisoitua. Minusta siitä on turha kantaa huolta: jokainen soittaa joka tapauksessa muistin pohjalta, toimii tilanteissa kokemustensa ja persoonallisuutensa pohjalta, kuten muutenkin elämässä. Niinpä musiikki ei koskaan ole todella kokonaan improvisoitua», Marhaug toteaa.

Saksofoni soolosoittimena

Pitkää soittokokemusta festivaalilla edusti muun muassa **Joe McPhee**. Tämä amerikkalainen saksofonisti nousi jälleen huomion kohteeksi, kun Atavistic-levy-yhtiö julkaisi kymmenisen vuotta sitten uudelleen hänen levytyksiään 1970-luvun alusta.

McPhee on merkittävästi edistänyt saksofonin asemaa soolosoittimena. Festivaalin yhteydessä häneltä kuultiinkin yksi trio- ja kaksi soolokonserttia. Etenkin sunnuntaina Henie Onstad -kulttuurikeskuksessa McPheen soolossa oli jotain todella lumoavaa. Hän rakensi melodisia fraaseja äärimmäisen taidokkaasti ja vapaasti mutta yhtä lailla käytti erilaisia saksofonista ja taskutrumpetista löytyviä kohinoita, suhinoita, pihinöitä ja muita ei-soinnillisia ääniä sekä herätteli avoimen flyygelin kieliä resonoimaan soittamalla sen sisään trumpetista valikoiman säveliä. McPheen soitossa hälyn ja musiikin suhde ei vaikuta yksinkertaiselta vastakaisuudelta.

McPhee on lempeän, nöyrän oloinen hahmo, joka vitsaillen pyyteli anteeksi sitä, että ikävystytti yleisöään soittamalla niin pitkään. Se ei estänyt häntä selittämästä erään kappaaleen kertosäettä: »I'm singing with a sword in my hand – so don't fuck with me.»

Hyvän vertailukohdan McPheen ilmaavaan melodisuuteen tarjosi festivaalin tunnetasolla koskettavin soittaja **Peter Brötzmann**, joka soitti sunnuntaina duokeikan vain tätä tilaisuutta varten Eurooppaan lentäneen, häikäisevän taidokkaan pianisti **Masahito Satohin** kanssa. Etenkin keikan loppupuolella duo soitti paljon balladeja, joissa Brötzmann muotoili säveliä kuin kirveel-

Saksofonisti Kjetil Mørsterin voimakas soundi oli parhaita asioita muuten hieman hapuilevan monikansallisen kvartetin ensimmäisellä keikalla.

Korealainen Chulki Hong synnytti pitkiä kirskuvia ääniä painamalla metalli- ja muoviliuskoja vasten levysoittimen pyörivää kiekkoa.

lä veistäen, vailla trillejä, glissandoa, vailla hienostelua. Ei silti vailla hienostuneisuutta: ne olivat niin voimakkaasti tunteella laaduttuja, että vain parhailla rock-keikoilla tai sinfonisen musiikin konserteissa saa kokea samanlaisia liikituksen väreitä.

Ranskalais-australialainen The Ames Room esitti perinteisellä jazztrion kokoonpanolla musiikkia, joka oli melko kaukana jazzista. Yhtye soitti yhden pitkän kappaleen, joka alkoi **Will Guthrien** jyskyttävällä, eteenpäin nojaavalla rumpukompilla ja **Clayton Thomasin** muutaman nuotin bassoriffillä, joiden päälle **Jean-Luc Guillonet** toisti saksofonilla kahta nuottia. Tätä tiukkaa kompin rankaa käytiin vähitellen muuntelemaan ja avaamaan, kunnes keikan puolivälissä soitto oli jo jazzmaisen rullaavaa ja liikkuvaa. Kun Guthrie sitten lakkasi soittamasta, Thomas jatkoi bassoriffiä ja Guthrie palasi piiskaamaan sitä jyskyttävällä kompilla, joka oli aloitusta vielä raskaampi, vielä vimmaisemmin kahleissaan vääntelehtivä.

Hienon muunnelman jazz-improvisatiosta tarjosi myös **Terje Isungsetin** ja **Karl Seglemin** duo. Lukuisilla etnisillä soittimilla varustettua rumpusetiä soittanut Isungset rakensi kaikilla raajoillaan monikerrok-

sisia rytmejä, joista olisi itsessään riittänyt musiikillista materiaalia yhden keikan tarpeiksi, etenkin kun Isungset soitti perkusioiden lisäksi myös erilaisia ylä-äänitorvia ja lähimikitettyjä kivilevyjä. Seglem osallis-

Intuitiivinen soitto-tapa edellyttää kuuntelemisen mestarillista taitoa.

tui tähän rytmiseen myrskyyn pukinsarvesta tehdyllä torvella, tenorisaksofonilla ja välillä myös laulamalla. Samanistinen tunnelma tihentyi paikoin lähes kiusallisen intiimiksi, niin herkästi ja varmasti soittajat seurasivat muusaansa, melkein pä yleisöstä piittaamatta.

Elektroniselle puolella vaikuttavin oli **Kevin Drummin** soolokeikka perjantai-iltana. Pitkän pöydän ääressä istunut Drumm soitti laitteitaan sangen vähäeleisesti, mutta löysi niistä taajuuksia jotka saivat suhteellisen matalasta äänenvoimakkuudesta huolimatta kuulijan vaatteet ja ihokarvat värisemään.

Toisella tapaa vaikuttava oli lauantaina yleisön keskellä esiintyneiden **Jérôme Noetingerin** ja **Lionel Marchettin** duo. Ranskalaiset live-elektronikan konkarit soittivat pitkän improvisaation, jossa eri taajuuksia ja koko tilaa käytettiin huomattavalla varmuudella. Noetinger oli rauhallisemman ja harkitsevamman oloinen soittaja, kun taas tyylikkäästi liiviin pukeutunut Marchetti lähestulkoon tanssi pöytänsä takana heilutellen muun muassa ja käsiporaa ja kameran salamaa. Soitto oli dramaattista ja tarkkaa.

Yhdessä ensimmäistä kertaa

Festivaali on myös aina synnyttänyt uusia kokoonpanoja. Kuraattorit ovat kutsuneet festivaalille soittajia esiintymään yhdessä ensimmäistä kertaa. »Tarkoitus ei ole tehdä soittajien oloa epämuukavaksi. Elämässä joutuu muutenkin kohtaamaan tarpeeksi epämuukavia tilanteita. Mutta oletamme, että kaikki kutsumamme soittajat ovat kiinnostuneita haastamaan itseään, kokeilemaan uusia tilanteita», Marhaug selvittää kokoonpanojen muodostamisen perusteita.

Lauantai-iltana Joe McPhee soitti basisti **Øyvind Storesundin** ja rumpali **Randy Petersonin** kanssa hienon triokeikan klassista

rullaavaa freejazzia. McPheen vaivattomat, usein hyvin melodiset linjat sopivat hienosti yhteen Petersonin fragmentaarisen, tarkan ja energisen rumpaloinnin kanssa, vaikka trion jäsenet eivät tietääkseni olleet aiemmin soitaneet yhdessä.

Kaikki kokoonpanot eivät kuitenkaan toimineet yhtä luontevasti. Esimerkiksi **Christian Weberin, Joke Lanzin, Nils Are Drønenin** ja **Kjetil Møsterin** kvartetti, jonka Marhaug spiiikissään ilkkurisesti nimesi superkokoonpanoksi, käytti paljon aikaa hapuilevaan tunnusteluun, ja kun soitto lähti lentoon, tuntui että norjalaisten fonirumpu-duo toisti vanhoja, hyväksi todettuja kuvioita, eikä bassolla ja levysoittimilla ollut siihen juuri lisättävää.

Uusien kokoonpanojen kautta paikalliset muusikot saavat tilaisuuden soittaa yhdessä vierailijoiden kanssa. Tällä eleellä festivaali ikään kuin kiittää yhteisöä, josta sen järjestäjät ovat ponnistaneet kansainväliselle uralle.

Osa esiintyjistä yhdisteli eri tavoin soitosaan akustisia ja elektronisia elementtejä. Lauantain avasi **Harald Fetveitin** ja **Agnes**

Hvizdalekin duo, jossa lähes valkohoikiuksinen Fetveit löysi meluelektronikasta kaikki mahdolliset äänet hiljaisesta sirityksestä täyteen feedback-valliin samalla kun mikrofonin ääressä eleettömästi seisonut nuori Hvizdalek päästeli suustaan naksahduksia, pulputuksia, sirkutuksia, ininöitä, ulinoita, suhinoita, ääniä jotka sopivat niin luontevasti elektronisen metelin lomaan ettei näitä välillä erottanut toisistaan.

Perjantainen **Maja S. Ratkjen** ja **Zeena Parkinsin** duo oli festivaalin absurdeimpia kokemuksia. Keikan pohjana oli jatkuvasi elävä meluvalli Ratkjen elektronikasta ja Parkinsin itse rakennetusta sähköharpusta, mutta lisäksi Ratkje kujersi mikrofoniin satumaisen pelottavia lauluja ja sähkökässä harmaassa pikkumekossa esiintynyt Parkins loihti harpustaan viljejä juoksutuksia ja helkyntää kontrastiksi meluisalle taustalle.

Oudolla tapaa hauska oli korealainen trio **Ryu Hankil, Cho Joonyong** ja **Hong Chulki**. Vaikutelma oli eräänlainen irvokas kuvaelma toimistokulttuurista, kun kolme siististi pukeutunutta miestä istui vieretysten pitkän

pöydän ääressä. Yksi hakkasi kirjoituskonetta, johon kytketyt anturit saivat metalliset varret sätkimään virvellirummun päällä. Toinen kirsutti erilaisia metalliesineitä tyhjänä pyörivän levysoittimen kiekkoa vasten. Kolmas taas läpsytti tyhjän muovimukin pohjaa kannettavassa CD-soittimessa pyörivään levyyn liimatulla tarralapulla. Soitto eteni geologisina laattoina, murtumien ja suurten kontrastien kautta, etenemättä mihinkään, lumoavan ikävänä kuin virastopäivä.

Ystävällistä kohtelua

Kysyin festivaalin päätteeksi Marhaugilta, mistä kolme kiireistä ammattimuusikkoo ammentaa intoa järjestää suuritöistä festivaalia vuosi toisensa jälkeen. Marhaug hymähti kysymykselle. »Kun kysyt sitä nyt, vastausta ei tarvitse hakea kaukaa. Festivaali on juuri päättynyt ja kaikilla on hymy kasvoiltaan: soittajat ovat iloisia, yleisö on iloista. Jos ihmiset voivat tulla Italiasta, Iso-Britanniasta tai Meksikosta maailman kalleimpaan maahan keskellä kylmintä talvea ja hymyillä neljän festivaalipäivän jälkeen, olemme tehneet jotakin oikein.»

Järjestelyissä pyritään siihen, että niin esiintyjät, yleisö kuin järjestäjätkin olisivat tyytyväisiä. Tapahtuma järjestetään tyylikkään vähäeleisesti. Neljän päivän aikana konsertteja saapuu seuraamaan muutama sata kuulijaa, eikä kuviota pyritä enää laajentamaan pelkän laajentumisen vuoksi.

Musiikillisen rajauksen tai esiintymispaikkojen suhteen ei tarvitse nähdä vaivaa. Suurin työ on ajan löytämisessä yhteisille palaverille, joissa pitkistä listasta esiintyjä uutetaan tasapainoinen kokonaisuus. »Koska olemme melko kiireisiä, buukkaamme ennen kaikkea sellaisia soittajia joita tahdomme itse kuulla.»

Voikin syystä väittää, että muusikoiden järjestämä festivaali on usein soittajille mielekkäin esiintymispaikka. Marhaug toteaa, että soittajan saa panemaan parastaan kun vain huolehtii perusasioista. Festivaali tarjoaa esiintyjille hyvän lounaan, ystävällistä kohtelua, asiansa osaavan äänimiehen ja hyvän laitteiston. Näin kaikki ovat tyytyväisiä. ▶

Ajatuksia tietynlaisesta improvisaatiosta

All Ears-festivaalilla improvisaatio hahmotettiin työkaluna, ei lajityyppinä. Vaikka soittotekniikka onkin olennainen osa soittajan taitoa, vielä tärkeämpää on kuunteleminen.

INTUITIIVINEN SOITTOTAPA edellyttää kuuntelemisen mestarillista taitoa. Taitavat, analyttiset kuuntelijat osaavat tunnistaa soinnin eri tasot ja hyödyntää niitä musiikillisessa kehittämissä. Tietoisestikin he pyrkivät kerroksellisuuteen, niin että hiukan eritahtista liikettä tapahtuu äänen kahdella, kolmella, neljällä eri tasolla. Tällainen vaikutelma voidaan saada aikaan esimerkiksi ylä-äänien kautta, millä tahansa soittimella: saksofonilla, rummuilla, kontrabassolla, meluelektronikalla...

Näitä äänen kerrostamisen tekniikoita ei voi hallita täydellisesti. Soittaja voi vain yrittää antaa niiden tapahtua, ja antaa niiden jatkua, pysytellen herkkänä sekä niiden elämälle että katkoksille niiden jatkuvuudessa. Näin ollen kyse ei ole niinkään soittamisen mestaruudesta, idean pakottamisesta materiaaliin, vaan kuuntelemisen mestaruudesta, idean löytämisestä materiaalista.

Tällainen soittaminen ei ole missään perinteisessä mielessä ilmaisevaa: soitettu ei ole pelkkä väline soittajan tunnetilan tai käsitteellisten sisältöjen ilmaisemiseen. Musiikin idea, sisältö, ei tällöin ole soittajan esittämä tunnetila tai ajatus. Ehkä voitaisiin pikemminkin sanoa, että intuitiivisessa soittamisessa idea on puhtaasti muodollinen, äänellisestä materiaalista hienovaraisin tekniikoin paljastettu hahmo.

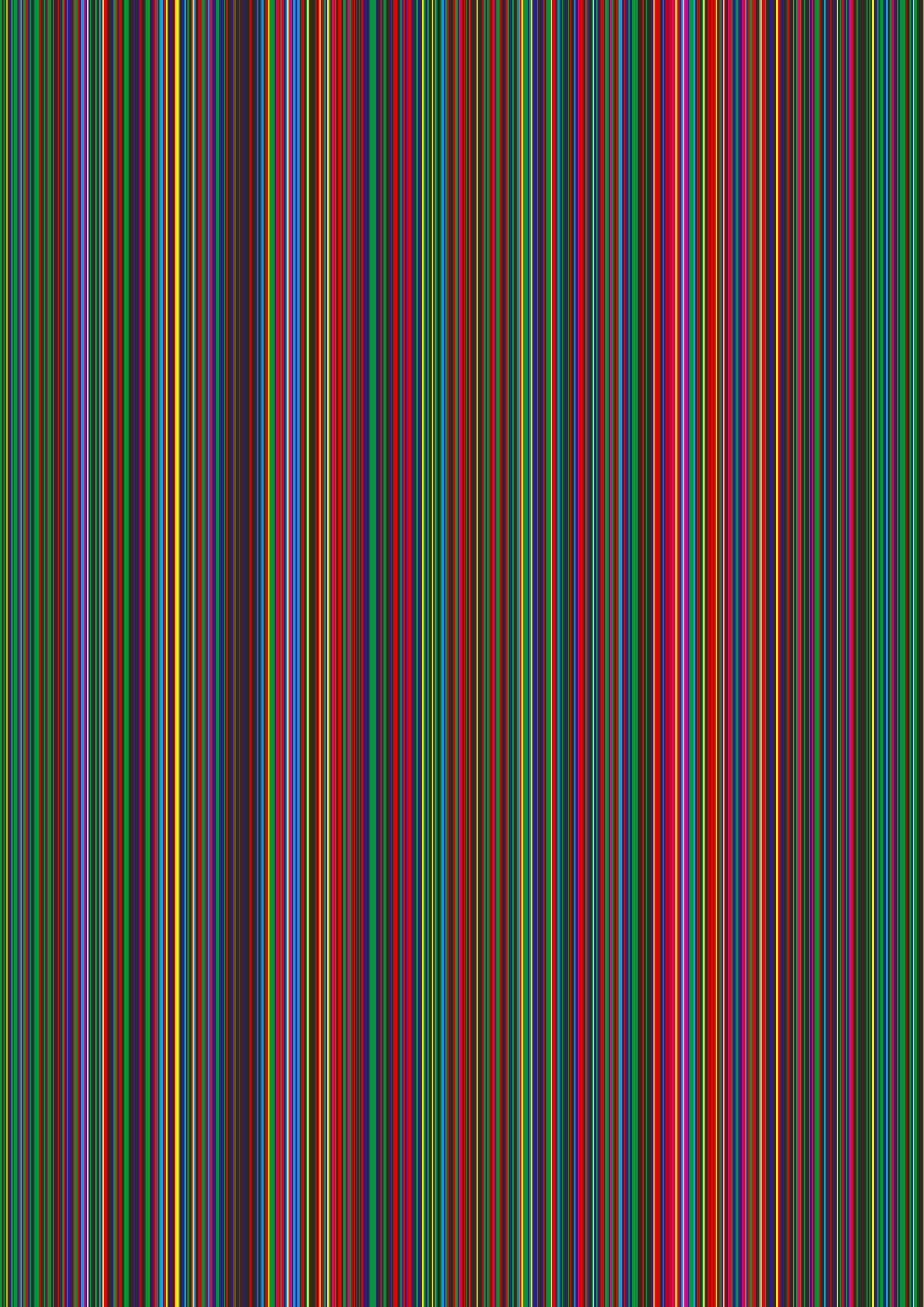
Intuitiivisella soittajalla on oltava hyvin läheinen suhde soittimeensa. Hänen tavoitteensa on oppia tuntemaan kaikki sen soint ominaisuudet esineenä, ei vain perinteisessä mielessä käsitettynä soittimena. Lisäksi hän tietää, mitkä äänet häntä miellyttävät. Musiikin materiaalina toimivat siis itse soitin ja tila, jossa se soi.

Kun soitin on tuttu, ehkä niinkin tuttu että siitä on tullut persoonan jatke, sen kanssa voi antautua päiväuneksuntaan tai intuition virtaan, voi antaa äänten tulla ja reagoida niihin toisilla äänillä, tai kehittelyllä. Niinpä soolokin on duo, keskustelua herran ja rengin kanssa, tahdon ja aineen, soittajan ja soitin välillä.

All Ears 2011-festivaali järjestettiin Oslossa 13.–16. tammikuuta. Artikkelin kirjoittanut Pohjoismaisen kulttuuripisteen liikkuvuustuen ystävällisellä avustuksella.

Demokratia

- 28 Arkadianmäen teatteri
- 30 Eläköön Kommuuni!
- 32 Liittovaltion aave kummittelee Euroopassa
- 34 Kulttuuriehdokkaille myös sosiaalipolitiikka on tärkeää
- 37 Tennilä uskoo vastavoiman nousuun
- 38 Pääseekö joku helpolla?
- 40 Kuka tekee rikoksen?
- 41 Jos ydintalvi yllättää
- 44 Julkisuus ja tavallinen kansalainen

Ryhmäteatterin Eduskunta on tapaan tarkka-
silmäinen katsaus poliittisen järjestelmämme
ytimeen, jossa jylläävät uusliberalismi,
korruptio, harmaa talous ja harvainvalta.

Arkadianmäen teatteri

Susanna Kuparisen ohjaama Eduskunta-näytelmä jatkaa samoilla linjoilla kuin aikaisemmin esitetty Valtuusto. Nyt kunniansa saavat kuulla kansanedustajat.

Ei LIENE SATTUMAA, että sekä politiikka että teatteri saivat molemmat alkunsa antiikin Kreikassa. Helsinkiläinen teatteriohjaaja **Susanna Kuparinen** tiedosti tämän linkin, kun hän muutama vuosi sitten ryhtyi tekemään Helsingin Ylioppilasteatterille näytelmää, jonka käsikirjoitus pohjautui Helsingin kau-

punginvaltuuston kokouksissa käytettyihin puheenvuoroihin.

Kaupunginvaltuuston kokouksia voi nykyään seurata suorina lähetyksinä verkosta. YouTube-videopalveluunkin päätynt valtuustokeskustelu Helsingin koulujen kasvisruokapäivästä käy esimerkkinä siitä, etteivät

monenkaan valtuutetun puheenvuorot parodiointia tai edes dramatisointia tarvitse: kunnallispoliitikot tekevät sen ihan itse!

Katsaus politiikan ytimeen

Täysille katsomoille pyörinyt *Valtuusto*-näytelmäprojekti venyi lopulta trilogiaksi

asti. Maaliskuun alussa ensi-iltaan tullut Ryhmäteatterin *Eduskunta*-näytelmä perustuu samalle konseptille. Tällä kertaa Kuparinen työryhmineen käytti käsikirjoituksen pohjana kansanedustajien ja valtionhallinnon virkamiesten puheenvuoroja. Lisäksi käsikirjoitustiimi haastatteli nimettömänä esiintyneitä viranomaisia ja »syväkurkkuja». Lopputuloksena syntynyt kolmituntinen näytelmä on edeltäjiensä tapaan tarkkasilmäinen katsaus poliittisen järjestelmämme ytimeen, jossa jylläävät uusliberalismi, korruptio, harmaa talous ja harvainvalta.

Kuparinen kertoo, että oli loogista siirtyä suuremmille alueille sekä aiheen että toteutuksen suhteen: kaupunginvaltuustosta eduskuntaan, Ylioppilasteatterista Ryhmäteatteriin. Eduskunnan arkeen tutustessa hänelle tuli yllätyksenä, kuinka valtavan raskaiden rakenteiden keskellä rivikansanedustaja joutuu selviytymään. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriössä on Kuparisen mukaan todella vahva hierarkia.

Eräs näytelmän keskeinen aihe onkin viime vuoden lopulla eduskunnan hyväksymä lakiesitys, niin sanottu Lex Soininvaara, joka leikkaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevien 18–25-vuotiaiden nuorten toimeentulotukea jopa 40 prosenttia. Vihreiden **Osmo Soininvaaran** johtaman SATA-komitean perusturvajaoston esitys runnottiin läpi, vaikka kaikki asiantuntijat vastustivat sitä.

Politiikka on tyypistynyt identiteettikysymyksiksi, joissa yksittäiset poliitikot pääsevät loistamaan ja luomaan yksinkertaistettuja vastakkainasetteluja.

Kuparinen näkeekin Lex Soininvaaran 1990-luvulla alkaneen, sosiaaliturvan universaalisuutta purkavan politiikan yhtenä huipentumana.

Politiikan ja talouden kytkös

Susanna Kuparisen mukaan eduskunnan täysistunto muistuttaa rituaalia, jossa puolueiden ryhmäkurilla pidetään yksittäiset kansanedustajat ruodussa.

»Suomessa on niin kivettyntynyt hallitus-oppositio-asetelma, ettei aitoja poliittisia kysymyksiä pystytä käsittelemään. Tilanne on esimerkiksi Ruotsissa aivan toinen», kuvaa Kuparinen.

Politiikka on tyypistynyt identiteettikysymyksiksi, joissa yksittäiset poliitikot pääsevät loistamaan ja luomaan yksinkertaistettuja vastakkainasetteluja.

Arabimaissa on alkuvuodesta koettu ennennäkemätön kumousten aalto, kun oligarkiat ovat joutuneet kansan demokraatiavaatimusten kohteeksi. Onpa muutama itsevaltiastunut luopumaankin pitkäaikaisesta valta-asemastaan.

Kuparinen ei halua verrata Suomen poliittista järjestelmää arabimaiden vastaaviin. Meillä on sentään jonkinasteinen demokratia.

»Ongelmana on politiikan ja talouden vahva kytkös, joka on vahvistunut 1990-luvun laman jälkeen. Se on tuonut yhteiskuntaan julmia sävyjä, kaiken mittaamisen ja arvottamisen välttämättömyyden. Ihmiset ovat sisäistäneet hyvin säästämisen pakon», pohtii Kuparinen. ▴

→ <http://www.ryhmateatteri.fi>

EDUSKUNTA – SATIIRI VAURAUDEN UUSJAOSTA.

Ryhmäteatterin Pengerkadun näyttämö. Ohjaus Susanna Kuparinen. Käsikirjoitus ja taustatutkimus Susanna Kuparinen, Ruusu Haarla, Jari Hanska, Olga Palo, Akse Pettersson. Rooleissa Noora Dadu, Jari Hanska, Mitro Härkönen, Santtu Karvonen, Martina Myllylä, Matti Onnismäki, Piia Peltola, Pihla Penttinen ja Robin Svartström.

KESKUSTELUT, BLOGIT, VIDEOIT, TILAUKSET www.kulttuurivihkot.fi

Tilaan 3 seuraavaa numeroa (6 kk lehdet) vain 14,90 euroa. Tilaus jatkuu kestotilauksena tarjouskauden jälkeen.

Teen määräaikaisen tilauksen vuodeksi eteenpäin. Hinta on 46 euroa.

Aloitan edullisen kestotilauksen ja saan kuusi seuraavaa numeroa 39 eurolla.

Nimi

Osoite

Postinumero ja -toimipaikka

Puhelin tai sähköposti

Allekirjoitus

Tilaukset myös sähköpostitse: tilaus@kulttuurivihkot.fi

Asiaa
taiteesta ja
yhteiskunnasta
kuudesti
vuodessa

KULTTUURI-
VIHKOT
MAKSAA
POSTIMAKSUN

Kulttuurivihkot
Domirola Oy
Vastauslähetyks
Tunnus 5011437
00003 Helsinki

Eläköön Kommuuni!

Keväällä 1871 Pariisissa koettiin jotain ennennäkemätöntä: proletariaatti otti ensimmäistä kertaa historiassa vallan käsiinsä. Lyhytaikaiseksi jäänyt vallankumous teki vaikutuksen paitsi vallankumoukselliseen työväenliikkeeseen myös runoilija Arthur Rimbaudiin.

»Aamulla 18. maaliskuuta 1871 Pariisin herätti ukkosena jylisevä huuto: Vive la Commune! Entä mikä oli Kommuuni, tuo sfinksi, joka asetti porvarillisen järjen niin kovalle koetukselle?»

KARL MARX

TÄNÄ KEVÄÄNÄ TULEE kuluneeksi 140 vuotta Pariisin kommuunin lyhytaikaisesta mutta kauaskantoisesta vallankumouksesta. Keväällä 1871 vain 72 päivää kestänyt työläisvalta kirjoitti niin **Marxilta, Engelsiltä** kuin **Leniniltä** ylistäviä arvioita.

Myös **Arthur Rimbaud** oli Pariisissa kommuunin vallan aikana. Nuori runoilija imi keuhkoihinsa proletariaatin kapinan henkeä ja sylki sen ulos kynästään hurjiksi runoiksi tavalla, joka sai **Albert Camus'n** ylistämään Rimbaudia maailmanhistorian ensimmäiseksi vallankumousrunoilijaksi.

Rimbaudin ja kommuunin yhteyttä pohtii uutuukskirjassaan englantilainen kirjailija ja runoilija **Sebastian Hayes**. Ranskalaista runoutta kääntävältä Hayesilta ilmestyi viime vuonna teos *Rimbaud Revisited 1968–2008 & Une Saison en Enfer, a New Translation*, jossa hän tarkastelee Rimbaudin suhdetta paitsi Pariisin kommuuniin myös politiikkaan yleisemmin.

Hayes summaa joitakin mielenkiintoisen teoksensa ajatuksia myös lontoolaisen Marx Memorial Libraryn julkaisemassa *Praxis*-lehdessä.

Ranskan ja Preussin sota

Ranskassa sattui ja tapahtui 1800-luvulla kenties enemmän kuin missään muussa eurooppalaisessa maassa. Ranskan vallankumouksen 1789–1795 jälkeen maata riepottelivat yhteiskunnalliset kumoukset ja mullistukset tasaisin väliajoin, toinen toisensa perään.

Valta oli helmikuun 1848 vallankumouksen ja Toisen tasavallan jälkeen siirtynyt **Louis Napoleon Bonapartelle**, joka oli 1852 kaapannut vallan lopullisesti ja julistanut Ranskan keisarikunnaksi ja itsensä keisari **Napoleon III:ksi**. Seurasi parinkymmenen vuoden ajanjakso, jolloin Ranska vaurastui, mutta sangen epätasaisesti.

Sebastian Hayes kuvaa Napoleon III:n ulkopoliittikkaa »tolkuttomaksi». Nokkapokka Preussin kanssa johti lopulta heinäkuussa 1870 täysimittaiseen sotaan. Vaikka sodan syy on usein vieritetty Preussin rautakansleri **Otto Bismarckin** niskoille, pitää Hayes sodan syyntymistä enimmäkseen Napoleonin vikana. Sotamielialaa oli lietsottu Pariisin kaduilla jo tovin aikaa.

Ranska oli jo lähtiessä alakyntynä. Liikkeen kannallepanossa oli rintamalle saatu värvätyä vain 250 000 miestä, kun vastapuolella oli tuplaten tähän verrattuna. Raskaiden tappioiden jälkeen Ranskan keisari antautui syyskuun alussa, vain muutaman viikon taisteluiden jälkeen.

Pariisissa työläiset vaativat keisarivallan kumoamista ja Ranskaa tasavallaksi. Sellainen julistettiin syyskuussa 1870, ja uuden tasavallan johtoon asettui etupäässä porvaristoa edustanut kansalliskokous. Keisarin kukistumisesta huolimatta sota Preussia vastaan jatkui edelleen, ranskalaisten kannalta huonoissa merkeissä.

Tammikuussa 1871 solmittiin Ranskan ja Preussin välillä kolmen viikon aselepo. Bismarckin vaatimuksesta Ranskan vakinainen armeija luopui aseista, mutta Pariisin kansalliskaarti ilmoitti jatkavansa vastarintaa. Helmikuussa Ranskan Kolmannen tasavallan johtoon astui **Adolphe Thiers**, pitkän linjan kova oikeistolaispoliitikko. Etelä-Ranskaan Bordeaux'hon siirty-

nyt kansalliskokous ryhtyi Thiersin johdolla hieromaan sovintoa Preussin kanssa. Rauhansopimus allekirjoitettiin 26. helmikuuta, ja Thiersin vastuulle sälytettiin kapinoivan Pariisin riisuminen aseista.

Saadakseen Pariisin hallintaansa Thiers lähetti joukkoja maaliskuun puolessavälissä hakemaan Pariisista pois tykit ja muut aseet. Hanke epäonnistui, kun Pariisin kansalliskaarti kieltäytyi luovuttamasta kaupungin aseista.

Alkoi verinen sisällissota Thiersin johtaman Ranskan hallituksen ja Pariisin Kommuunin kapinallisten, kommunardien välillä.

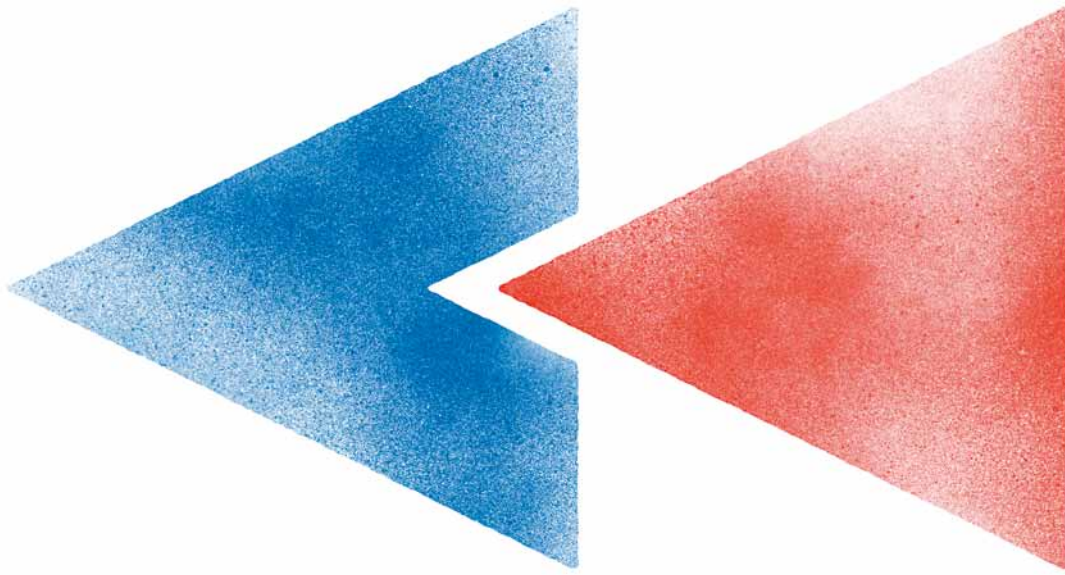
Uuden politiikan aikakausi

Keitä olivat nuo kapinalliset kommunardit? Sebastian Hayesin mukaan kyseessä oli sangen sekalainen joukko vallankumouksellisia. Mukana oli blanquisteja sekä **Proudhonin** nimeen vannovia anarkisteja. Marxilaisen

Pariisissa työläiset vaativat keisarivallan kumoamista ja Ranskaa tasavallaksi.

Internationaalien edustajat olivat vähemmistössä. Valtaa käytti Kommuuni, kansan valitsema kaupunginvaltuusto, joka valittiin Pariisin eri piireistä yleisen äänioikeuden perusteella. Valtuutetut olivat pääasiassa eri alojen työläisiä.

Kommuuni ryhtyi välittömästi rajoittamaan muun muassa virkamiesten etuuksia.

Esimerkiksi valtion virkamiesten palkat piti saattaa samalle tasolle kuin ruumiillista työtä tekevän työväestön, mitä **Lenin** piti myöhemmin merkinä aidosta siirtymästä porvarillisesta demokratiasta työväenvaltaan. Byrokratian lisäksi Kommuuni hyökkäsi rajusti kirkon valtaa vastaan. Kirkkokuntien omaisuus takavarikoitiin ja pappien toimeentulo säilytettiin uskovaisten hyväntekeväisyyden varaan, apostolien esikuvan mukaisesti. Edistyksellisiltä vaikuttivat myös Kommuunin säättämä enimmäistyöaika 70 tuntia viikossa sekä opiskelun tekeminen maksuttomaksi.

Hayes korosti, ettei Kommuunin ajatuksena ollut muodostua uudeksi poliittiseksi liikkeeksi tai edes puolueeksi, vaan avata aivan uusi historian lehti. Kommuuni julisti huhtikuussa 1871 alkaneeksi uuden politiikan aikakauden, jota piti leimaaman »kokeellisuus, myönteisyys ja tieteellisyys.» Tuhottavaksi tuomittiin vanha valta, militarismi, monopolit ja eliitin etuoikeudet, »koko Valtio kaikkine surkeuksineen ja tuhoineen.»

Tämä kaikki innosti myös Arthur Rimbaudia, joka ilmoittautui jopa vapaaehtoiseksi kaartilaiseksi Pariisin puolustusjoukkoihin. Vasta teini-ikäinen runoilija kirjoitti muutamia, suoraan Kommuunin tapahtumista kertovia runoja. Eräs niistä, *Les Maines de Jeanne-Marie*, kertoo **Louise Michelistä**, joka oli johtavia kommunardeja ja organisoi naisten toimintaa ja muun muassa Kommuunin sairaanhoitoa. Michel sai lempinimen *Vierge Rouge* (Punainen neitsyt), ja oli ensimmäisiä Ranskan historian nimeltä tunnetuista vallankumouksellisia. Hänestä

Kommuunin ei ajatuksena ollut muodostua uudeksi poliittiseksi liikkeeksi, vaan avata aivan uusi historian lehti.

kertovassa runossaan Rimbaud tulee myös nostaneeksi esille naisten merkittävän yhteiskunnallisen roolin Kommuunissa.

Työväenvalta

Pariisin Kommuunin tuho tuli vain kaksi kuukautta perustamisen jälkeen, kun Pariisin liepeille Versaillesiin sijoitetut Ranskan virallisen hallituksen joukot aloittivat kapinoivan kaupungin kurinpalautuksen toukuun lopulla 1871. Kokematon ja heikommin aseistettu Pariisin kansalliskaarti ei kyennyt vastustamaan hyökkääjiä. Seurasi *semaine sanglante*, verinen viikko, jonka aikana hallituksen joukot valtasivat kaupungin katu kadulta. Epätoivoiset kommunardit ryhmityivät viimeiseen puolustukseen Montmartrelle. Noin 22 000 surmattiin ja joukko johtajia vangittiin, heidän mukanaan Punainen neitsyt Louise Michel.

Arthur Rimbaud itse ei joutunut todistamaan Kommuunin veristä loppua. Hayesin mukaan komea nuorukainen olisi joutunut Kommuunin kansalliskaartissa palvellessaan seksuaalisen ahdistelun kohteeksi, mikä olisi saanut Rimbaudin vetäytymään kotiinsa Charlevilleen Koillis-Ranskaan.

Kommuunin välittömät, suorat vaikutukset ranskalaiseen yhteiskuntaan jäivät vä-

häisiksi. Sen sijaan merkitys vallankumoukselliselle työväenliikkeelle ja marxilaiselle vasemmistolle oli valtava.

Sebastian Hayes korostaa Kommuunin osoittaneen ensimmäistä kertaa, että työväenvalta oli Euroopassa mahdollinen. Marxille ja Engelsille Pariisin Kommuuni merkitsi eräänlaista odottamatonta käytännön esimerkkiä siitä, mitä vallankumouksen mahdollisuuksia ja riskejä porvarillinen valtiovalta työväenluokalle tarjoaa. Lenin korosti Kommuunia ensimmäisenä proletariaatin diktatuurina, työväenvaltana, jossa pääoman valta kumotaan ja toteutetaan läpi koko yhteiskunnan käyviä demokraattisia uudistuksia. ▶

Kirjallisuutta:

- HAYES, SEBASTIAN. 2010. *Rimbaud Revisited & Une Saison en Enfer, A New Translation*. Brimstone Press.
- HAYES, SEBASTIAN. 2010. *From A Season in Hell to The Barricades: Arthur Rimbaud and The Paris Commune*. Praxis 152: Winter 2010–11. Marx Memorial Library.
- HORNE, ALISTAIR. 1990 (1965). *The Fall of Paris. The Siege and The Commune 1870–71*. Penguin Books.
- MARX, KARL. *Kansalaissota Ranskassa. Valitut teokset 3. osassa, osa 2.*

PUHEENVUORO

Liittovaltion aave kummittelee Euroopassa

Taluskriisin varjolla EU:n liittovaltiovoimat ovat ajaneet poliittisilla puskutraktoreilla jopa unionin oman perustuslain ylitse. »Enemmän Eurooppaa»-slogan näyttääkin merkitsevän vähemmän lakien kunnioittamista ja vähemmän demokratiaa.

ALAN AMMATTILEHTI *The Economist* (12.2.2011) nostaa kissan pöydälle: »Karvas totuus on, että Kreikan ja todennäköisesti myös Irlannin ja Portugalin velat täytyy järjestellä uudelleen». Se tarkoittaa, että Kreikan pankkivelkojen maksuun sille rahaa lähettäneet EMU-maat pannaan yhteisvastuuseen muiden veloista.

Yhteisvastuu on lailla kielletty. EU:n perustuslain artiklan 125 mukaan »jäsenvaltio ei ole vastuussa eikä ota vastatakseen» toisen jäsenvaltion sitoumuksista.

Sama kieltö, joka kieltää jäsenmaiden yhteisvastuun, koskee myös EU:ta itseään. Silti unioni takaa jäsenmaidensa velkoja. Avunannon oikeusperusta on perustuslain artiklaa 122, jonka mukaan apua saa antaa, jos vaikeuksien aiheuttajina ovat »luonnonka-

tastrofit tai poikkeukselliset tapahtumat, joihin jäsenvaltio ei voi vaikuttaa». Suorastaan hupaisaa on, että valtioiden ylivelkaantuminen on EU:ssa tulkittu luonnonkatastrofiksi: tulvaksi tai tulivuorenpurkaukseksi!

Perustuslaissa (artikla 123) myös kielletään Euroopan Keskuspankkia (EKP) ostamasta jäsenvaltioiden velkasitoumuksia. Siitä piittaamatta EKP sekä ostelee ylivelkaantuneilta EMU-mailta niiden myrkkypapereita että hyväksyy niitä vakuuksina pankeille – lähes nollakorolla – lainaamallaan keskuspankkirahalle. EKP:stä on tullut »roskapankki», joka salaa (veron)maksajilta vakuusjätteen määrä.

Yksi demokratian perusteista on julkisen vallan toimien laillinen perusta. EU:ssa liittovaltiovoimat ovat ajaneet kriisin varjolla

poliittisilla puskutraktoreilla unionin perustuslain määräysten ylitse. Kun tavoitellaan »enemmän Eurooppaa», ei toimien laillisuudella ole aina väliä.

Jos demokratiaan kuuluu lakien kunnioitus, EU ei ole toiminut demokraattisesti. »Enemmän Eurooppaa» on vähemmän demokratiaa.

Friedmanin opeilla liittovaltioon

Federalistit uskovat, että »enemmän Eurooppaa» toteutuu nopeimmin laman ja kriisin oloissa sekä pelon ja turvattomuuden ilmapöyräissä. On otettu oppia talousnobelisti Milton Friedmanilta, joka kirjoittaa hallitsevan aatteen voimasta kriisioloissa näin: »Vain kriisi, joko todellinen tai kuviteltu, johtaa todellisiin muutoksiin. Kriisin puhjetessa riippuu vallalla olevista aatteista, millaisiin toimiin ryhdytään. Minä katson, että meidän tehtävämme on juuri se, kehittää nykyiselle politiikalle vaihtoehtoja, pitää ne elossa ja tarjolla, kunnes poliittisesti mahdoton kääntyy poliittisesti väistämättömäksi.»

Liittovaltion aave – eli aate – kummittelee Euroopassa, ja sitä myydään patenttiratkaisuna kaikkiin ongelmiin. Poliittisesti mahdollonta tehdään kriisien oloissa säädettävien pikalakien kautta poliittisesti väistämättömäksi.

Se oikeuskäytäntö, että EU-lait ovat ensisijaisia jäsenmaiden lakeihin nähden, ei ole syntynyt demokraattisesti. Se on pelkkä EU-tuomioistuimen oma päätös.

Ensisijaisuus oli kirjattu siihen EU:n perustuslakiesitykseen, jonka Ranskan ja Hollannin kansat hylkäsivät, näin: »Tämä perustuslaki sekä lainsäädäntö, jota unionin toimielimet antavat käyttäessään sille annettua toimivaltaa, ovat ensisijaisia jäsenvaltioiden oikeuteen nähden.» Lissabonin sopimukseen, jolla on eri muoto mutta sama sisältö kuin hylätyllä esityksellä, sitä ei kirjattu, jotta syntyisi vaikutelma, että asia ei ole niin, vaikka se on EU-tuomioistuimen tulkinnan mukaan juuri niin. EU-lakien ensisijaisuudesta omiin lakeihinsa nähden jäsenmaat eivät ole itse päättäneet.

Matti Vanhasen hallitus teki asiasta vielä pitemmälle menevän tulkinnan: »Unionioikeuden normin ja kansallisen oikeuden normin välisessä ristiriitatilanteessa lainsoveltajalla on velvollisuus turvata unionioikeuden tehokkuus ja tarvittaessa jättää viran puolesta soveltamatta kansallisen oikeuden normia, sen säädöshierarkkisesta tasosta riippumatta.» Jos siis ovat vastakkain EU:n tahto ja Suomen tahto, suomalaisten virkamiesten pitää panna ensisijaisesti toimeen EU:n tahto. Kun Suomi oli Venäjän vallan alaisuudessa, Suomen lakien alistamista tsaarintahdon ensisijaisuuden alle muuten kutsuttiin sortovuosiksi.

Komissio ja tuomioistuin jyräsivät jäsenvaltiot

EU-tuomioistuin käyttää myös epäsuoraa eli epädemokraattista lainsäädäntövaltaa ilman, että sillä on siihen kansoilta saatua mandaattia. Sitäkään valtaa jäsenvaltiot eivät ole sille tietoisesti luovuttaneet.

Merkittävä toimivallan siirto toteutui, kun komissio oli haastanut jäsenvaltioita edustavan neuvoston EU-oikeusistuimeen sen johdosta, että se oli eräiden ympäristölakien säätämisen yhteydessä jättänyt rangaistukset kansalliseen määräysvaltaan. Komissio, jota tuki liittovaltiohenkinen europarlamentti, halusi rikosseuraamukset päätettäväksi EU-lainsäädännössä, jossa ei koskaan aikaisemmin ollut määrätty rangaistuksista.

Kun tuomioistuin hyväksyi (13. 9. 2005) komission kannan, jäsenmailta vietiin oikeus määrätä niitä historian kuluessa syntyneen kansallisen oikeustajun mukaan. Se oli lakivallankaappaus, josta on tullut jatkuva vallankumous.

Tämä asia, joka lainsäädäntökysymyksenä olisi vaatinut kaikkien silloisten viidentoista jäsenmaan yksimielisen hyväksymisen, päätettiin tuomioistuimessa vastoin jäsenvaltioiden enemmistön kantaa. Yksitoista maata (mukaan luettuna suuret maat Saksa, Ranska ja Englanti sekä pieni Suomi) oli sitä mieltä, että ne eivät olleet luovuttaneet unionille

EU-tuomioistuin käyttää epäsuoraa lainsäädäntövaltaa ilman kansoilta saatua mandaattia.

sitä valtaa, jonka tuomioistuin tulkitsi niiden luovuttaneen.

EU-tuomioistuimen päätöksistä ei voi valittaa.

Johtopäätös on, että laki kuvastaa aina vain hallitsevan luokan tahtoa ja että laki on niin kuin se luetaan. Väärin käytetty laillisuus ei ole demokratiaa?

Demokratia vasemmiston agendalle

Jos demokratiaa eli kansanvaltaa käytetään ylikansallisen (EU-)vallankäytön legalisoimisen perusteena, on nostettava esille kysymys myös sen vallan legitimitetistä, siitä, että kansanvaltaan tarvitaan kansa, joka ilmaisee vapaasti tahtonsa. Siinä merkityksessä voi olla vain kansallista mutta ei ylikansallista (EU-)demokratiaa.

Vasemmiston on palautettava vapaus ja demokratia omaan kielenkäyttöönsä ja erotuttava yhteiskunnassa positiivisen vapauden, suoran demokratian ja poliittisen liberalismien puolestapuhujana ja toimijana. Samalla sen on kyseenalaistettava markkinoiden diktatuuri, enemmistön mielivalta ja taloudellinen uusliberalismi. Sosialismi on samaa merkitsevä sana kuin demokratia (à la **Eduard Bernstein**)?

Demokratia ilman sen sisällön määrittelyä on ihmiskunnan pyhän lehmän eli kapitalismin rujo kultainen vasikka, jota palvotaan, ja jos ei palvota, pakotetaan vaikka sodalla palvomaan. Pakko ei ole demokratiaa. ▶

Arvio Esko Seppäsen kirjasta Oma pääoma sivulla 64.

Kulttuuri- ehdokkaille myös sosiaalipolitiikka on tärkeää

Kulttuurialalla työskenteleville eduskuntavaaliehdokkaille läheisiä teemoja ovat muun muassa taiteilijoiden toimeentulo, tekijänoikeudet sekä sairaista ja vammaisista huolehtiminen.

MIKÄ ON KULTTUURIPOLITIIKAN rooli tulevissa eduskuntavaaleissa? Miten siinä näkyy jako oikeistoon ja vasemmistoon? Entä onko taiteilijalla velvollisuus olla yhteiskunnallisesti aktiivinen? Kulttuurivihkot selvitti viiden kulttuurialalla toimivan ehdokkaan ajatuksia omasta ehdokkuudestaan, taiteen tekijöiden oikeuksista ja vaalien keskeisistä teemoista.

Kirjailija ja luovan kirjoittamisen suunnittelija **Niina Repo** on Vihreiden ehdokas Varsinais-Suomen vaalipiiristä. Hän harkitsi ehdokkuutta jo 12 vuotta sitten, mutta päätyi asettumaan ehdolle vasta elämäkokemuksen kartuttua.

»Kulttuuritöissä ja kirjailijana olen huomannut paljon parannettavaa sekä taitei-

lijöiden oloissa että kulttuurin käytössä. Lisäksi olen huomannut, että terveydenhuoltojärjestelmän toimet kaipaavat potilasnäkökulmaa.»

Kulttuuri- ja sosiaalipolitiikka ovat tärkeitä myös näyttelijä **Sara Paavolaiselle**, joka pyrkii eduskuntaan SDP:n listoilta Helsingin vaalipiiristä.

»Muistutan usein eri tilaisuuksissani puhuessani siitä, että taiteilijakin on ammatti. Taiteilijana olo ei ole puuhastelua vaan työtä, toimeentuloa, tuottamista ja joskus myös kovia arvoja. Myös sosiaalipolitiikka on minulle läheinen alue, ja kaupunginvaltuutettuna olen toiminut sosiaalilautakunnassa.»

Paavolaisella on kehitysvammainen tytär, jonka omaishoitajana hän on ollut.

»Taiteilijana olo ei ole puuhastelua vaan työtä, toimeentuloa, tuottamista.»

Omaishoitajuuden myötä hän myös alun perin kiinnostui yhteiskunnallisista asioista.

»Olen saanut palautetta, että politiikkona minun kannattaisi keskittyä vain yhteen viestiin, kuten omaishoitajuudesta puhumiseen. Olen vastannut siihen, että ehkä kannattaisi, mutta niin en tee. Esimerkiksi tekijänoikeuksien puolustaminen on minulle myös erittäin tärkeää.»

Niina Repo.

Sara Paavolainen.

Arja Tiainen.

Runoilija **Arja Tiainen** sanoo asettuneensa ehdokkaaksi nyt, koska nyt maailmassa on »satumaisen tärkeä tilanne».

»Koko ajan tapahtuu uskomattomia asioita, joista voimme lehdistä lukea. Pakostikin tulee mieleen kysymys siitä, mitä minä voisin tehdä tämän kaiken hyväksi.»

Tiainen on Uudenmaan vaaliipiirin ehdokas. Puolue on Vasemmistoliitto.

»Puolueen valinta oli helppoa. Olen aina ollut vasemmistolainen», Tiainen kertoo.

Kulttuuripolitiikan lisäksi Tiaiselle tärkeä teema on sairaiden ja vammaisten huolto. Hän on kirjoittanut kaikki kirjansa niin, että joku omainen on ollut sairaana – äiti, mies tai poika. Tiainen on itse sanasokea, ja korostaa erityisopetuksen merkitystä kouluissa.

Ehdokkaana taiteilijana vai kansalaisena?

Opettaja ja taidemaalari **Juha Väättäinen** on Perussuomalaisten ehdokas Helsingin vaaliipiiristä. Hän kertoo asettuneensa ehdokkaaksi ihmisten pyynnöstä ja omasta halustaan vaikuttaa suomalaisessa yhteiskunnassa.

»Puolueen valinta oli itsestään selvää, vaikka liki kaikki puolueet ovat olleet kimpussani aina. En ole puolueriippuvainen, vaan asiasidonnainen.»

Käsitetäiteilijä ja Suomen kommunistisen puolueen pääsihteeri **Juha-Pekka Väisäselä** radikaali vasemmistolaisuus on kuin »performanssi, joka ei kumarru museoille ja instituutioille». Hän on ehdokkaana Helsingin vaaliipiiristä.

»Olen poliittinen eläin, ja minulla on aina vaalit ja koko ajan vappu. Olen huomannut, että silloin kun muillakin on vaalit, muuten

hiljaiset ja oudotkin ihmiset alkavat puhua. Itse haluan olla äänessä, jotta sisälläni ei räjähtäisi ja jotta tekisin elämässäni edes yhden asian oikein.»

Niina Repoa viehättivät Vihreissä vähemmistöjä, vähäosaisia ja luontoa lähellä olevat arvot. Hän näkee politiikan uutena ja voimakkaana vaikuttamiskeinona. Yksi hänen vaaliteemoistaan on kulttuuri ja hyvinvointi.

»Kulttuuri liittyy kaikkeen, ihmisen tekemää luontoa ja sen arvoa unohtamatta. Kulttuuri on taidetta, populaarikulttuuria, urheilua, luovaa taloutta, monikulttuurisuutta sekä arvoja ja asenteita.»

Sara Paavolainen kokee olevansa eduskuntavaaliehdokkaana enemmän nimenomaan taiteilijana kuin politiikasta kiinnostuneena kansalaisena.

»Edustuksellinen demokratia edellyttää sitä. Lisäksi taide on aina yhteiskunnallista, myös ollessaan subjektiivista. Esimerkiksi esittävä taide antaa katsojalleen heijastuspinnan, jolloin se on haluamattaankin yhteiskunnallista.»

Juha Väättäinen kertoo olleensa yhteiskunnallisesti aktiivinen koko elämänsä ajan, mutta toimineensa myös kulttuurin kentällä niin näyttämöllä kuin taidemaalarinakin.

»Rakastan värejä, musiikkia ja erilaisten maiden kulttuureja. Maailmanmatkoillani olen saanut kokea ihania hetkiä taiteen parissa, vaikka minulla on myös Euroopan parhaan urheilijan arvo vuodelta 1971.»

Arja Tiaisen mukaan taiteilijalla ei ole velvollisuutta olla poliittisesti aktiivinen, eikä se kaikille sovikaan.

»Itse kuulun kuitenkin siihen sukupolven, jolle yhteiskunnallinen aktiivisuus on itsestään selvää.»

»Kävisin teatterissa vaikka joka ilta, mutta minulla ei ole varaa teatterilippuihin.»

Markkinahenkisyys uhkaa humanismia

Sara Paavolaisen mukaan eduskuntavaalien tärkeimpiä kulttuuripoliittisia teemoja on epätyypillisissä työsuhteissa olevien työsuhdeturva.

»Pätkä- ja vuokratöitä tekevien aseman parantaminen on iso tehtävä. Heillä tulisi olla oikeus samanlaiseen sosiaaliturvaan kuin pitkäaikaisilla työntekijöillä.»

»Tekijänoikeuskysymykset, kulttuuri ja hyvinvointi, kulttuurin näkeminen ihmisen hyvinvoinnin osana, luovan talouden mahdollisuudet», Niina Repo luettelee tärkeitä teemoja vaaleissa.

»Myös humanismin puolustaminen on tärkeää, koska yhteiskunta on muuttumassa yhä markkinahenkisemmäksi.»

Arja Tiainen korostaa taiteilijoiden toimeentulon turvaamisen merkitystä.

»Ammattitaiteilija on monella tavalla väliinputoaja, ja usein köyhempi kuin esimerkiksi siivooja. Kaikki eivät pidä taiteilijoita niin sanottuina kunnollisina ihmisinä, mutta millä rahalla sitä olisi kunnollinen?»

Tiainen huomauttaa myös, että tietyt taiteilijat saavat sekä paljon myyntituloja että palkintoja.

»Itse kävisin teatterissa vaikka joka ilta, mutta minulla ei ole varaa teatterilippuihin.»

Juha Väättäinen.

Juha-Pekka Väisänen.

Juha Väättäisen mukaan vaalien tärkein kulttuuripoliittinen teema on rahoituksen oikeudenmukainen jako eri taiteenaloille. Tärkeää on tukea erityisesti uusia, nuoria voimia.

Vasemmisto vaatii toimeentuloa

Miten oikeisto-vasemmisto-jako sitten näkyy kulttuuripoliitikassa? Sara Paavolaisen mukaan oikeistopuolueiden suhde kulttuuriin on selkeästi erilainen kuin vasemmistopuolueiden.

»Oikeistolla on kulttuuriin elitistinen näkökulma. Oikeistolaiset rakastavat kulttuuria, mutta tämä ei näy taiteilijoiden toimeentulosta päätettäessä. Vasemmistopuolueet – toisin kuin oikeistopuolueet – haluavat taata taiteilijoiden toimeentulon.»

Arja Tiainen ja Juha-Pekka Väisänen mielenpiirteet ovat samankaltaisia kuin Paavolaisen.

»Voisin sanoa, että oikeisto paskat välittää taiteesta ja kulttuurista. Oikeistolaisille kulttuuri merkitsee enemmänkin pönötystä ja edustamista. Vasemmistolaiset puolestaan luovat, ja heillä on siihen syytäkin. Kansa on selkeästi jakautunut kahtia», Tiainen sanoo.

»Porvarihallitus on laiminlyönyt kulttuurityöntekijöiden ja taiteilijoiden perusturvan. SKP esittää kaikille tarvitseville – myös taiteilijoille – 900 euron perusturvaa. Itse olen vaatinut taiteilijoille erikseen vielä taiteilijapalkkaa», Väisänen selvittää.

Väisänen toinen tavoite on turvata erilaisten vähemmistöjen oikeus omaan kulttuuriinsa. Heidän lehtiinsä, tiloihinsa, tapahtumiinsa ja julkiseen toimintaansa tulee varata rahaa.

»Nyt esimerkiksi saamelaisilla ei ole omaa tilaa Helsingissä. Missä on mustalaiskulttuurin keskus? Homojen ja lesbojen kulttuuri on muutakin kuin ravintolabileet tai marssimiehen kaupungin läpi kerran vuodessa.»

Tekijänoikeuksien puolesta

Kysymys tekijänoikeuksista on läheinen monille haastateltavista. Niina Repo on havainnut, että keskustelu on »melko villiä».

»Omasta mielestäni taide ei voi olla vapaasti kaikkien saatavilla. Sitä ei kuitenkaan myöskään voi museoida ja eristää nykymaailmassa, jossa esimerkiksi internet on totta.»

Sara Paavolainen ottaa kantaa tekijänoikeuksien puolesta. Niin tekee hänen edustamansa puoluekin, SDP.

Juha Väättäinen on myös sitä mieltä, että »työn on kiitettävä tekijäänsä».

»Taiteilija tarvitsee rahat elantoonsa ja uuden taiteen tekemiseen. Taide on hintansa väärti; mitään ilmaista ei ole edes taiteessa. Aina sen joku maksaa, miksi ei sitten kuluttaja?» Väättäinen kysyy.

Juha-Pekka Väisänen mukaan tekijänoikeuskysymystä tulee tarkastella taiteilijoiden toimeentulon näkökulmasta.

»Tekijänoikeuksia tarvitaan, koska ne ovat taiteilijan ja työläisen oikeuksia toimeentuloon. On brutaalia asettaa taiteilijan leipä ja toimeentulo vastakkain kuluttajan vapauden ja nautinnon kanssa.»

Ylen tulevaisuus jakaa mielipiteitä

Yksi tärkeä kysymys kevään vaaleissa on myös Ylen rooli ja rahoitus. Juha Väättäisen mielestä Ylen tehtävä on jakaa tietoa kansalle.

»Ylen toiminta tulisi rahoittaa valtion budjetista. Rahoituksen tulee kuitenkin ulottua yli vaalikausien, ettei Yle ajaudu poliittiseksi pelinappulaksi.»

Sara Paavolaisen mielestä Ylen itsenäinen rahoitus olisi turvattava.

»Ylen toimittajien pitää saada takaisin mahdollisuudet tehdä juurevampaa työtä.»

»Ylen on myös säilytettävä itsenäinen sisältönsä ja asemansa puolueettomana tiedonvälittäjänä. Ammattini puolesta toivon sen tuottavan kotimaista draamaa myös tulevaisuudessa.»

Juha-Pekka Väisäsen tv-lupamaksusta voidaan luopua, ja Ylen toiminta rahoittaa valtion budjetista.

»Ylen rahoitusta tulee vahvistaa eikä rapauttaa, niin kuin vihreän oikeistohallituksen kaudella on tapahtunut. Lisäksi toimittajien pitää saada takaisin mahdollisuudet tehdä juurevampaa työtä eikä pikaisia pintaraportteja.»

Niina Revon mukaan rahoitus pitäisi hoitaa esimerkiksi siten, että osa siitä tulisi lupamaksuista ja osa valtiolta.

»Näin rasitus jakautuisi. Ylen tulisi kuitenkin jatkossakin kyetä rahoittamaan ja esittämään kotimaista televisio- ja elokuva-tuotantoa. Sen tehtävänä on toimia kansansivistyksellisenä kanavana niin radiossa kuin televisiossakin.»

Kulttuurivihkot yrittä tavoittaa myös muiden kuin artikkelissa edustettujen puolueiden ehdokkaita haastateltaviksi, mutta ei saanut heihin yhteyttä.

Tennilä uskoo vastavoiman nousuun

Vasemmistoliiton, kuten sosialidemokraattienkin, eduskuntaryhmässä on edessä sukupolvenvaihdos usean vanhemman sukupolven edustajan vetäytyessä. Eduskunnan pitkäaikaisin kansanedustaja ei lupaa seuraajilleen helppoja aikoja.

»Politiikkaan vaikuttaminen vaatii selkeän käsityksen siitä, mitä olemme ja miksi olemme poliitikas», Esko-Juhani Tennilä tähdentää.

ESKO-JUHANI TENNILÄLLE tärkeä voiman ja motivaation lähde kansanedustajan työssä on ollut tiivis yhteys tavallisiin ihmisiin – »väkeen», kuten hän itse sanoo.

– Muuten en tätä hommaa osaisi. Jos viikko jää väliin, tulee ontto olo. Pitää päästä turisemaan ja kuuntelemaan.

Tämä on myös ohje, jonka 35 vuotta kansanedustajana toiminut ja nyt luopuva Tennilä antaa seuraajilleen. Toinen ohje on, että pitää varata aikaa itselle: on luettava, käytävä elokuvissa ja harrastettava jotakin omaa.

Runojen kirjoittaminen on Tennilälle tärkeä harrastus. Siitä on apua eduskuntaryhmässäkin. Poliitiikan kieli on muuttunut kuivaksi ja vaikeatajuiseksi, mutta Tennilä tunnetaan puhujana, jota ihmiset ymmärtävät ja jaksavat seurata.

– Asioiden pelkistäminen ja sanojen löytäminen vaatii treenaamista.

Tennilältä on julkaistu useita runokoelmia. Tärkeitä aiheita hänelle ovat muun muassa kotiseudun, Lapin luonto sekä lastenlapset ja muut läheiset ihmiset, politiikkaakaan unohtamatta. Vaikutteita hän saa kaikesta, mitä kokee ja lukee. Kirjailijoista Lapin-jätkän suosikkeja ovat **Anton Tšehov** ja **Pentti Haanpää**. Kummankin novelleja hän lukee jatkuvasti.

»Meno kovenee vaalien jälkeen»

Kansanedustajan työssä vasemmistoliittolaisen Tennilän johtotähti on ollut pääoman vallan vastustaminen.

– Ajat ja muodot muuttuvat, mutta vasemmistolaisuuden ydinsisältö pysyy samana.

Hän muistuttaa, että saavutettu edistys on vaatinut kovaa kamppailua, yleisestä äänioikeudesta sosiaaliturvaan, työelämän lakien parannuksiin ja aluepolitiikkaan. 1990-luvulta alkaen kapitalismi on kehittänyt uudeleen kovempaan suuntaan.

– Vastavoiman tarve on huutava, koska nyt viedään sitäkin mikä jo saatiin. Isojen yhtiöiden pillin mukaanhan tässä tanssitaan.

– Perusedut ovat jääneet pahasti jälkeen. Esimerkiksi työmarkkinatuki on jäänyt reaalisesti 15 vuodessa 30 prosenttia jälkeen palkoista.

Jos vaalien jälkeen nykyiset vallanpitäjät jatkavat, Perussuomalaisten tuella, meno vain kovenee. Luvassa on leikkauksia varsinkin kuntatalouteen ja sitä kautta peruspalveluihin, Tennilä pelkää.

»Mille tahansa medialle on kuolemaksi, jos se joutuu suoraan poliitikkojen kontrolliin.»

– Se on pirullisin leikkaamistapa, koska siinä ei näy, kuka on syyllinen.

Paljon nähnyt parlamentaarikko pitää kuitenkin selvänä, että yhteiskunnallisen kehityksen suunta vielä kääntyy. Hän toivoo nuoren polven pitävän mieleissään vasemmiston suuren linjan ja jatkavan hyvin punaisella, mutta myös vihreällä linjalla.

Yhteiskunnallisen muutoksen lähde ovat Tennilän mukaan edelleen työntekijät. Työntekijäkunnan koostumus on kuitenkin muuttunut rajusti muutaman vuosikymmenen takaisesta.

– Vasemmiston on luotava suhteet uusiin työntekijäkerroksiin, kuten pätkätyöntekijöihin. Vasemmistoliiton yrittäjäysohjelmakin oli hyvä avaus. Siskoni on viinitilallinen, ja olen nähnyt läheltä pienyrittäjän armostoman arjen.

»Budjettirahoitus tappaisi Ylen»

Tennilä on ollut viimeiset kahdeksan vuotta Yleisradion hallintoneuvoston jäsen.

– Sitä tehtävää varmaan jää ikävä. Koen tehneeni siellä aika ison työn Ylen säilymisen ja vahvistumisen tukemisessa.

Yle-maksun kariutuminen harmittaa Tennilää.

– Se oli kaupallisen median hyökkäys, johon liittyi populismia. Yle-maksu olisi ollut 50 euroa nykyistä tv-maksua halvempi, mutta silti sitä vastustettiin ja vaadittiin Ylen rahoitusta valtion budjettiin. Mille tahansa medialle on kuolemaksi, jos se joutuu suoraan poliitikkojen kontrolliin.

Budjettirahoitus johtaisi Tennilän mukaan paitsi poliitikkojen määräysvaltaan myös Ylen rahoituksen leikkaamiseen. Ylen tarvisemat noin 500 miljoonaa euroa vastaisivat prosenttiyksikön lisäkorotusta arvonnalisävero. Rahan puutteesta tulisi Ylessä jatkuva ongelma samaan tapaan kuin vaikkapa Ratahallintokeskuksessa. ▲

Pääseekö joku helpolla?

Pakolaispojasta kertovat Paratiisi-näytelmän tekijät puhuvat siitä, millaista on olla maahanmuuttanut.

PARATIISI ON NÄYTELMÄ, joka kertoo rankkojen kokemusten myötä pakolaiseksi joutuneesta pojasta nimeltä Joseph. Poika edustaa kaikkia niitä, joiden läsnäolo Suomessa on käsillä olevien eduskuntavaalien poliittisen polemiikin aiheena.

Näytelmän käsikirjoitti **Jussi Moila** ja ohjasi **Sini Pesonen**. Moila on kirjoittanut näytelmää kaksi vuotta. Joseph menettää siinä perheensä, joutuu lapsisotilaaksi ja päätyy lopulta Suomeen.

Moila kirjoitti näytelmän rungon ennen vuonna 2010 alkanutta työrupeamaansa pakolaiskeskuksessa. »Työskentely pakolaisen parissa antoi tarinan henkilöille kasvot, vaikka näytelmä ei ole suoraan kenenkään todellisen henkilön elämänkerta. Kirjoitin näytelmää koko ajan. Pakolaiskeskuksessa näki väkivallan seuraamukset, miten väkivalta vaikuttaa ihmisiin.»

Näytelmässä kuoro pohtii, puhuuko poika totta. »Vastaavaa tenttaamista, jatkuvaa kuulustelua ja prässin alla oloa on pakolaiskeskuksessa. Kohteina ovat ihmiset, jotka ovat usein kokeneet järkyttäviä asioita. Turvapaikanhakijan ydinkysymys on, että jaksanko, pystynkö kertomaan loogisesti, selkeästi ja asiallisesti siitä, mitä olen joutunut kokemaan. Niin, ja millainen tarinan pitää olla päästäkseen tänne. Tulee esittää kovat kokemukset, kriteerit ja todisteet poliittisesta vainosta, mutta ei saa olla mielenterveysongelmia eikä liian traumatisoivia kokemuksia.

Seurasin vierestä, kuinka ihmiset yrittävät epätoivoisesti löytää turvapaikkaa, kiertävät vuodesta toiseen kodittomina maasta toiseen.»

Lapsisotilas

Näytelmän pienellä Josephilla on fiktiivisessä Nelstarassa äiti ja isä, isänmaa ja äidin-kieli, kaverit, leikit ja ystävyys. Pojan lapsuus on tunnistettava, hän voisi olla kuka tahansa lapsi ja nuori, joka räppää kavereitten kanssa ja ihailee **Michel Jacksonia**. Näyttelijä **Ulla Raition** luoma Joseph on herkkä ja kujeileva pojanvinttiö, jonka lapsuus katkeaa sisällissodan julmuuksiin. Sotilaiden joukossa poikaa kiusataan nälällä, häntä hakataan, raiskataan ja samalla häntä aivopestään pitämään sankareinaan alistajiaan. Lapsisotilaana hän ei ole yksin, hän saa kuulua sotilasjoukkoon.

Lapsisotilaan tehtävät ovat vaarallisimmat, sillä aikuisia sotilaita ei kannata uhrata epätoivoisissa kranaatti-iskuissa. Kun näyttämöllä nuoret naiset esittävät lapsisotilaita ja miehet sotilaita, fyysinen valtasuhde konkretisoituu.

Näytelmä ei esitä suoraa väkivaltaa vaan tuo esille sen seuraukset. »Emme halunneet tehdä viihteellistä väkivaltaa ja käyttää sen kuvastoja. Väkivallan näkeminen enneminkin raaistaa ja turruttaa kuin herkistää ymmärtämään uhrin kokemusta», ohjaa ja Pesonen kertoo näyttämöllisistä ratkaisuista.

Suomi- paratiisissamme pelon käärme nostaa päätään.

Työryhmän jäsenillä on useita rooleja näytelmän kuluessa ja Josephin tarina etenee jälkibrechtiläiseen tapaan puhuen, laulaen, tanssien ja näytellen. Näytelmä luo näyttämörunoutta yhdistellen kekseliäästi erilaisia elementtejä ja avaten uusia metaforia. Magnetofoninauhuri onkin rynnäkökivääri. Sotilasjoukon komentaja muistuttaa Michel Jacksonia taustatanssijoineen. »Olemme halunneet esittää pienen pojan kokemusmaailmaa, miten hän näkee ja kokee. Hänelle joukkojen komentaja Kampo on yhdistelmä jumalaa ja Michel Jacksonia, sankari ja täydellinen olento», Pesonen toteaa.

Suomalaisuus puntarissa

»Hiljaisuus on suomalaisen kulttuuriin liitetty arvo. Hiljaisuutta voi olla monenlaista, hyväksyvää, huutavaa, viiltävää, kylmää. Jos tulee kulttuurista, jossa sosiaalinen piiri on laaja ja puhutaan paljon, kontaktin ottamisen erilainen tapa kummastuttaa. Täällä on hiljaisuutta ja pimeätä mettää joka puolella. Josephin yksinäisyyden kokemus hänen saa-

Jälkibrechtiläistä teatteri-ilmaisua.
Kuvassa Ágnes Kaszás ja
Wintom Zecarias Ghebreselssie.

puessaan Suomeen on murskaava, varsinkin kun ei ole yhteistä kieltä eikä ihmistä, jonka kanssa jakaa kokemuksia. Elämänpiiri ja kokemusmaailma lähtömaassa ovat tyystin erilaiset kuin täällä, vaikea siitä on täällä puhua», Moila pohtii.

»Suomalaislapsen ei tarvitse tehdä mitään ollakseen suomalainen, mutta Josephin täytyy tehdä kaikkensa saadakseen olla suomalainen, eikä sekään riitä. Halutessaan olla normia poika tekee ylilyöntejä ja häntä kiusataan koulussa ja jätetään ulkopuolelle vielä enemmän», Pesonen jatkaa ja muistelee kokemuksiaan maahanmuuttajalasten opettajana.

Moila eli nuoruuttaan 1990-luvulla Joensuuissa, kun kaupungissa vallitsi yhteisöllinen rasismi ja skinhead-alakulttuuri kuukoisti. »Yhteisöllinen rasismi yhdistää. On yhteinen vihollinen, syntipukki, jonka kaut-

ta on helpompi tulkita poliittiset kysymykset ja kanavoidsa pettymyksen tunteet. Maahanmuuttajat erottuvat helposti ja ovat otollinen kohde pelon ja vihan lietsonnalle. Pääseekö joku helpolla?»

Pesonen kehottaa huomaamaan, mitä ympärillä tapahtuu, kun kovat arvot vallitsevat ja kaikkien pitäisi menestyä. Näytelmässä hiljaisuus huudetaan monesta suusta. Joseph on kateuden ja katkeruuden kohde. Häneen voi heijastaa oman elämänsä epäonnistumiset ja pahan olon tuntemukset. Näin niitä ei tarvitse käsitellä itsessä. »Kait maahanmuuttajissa koetaan jotain samaa kuin jos perheeseen syntyy uusi lapsi ja elintilaa jaetaan. Mä olin täällä ensin. Tää viedään multa!» Moila toteaa ja jatkaa: »Rasismi on samanlaista kiusaamista kuin muukin, ulkopuolelle sulkemista, mitätöintiä, vähättelyä, välttelyä, väkivaltaa. Se on järjestelmällistä ja tiettyyn kansanosaan kohdistuvaa.»

Pesonen kertoo, että työryhmässä mietittiin, mitä uus-suomalaisuus tarkoittaa ja milloin joku on suomalainen. »Mitä me pelkäämme, jos suomalaisuuden käsite laajenee, pelkäämmekö menettävämme suomalaisuuden? Ja mitä me menetämme, jos menetämme suomalaisuuden?»

Seppel sodan uhreille

Paratiisi-näytelmän loppupuolella näyttämölle lasketaan seppel sodan uhreille, taakse jätetyille. Seppel muistuttaa sii-

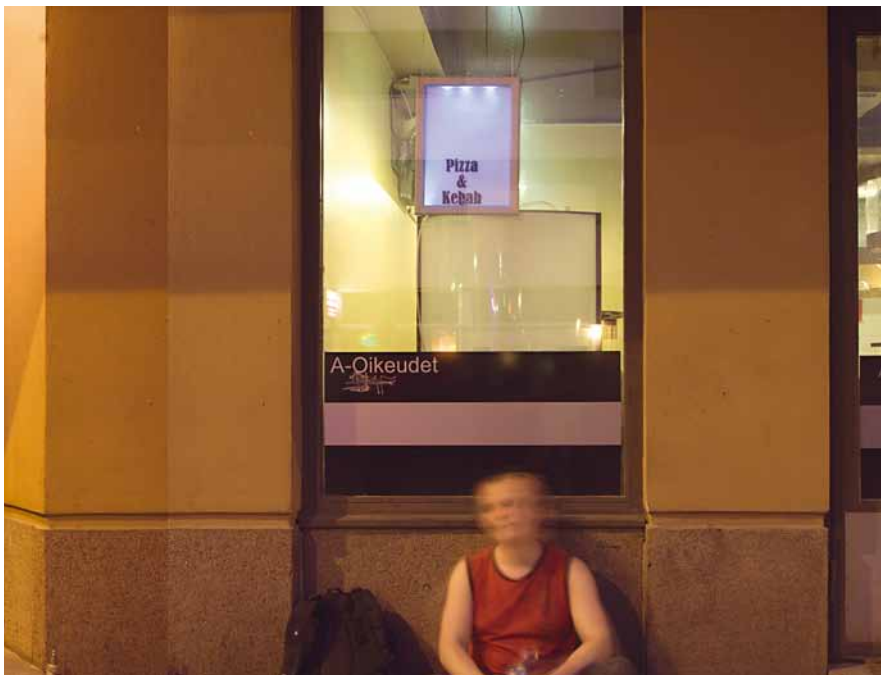
tä, minkä emme halua toistuvan. Emme täällä Suomessa, emmekä muualla. Tätäkö pelkäämme? Tästäkö emme halua tietää, sodasta, kuolemasta? Tai siitä, miten kansallinen hyvinvointimme hyötyy kehityksmaiden luonnonvarojen ja ihmistyövoiman riistosta? Tämänkö vuoksi meidän on vaikea kohdata tasa-arvoisesti turvapaikan hakija? Hänen läsnäolonsa muistuttaa vaikeista asioista, joita emme halua ajatella. Suomi-paratiisissamme pelon käärme nostaa päätään, houkuttelee maistamaan vallan ja väkivallan omenasta, jotta hallitsemalla ja alistamalla maahanmuuttaneen voisimme kuvitella hallitsemamme oman pelkomme.

Yhden yksilön poissulkeminen tekee väkivallan kautta yhteisöstä kiinteämmän. Yhtenäisyyden tunnetta vahvistetaan uhrimekanismissa, joka korostaa muiden normaaliutta ja hyvyttä. Yhteiskunnan tasolla tällaisen uhrin roolin voi ottaa myös kokonainen väestönosa.

Näytelmän loppukohtauksessa senegalilaisen **Keurgi la Masonin** esittämä mustan äidin laulu kertoo huolen pojasta, joka haluaa Eurooppaan. Äiti pelkää poikansa puolesta. Eurooppa on kaukainen ja tuntematon. Kuinka pojan käy, kuka siellä välittää pojasta? Pesonen on luottavainen: »Kulttuuriset murit ovat ylitettävissä. Ihmisten peruskokemukset samanlaisuuksista löytyvät eri kulttuureista». ▴

Nirvana

Teatteriryhmä Nirvana esitti *Paratiisi*-näytelmän kantaesityksen 18.2.2011 teatteri Takomossa Helsingin Fredrikintorilla. Ryhmä koostuu teatterialan ammattilaisista Suomesta ja muualta maailmasta.

Kuka tekee rikoksen?

Tutkija Mikko Aaltosen mukaan rikosten tekijät ja uhrin ovat usein syrjäytyneitä ja huono-osaisia. Rikostausta voi myös pahentaa syrjäytymistä.

OIKEUSPOLIITTISEN TUTKIMUSLAITOKSEN tutkija **Mikko Aaltonen** laatii parhaillaan väitöskirjaa suomalaisten nuorten aikuisten väkivaltarikollisuuden taustatekijöistä. Tutkimus on osa vuonna 2007 alkanutta Suomalaisen rikoskäyttäytymisen riskitekijät -hanketta. Hankkeen pyrkimyksenä on selvittää vakavaan rikollisuuteen vaikuttavia riskitekijöitä ja tarkastella nuorena rikoksiin syyllistyneiden ihmisten myöhempää elämäntilannetta.

Aaltonen toteaa suomalaisen kriminologisen tutkimuksen keskittyneen usein teinikäisten nuorten rikoskäyttäytymisen taustate-

kijöihin, pääasiassa erilaisten kyselyaineistojen avulla. Rekisteriaineistoja, joita on ansiokkaasti hyödynnetty esimerkiksi väestötieteellisessä tutkimuksessa, on tähän saakka käytetty yllättävän harvoin. Näin ollen siitä, miten erilaisien väestöryhmien rikollisuus poikkeaa toisistaan, ei ole vielä kovin kattavaa kuvaa.

Tutkimuksen toteuttaminen ja tavoitteet

Aaltosen tilastollisen tutkimuksen aineistona on 150 000 henkilön satunnaisotos, johon on liitetty yksilön sosioekonomista asemaa kuvaavia tietoja sekä tietoja henkilöiden rikollisuudesta. Käytetty pitkittäisaineisto mahdollistaa tietynä hetkenä tehtyä kyselytutkimusta paremmin eri tekijöiden ajallisen järjestyksen tarkastelemisen. »Tämä on erityisen tärkeää syrjäytymisen ja rikollisuuden välisen yhteyden tutkimisessa, koska on oletettavaa, että yhteys näiden tekijöiden välillä on kaksisuuntainen. Syrjäytymisen sosiaaliseen puoleen,

kuten yksinäisyyteen, tällä aineistolla ei ikävä kyllä päästä käsiksi», Aaltonen kertoo.

Tutkimuksen pääasiallisena tavoitteena on selvittää, miten esimerkiksi koulutus, työttömyys, varallisuus ja perhetilanne vaikuttavat rikoskäyttäytymisen todennäköisyyteen. Lisäksi väitöskirjassa pohditaan, joutuvatko heikossa asemassa olevat ihmiset alttiimmiksi vakavan väkivallan uhreiksi. »Teoreettisesti tutkimus on lähempänä kriminologista paineteoriaa ja elämäntutkimusta. Toisaalta tämä liittyy yleisemmin väestöryhmittäisten erojen tutkimukseen, jota tehdään muun muassa väestö- ja terveystieteiden alalla. Tutkimuskysymys sinänsä on vanha, mutta aineisto ja menetelmät ovat uusia, ja toivottavasti aiempaa kattavampia.»

Syrjäytyminen ja rikollisuus kytkeytyvät toisiinsa

Tutkimuksen tähänastisen päähavainto on, että koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat 19–30-vuotiaat henkilöt kuuluvat eteenkin väkivaltarikollisuuden osalta selkeään riskiryhmään. Varsinkin koulutustaustaan kytkeytyvät erot ovat yllättävän suuria. Yhteys ei myöskään rajoitu ainoastaan väkivaltarikollisuuteen, vaan muun muassa omaisuusrikos- ja rattijuopumustuomioiden huomattavasti yleisempiä pelkän peruskoulun käyneiden kuin muiden nuorten aikuisten parissa.

»On luultavaa, että yhä useamman nuoren kouluttaessa itsensä pitkälle koulupudokkaiden mahdollisuudet työllistyä heikkenevät koko ajan. Jos kehitys on tällaista, on todennäköistä, että rikollisuuden ja syrjäytymisen yhteys voimistuu entisestään. Toisaalta tutkimus osoittaa myös sen, että rikollisuus nuorena ennustaa heikkoa asemaa vanhempana. Voi olla, että syrjäytyminen ja rikollisuus pikemminkin ruokkivat toisiaan kuin ovat yksiselitteisesti toistensa syitä», Aaltonen linjaa.

Tutkija toivoo, että tutkimustulokset hyödyttäisivät yleistä kriminaalipoliittista suunnittelua, jossa syrjäytymisen rooli rikollisuuden synnynä on jo aiemmin huomioitu. »Nämä tulokset yhdistettyinä muihin tuoreisiin tutkimuksiin ja pohjoismaisiin tutkimuksiin samoista teemoista osoittavat kiistämättä, että edes pohjoismainen hyvinvointivaltio ei ole kyennyt poistamaan yhteiskuntaluokkaa rikollisuuteen vaikuttavien tekijöiden joukosta.»

»Syrjäytyminen ja rikollisuus pikemminkin ruokkivat toisiaan kuin ovat yksiselitteisesti toistensa syitä»

Jos ydintalvi yllättää

Ydintuhon uhka ei ole vain kylmän sodan aikaista historiaa. Nykyiselläkin asearsenaalilla on mahdollista tuhota koko sivilisaatio ja ekosysteemi. Jo paikallinen ydinsota esimerkiksi Intianin ja Pakistanin välillä johtaisi maailmanlaajuiseen nälänhätään.

KYLMÄN SODAN AIKANA Suomi olisi ollut pommikoneiden ja myöhemmin risteilyohjusten kulkureitillä supervaltojen mahdollisen ydinsodan alkaessa. Suorin lentoreitti New Yorkin ja Moskovan kautta kulki Pohjoismaiden yli. Neuvostoliitto olisi tahtonut koukata Suomen kautta Norjaan ja lisäksi käyttää Suomea lentokoneidensa ja ilmatorjunta-aseidensa tukikohtana. Tällöin Neuvostoliitto olisi tullut Suomeen suomalaisten luvalla tai väkisin. Tarvittaessa Neuvostoliitto olisi uhannut ydinaseilla.

Yhdysvallat ei puolestaan olisi jättänyt Suomea Neuvostoliiton lentotukikohdaksi ja hyökkäysreitiksi. Yhdysvalloista vuotaneen *Nuclear Yield Requirements* -dokumentin mukaan Suomessa olisi ollut 23 ydinasekohdetta vuonna 1964. Nämä olivat lentokenttiä, liikenteen solmukohtia, varuskuntakaupunkeja ja satamia.

Neuvostoliiton ydinasekohteista ei ole vuotanut vastaavia tietoja, mutta Neuvostoliiton ilmatorjuntaohjukset olivat liian epätarkkoja osumaan amerikkalaisiin pommitajiin, joten niissä oli ydinkärki. Näitä olisi varmasti räjähdellyt Suomen yläpuolella. Vielä korkeammalla avaruudessa olisi voinut räjähtää paljon suurempia ohjustentorjuntaohjuksia.

Suomen puolustusvoimien kanta ydinsotaan vaihteli ajan mittaan. 1960-luvulla ajateltiin sotilaiden kaivautuvan poteroon ja jatkavan taistelua räjähdysten jälkeen tappioista huolimatta. 1970-luvulla ajateltiin jo, että pienen maan armeijan ei kannata edes yrittää varautua ydinsotaan. Väestönsuojelun tärkeys kasvoi, koska laskeuma olisi joka tapauksessa levinnyt myös Suomeen.

Ydinsota oli usein hyvin lähellä. Vuonna 1983 Nato piti Able Archer -harjoitusta, jo-

ka simuloi vähitellen ydinsodan tasolle kiihtyvää viestiliikennettä. Neuvostoliiton johto oli paranoian kourissa ja ryhtyi nostamaan joukkojen hälytystasoa. Samana vuonna everstiluutnantti **Stanislav Petrov** oli päivistämässä Neuvostoliiton ohjusjoukkojen johtobunkkerissa, kun tietokoneet ilmoittivat Yhdysvaltojen ydinhyökkäyksen alkaneen. Petrovin olisi pitänyt painaa punaista nappia, mutta hän oli varma että kyseessä oli vain tietokonevirhe, kuten olikin. Petrovin sotilasura kuitenkin tuhoutui tämän seurauksena. Olisihan nappia pitänyt ohjesääntön mukaan painaa.

Asevarustelun huippukohta oli vuonna 1985, jolloin ydinaseita oli maailmassa 65 000. Uusin Start-sopimus rajoittaa Yhdysvaltojen ja Venäjän strategisten ydinkärkien määräksi 1 550 kummassakin maassa. Tämä on edelleenkin asearsenaali, jolla koko sivilisaatio ja ekosysteemi on mahdollista tuhota. Näiden lisäksi tulevat supervaltojen taktiset eli lyhyen matkan pienet ydinaseet, joita Yhdysvalloilla on 500 ja Venäjällä tuntematon määrä. Lisäksi tulevat Britannian 225, Ranskan noin 400, Kiinan 100–400, Intian 60–80, Pakistanin noin 100, Israelin 75–200 ja Pohjois-Korean muutama ydinase.

Muistan pitäneeni ydinsotaa pelottavana ajatuksena jo 1980-luvulla ollessani peruskoulussa. Meillä oli tapana leikkiä välitunnilla hauskaa leikkiä. Kun näimme lentokoneen, sanoimme aina: »se on risteilyohjus!»

1960-luvun Suomessa ajateltiin sotilaiden kaivautuvan poteroon ja jatkavan taistelua räjähdysten jälkeen.

Äskettäin päätin ottaa selville mitä tässä pelottavassa tilanteessa tulisi tehdä. Marsin viime syksynä vapaaehtoiselle väestönsuojelukurssille Helsingin alla olevassa kaloliuolassa olevaan säteilysuojaan. Kurssilla käsiteltiin paljon myös tulipalojen kaltaisia tavallisempia tilanteita, mutta myös ydinsota tuli käsitellyksi.

Ydinaseiden vaikutukset

Ydinaseiden tehoa lasketaan tuhansissa ja miljoonissa trotyyliitonneissa eli kilo- ja megatonneissa. Hiroshimaan vuonna pudotettu pommi oli kooltaan 13 kilotonnia ja suurin koskaan räjäytetty vetypommi oli Neuvostoliiton Novaja Zemljalla räjäytetty Tsar Bomba, kooltaan 56 megatonnia. Suuria megatonniluokan aseita kehitettiin kylmän sodan aikana, sillä aseiden osumatarkkuus oli aluksi heikko. Nykyisin Yhdysvaltojen ja Venäjän aseiden osumatarkkuus on parempi ja niiden koko on yleensä alle megatonnin.

Suoraan räjähdykseen katsova voi sokautua kymmenienkin kilometrien päästä tilapäisesti tai pysyvästi. Räjähdysten lämpösäteily aiheuttaa laajalla alueella palovammoja ja tulipaloja. Kaupungeissa sytty luultavasti tulimyrsky, jollainen koettiin sekä Hiroshimassa että monien toisen maailmansodan tavallisten pommitusten seurauksena. Myös metsäpalot lähtevät melko varmasti leviämään.

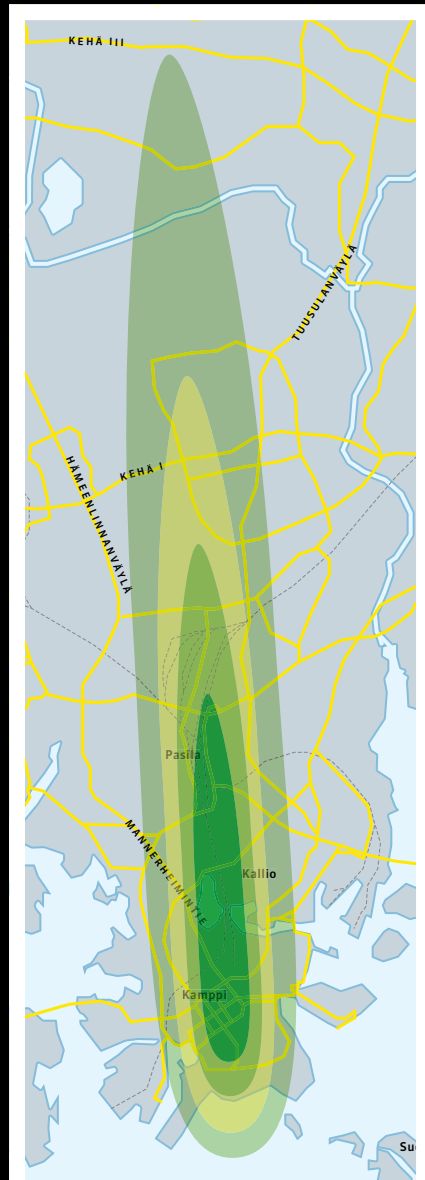
Ydinräjähdys aiheuttaa voimakkaan paineaallon. Aluksi ilma syöksyy ulospäin räjähdyksessä ja toisessa paineaallossa takaisin räjähdysten keskustaan. Esimerkiksi 100 kilotonnin räjähdys hajottaa raskaat teräsbetonirakennukset ja tappaa lähes kaikki ihmiset 2,6 kilometrin säteellä. Vielä 38 kilometrin päässä ikkunat särkyvät ja ihmiset voivat saada vammoja lasinsirpaleista.

140 kilotonnin ydinpommin aiheuttamat palovammat Helsingin alueella. Sisimmän ympyrän sisällä ihmiset palavat, seuraavan ympyrän sisällä kolmannen asteen palovammoja, sitä seuraavan ympyrän sisällä toisen asteen palovammoja, uloimman ympyrän sisällä ensimmäisen asteen palovammoja.

140 kilotonnin ydinpommin paineaallon aiheuttamat vauriot Helsingin alueella – sisemmän ympyrän sisällä kaikki rakennukset tuhoutuvat, ulomman ympyrän sisällä vammoja lentävästä lasista.

Helsinkiin putoavan 140 kilotonnin ydinaseen laskeuman vaikutukset. Sisimmän viivan sisällä varma kuolema 24 tunnin sisällä, seuraavan viivan sisällä kuolema 50–75 prosentin varmuudella, seuraavan viivan sisällä kuoleman mahdollisuus 10–30 prosenttia, uloimman viivan sisällä lievä säteilytauti.

Ydinräjähdys aiheuttaa elektromagneettisen pulssin, joka voi tuhota kaikki suojaamattomat elektroniset laitteet. Elektromagneettisen pulssin vaikutusalue on sitä suurempi, mitä korkeammalla ydinase räjähtää. Esimerkiksi 100 kilometrin korkeudella räjäytetty ydinase voisi tuhota elektroniset laitteet 1 000 kilometrin säteellä. Tällä alueella tietoyhteiskunta katoaisi hetkessä.

Ydinaseen räjäyttäminen ilmassa johtaa suurempaan vaikutusalueeseen ja pienem-

pään radioaktiiviseen laskeumaan, mutta sen räjäyttäminen maassa lisää valtavasti radioaktiivista laskeumaa, sillä radioaktiiviseksi muuttunutta maata imeytyy sienipilvessä ilmakehään. Maaräjähdyksen tarpeen tuhoamisessa vihollisen ohjuksiiloja tai bunkkereita. Sadan kilotonnin maaräjähdyksen aiheuttaa 32 metriä syvän kuopan.

Radioaktiivisen laskeuman leviämistä on melko vaikea ennustaa. Se riippuu esimerkiksi vallitsevista sääolosuhteista. Varmasti

tappavana säteilyannoksena pidetään yli 6 sievertin säteilyannosta ja mahdollisesti hengenvaarallisena yli 2 sievertin säteilyannosta. Nämä arviot perustuvat kuitenkin tilanteeseen, jossa säteilytauti saa sairaalahoitoa eikä hänellä ole muita vammoja. Tämä olisi epätodennäköistä, ja ydinräjähdys jälkeen esimerkiksi lentävien lasinsirpaleiden aiheuttamat haavat ja palovammat olisivat yleisiä.

Säteilytauti johtuu veren valkosolujen vähenemisestä luuytimen vaurioitessa.

Vakavammassa sairauden muodossa suo-
listo alkaa vuotaa verta. Erittäin suuret sä-
teilyannokset voivat tuhota keskushermos-
ton, jolloin kuolema seuraa hyvin nopeasti.

Laskeuma voi vaikuttaa monilla tavoilla
hyvin pitkällä tähtäimellä. Esimerkiksi ra-
dioaktiivisen isotoopin Strontium-90 puo-
liintumisaika on 28,8 vuotta, ja se ajautuu
lehmänmaitoon. Ihmisruumiissa se kiinnit-
tyy luustoon ja voi aiheuttaa luusyöpää tai
leukemiaa.

Väestönsuojelu

Jokaiseen kotiin suositellaan kahden viikon
ruokatarvikkeista ja lääkkeistä koostuvaa ko-
tivaraa. Lisäksi on hyödyllistä hankkia jodi-
tabletteja. Joditabletit suojaavat kuitenkin
vain yhdeltä laskeuman muodolta. Ne estä-
vät radioaktiivista jodia kerääntymästä kil-
pirauhaseen.

Lievältä laskeumalta voi suojautua kotiinsa,
mikäli sulkee kaikki ilmanvaihtoaukot. Vaka-
vampia tilanteita varten ovat väestönsuojat,
jotka tulee rakentaa jokaiseen vähintään 600
neliömetrin kokoiseen rakennukseen. S1-
luokan väestönsuoja, eli tyypillinen kerros-
talo suoja, on rakennettu teräsbetonista. Se
tulee saada käyttövalmiiksi 24 tunnin varoi-
tusajalla. Väestönsuojassa on 0,75 metriä tilaa
ja 30 litraa vettä asukasta kohden. Suojassa on
myös suojapukuja, säteilymittari, joditablet-
teja ja ensiaputarvikkeita. Suojaan tuleva il-
ma suodatetaan radioaktiivisista hiukkasista,
ja sen ovi suljetaan sulkuteltalla. S6-luokan
kallioluola voi kestää jopa pienen ydinaseen
räjähtämisen ilmassa yläpuolellaan.

Jatkuvan oleskelun väestönsuojassa ar-
vellaan olevan välttämätöntä parhaassa ta-
pauksessa parin päivän ajan voimakkaankin
radioaktiivisen laskeuman levitessä. Tämän
jälkeen sieltä olisi mahdollista poistua lyhy-
eksi aikaa suorittamaan välttämättömiä toi-
menpiteitä. Melko varmasti suojassa tulisi
kuitenkin pysyä ainakin kaksi viikkoa, jol-
loin olo ahtaassa ja kuumassa suojassa voisi
tulla melko tukalaksi, varsinkin kun suojan
ulkopuolella tuntuu vallitsevan apokalypti-
nen tilanne.

Väestönsuojaan pääsisi kolme miljoonaa suomalaista.

Ympäristövirasto on määritellyt tietyt alu-
eet Suomesta suojelukohteiksi. Nämä ovat
niitä alueita, joita kohtaan käytetään muita
alueita todennäköisemmin joukkotuhoasei-
ta. Näillä alueilla väestönsuojien maksimiko-
ko on pienempi kuin muualla maassa. Suu-
ri suoja saa osuman helpommin kuin pieni.
Sisäasianministeriön pelastustoimikunta on
ehdottanut, että suoja ei olisi enää pakko ra-
kentaa muualle maahan.

Nykyisellään väestönsuojaan pääsisi kol-
me miljoonaa suomalaista. Kaksi miljoonaa
joutuu huolehtimaan suojautumisestaan itse.
Jos pääsyä väestönsuojaan ei ole, joudutaan
rakentamaan tilapäinen säteily suoja, joka
voisi olla esimerkiksi ilmanpuhdistuslait-
tella varustettu ja riittävästi säteilyä vastaan
vahvistettu kellari. Tämäkin vaatisi rakennus-
tarvikkeita ja nikkarointitaitoa, joita ei vält-
tämättä ole kaikille tarjolla kriisitilanteessa.

Missään tapauksessa terveydenhuoltopal-
velut eivät olisi riittäviä. Säteilysairaat jou-
duttaisiin jakamaan useampaan osaan. Hoi-
toa ei tarjottaisi niille, jotka paranevat joka
tapauksessa, eikä toivottomille tapauksille.
Ainoastaan pyrittäisiin hoitamaan niitä, jot-
ka voisivat hyötyä hoidosta. Toivottomat ta-
paukset tulisi ilmeisesti eristää jonkinlaiselle
kokoamisleirille.

Ydinnäkö

Uusimpien tutkimusten mukaan ydinsota
johtaisi otsonikerroksen heikkenemiseen,
ilmastonmuutokseen ja mahdollisesti koko
ekosysteemin sekoamiseen. Sadan Hiroshi-
man kokoisen ydinaseen räjäyttämisen tu-
hoaisi neljäsosan maapallon otsonikerrok-
sesta. Tällainen ydinsota olisi mahdollinen
esimerkiksi Intian ja Pakistanin välillä.

Kaupungeissa syttyisi tulimyrskyjä, mikä
johtaisi otsonikerroksen heikkenemiseen.
Lämpötila laskisi pari astetta ja sademäärät
vähenisivät. Otsonikerroksen heikkenemi-
nen lisäisi ultraviolettisäteilyä, joka vähen-
täisi meren planktonin määrää ja näin kaik-
kea elämää meressä. Ruokaa olisi vaikeampi
viljellä ja kalastaa. Jopa alueellisen ja rajoite-
tun ydinsodan vaikutuksina olisi ekosysteem-
in häiriintyminen ja maailmanlaajuinen
nälänhätä.

Elääkö Tohtori Outolempi vieläkin? To-
dellinen Tohtori Outolempi oli ilmeisesti
Herman Kahn, saman tyyppisiä spekulaa-

Tuomiopäivän kello on kuuden minuutin päässä keskiyöstä.

tioita sisältäneen kirjan *On Thermonuclear
War* kirjoittanut Rand-yhtiön konsultti, joka
kuoli vuonna 1983. Ainakin Venäjällä usko-
taan olevan Yamantau-vuoren sisällä sijait-
sevassa valtavassa ydinbunkkerissa »Kuollut
käsi» -niminen järjestelmä, joka takaa ydin-
aseiden laukaisemisen sensorien havaitessa
ydiniskun tapahtuneen. Sen sijaan Outo-
lemmestä ja esimerkiksi *Viimeisellä rannal-
la* -kirjasta tuttua kaiken elämän lopettavaa
kabolttipommia ei ilmeisesti ole rakennettu.

Bulletin of the Atomic Scientists on vuo-
desta 1947 ylläpitänyt Tuomiopäivän kelloa,
joka lähestyy keskiyötä sen mukaan, miten
tiedemiehet arvioivat ydinsodan läheisyyt-
tä. Lähimmäs keskiyötä kello siirtyi vuonna
1953, jolloin keskiyöhön oli kaksi minuuttia.
Nyt Tuomiopäivän kello on kuuden minuut-
tin päässä keskiyöstä, sillä aseistariisunta
on edistynyt isojen pelureiden välillä, vaika-
k joukko pienempiä valtioita yrittää kovasti
hankkia omia pommejaan.

Kylmän sodan Yhdysvalloissa monet survi-
valistit eivät luottaneet valtion väestönsuoje-
luun, vaan ryhtyivät varustautumaan ydinsota-
an ja sen jälkeiseen omavaraiseen elämään.
Aatteeseen liittyy usein pelottavaa asehulluut-
ta ja individualistista sosiaalidarwinismia.
Nyt tämä alakulttuuri on levinnyt hieman
jälkijunassa Suomeen, ainakin nettipalstojen
perusteella. Tosin survivalistit varustautuvat
ydinsodan lisäksi myös ympäristökriiseihin
ja muihin tulevaisuuden uhkakuviin.

Vaikka ydinaseiden välittömiin vaikutuksiin
on jossain määrin varauduttu väestönsuoje-
lussa, on vaikeaa nähdä, miten ydinsodan
pitkäaikaisiin vaikutuksiin olisi mahdollista
varautua. Väestönsuojelun avulla on mahdol-
lista selvitä pari viikkoa pidempään, mutta tu-
levaisuus näyttää hyvin synkältä. ▴

*Google Maps -sovelluksessa voi katsoa
kartalta, miten erilaiset ydinpommit
vaikuttaisivat omaan asuinpaikkaan:
<http://carloslabs.com/node/20>.*

KANSALAIJSJOURNALISMI ON AMMATILLISTA journalismia, jossa toimittajat tekevät juttuja kansalaisten kanssa. Idea syntyi 1980-luvun lopulla USA:ssa ja tuli nopeasti Suomeen akateemisen väen mukana. Taustalla on **John Deweyn** ja **Jürgen Habermasin** ajatuksia, joita tulkitaan niin, että »tavallisen kansalaisen» pitäisi toimia aktiivisesti julkisuudessa.

PERTTI JULKUNEN: Tutkija **Laura Ahva**, teit väitöskirjan kansalaisjournalismista. Miksi yliopistoväki on aina aktiivimassa tavallisia ihmisiä? Kuka on tavallinen kansalainen? Miksi hänen pitää osallistua juttujen tekemiseen?

LAURA AHVA: Kansalaisuus on toimintapositio, johon ihminen voi astua, jos haluaa. Jos ihmiset osallistuvat asioihin muutenkin kuin äänestämällä, niin syntyy järkevämpää demokratiaa. Journalismi voi olla mukana tuottamassa tällaista julkista osallistumista.

Kuka tarvitsee kansalaista?

PJ: Habermasin julkisuusfilosofian taustalla on **Immanuel Kantin** käsitys kansalaisesta (Laari 1999, 251). Kant ei määrittele kansalaisuutta toiminnan aktiivisuuden vaan mielipiteiden muodostamisen ja päätösten teon itsenäisyyden perusteella (ks. Julkunen 2010). Vauva voi toimia aktiivisesti ja ehkä myös muodostaa mielipiteitään itsenäisesti, mutta vauvaa ei silti pidetä kansalaisena, koska alaikäinen ei tee päätöksensä vastuullisen riippumattomasti. Jos kansalaisuutta siis

halutaan kasvattaa, niin huolen aiheena ei ole toiminnallisuus vaan itsenäisyys. Miksi kansalaisjournalismi aktivoi ihmisiä, vaikka maailma on turhaa touhua täynnä, mutta vastuullisesta harkinnasta on pula?

LA: Käyttämäni termi »toimintakyky» on lähellä tuollaista »itsenäisyyttä». Ihmisiä ei varta vasten aktivoida. Heille halutaan järjestää mahdollisuus toimia tai olla toimimatta.

Miten kansalaisjournalismia tehdään?

PJ: Olet tutkinut kansalaisten ja ammattijournalistien yhteistyötä. Yleisönosastot ja ei-ammattillisen nettijulkisuuden rajat väitöstyönsä ulkopuolelle. Kansalaisjournalismi on ammatillista journalismia, jossa toimittajat tekevät juttuja kansalaisten kanssa. Millä tavalla tavallinen kansalainen osallistuu työprosessiin?

LA: Kansalainen voi toimia lähteenä, haastateltavana, arjen asiantuntijana tai jutuntekokuoppina. Käytännössä kansalainen on usein vain vinkin antaja. Se on helpointa toimituksille. Muut tavat ovat työläämpiä.

PJ: Otit esimerkitapauksiksi kolme sanomalehteä. *Helsingin Sanomat* on tehnyt lyhyitä vaaliprojekteja, joissa on vastattu äänestäjien näkemyksiin ja kysymyksiin. *Tampere*lainen *Aamulehti* on toteuttanut kansalaisjournalismin ideaa keskusteluihin perustuvissa juttusarjoissa. Heinolalainen *Itä-Häme* on palkannut erityisen kansalais-toimittajan, joka vastaa siitä, että lukijoiden ideat muuttuvat lehtijutuiksi.

Erityisesti Heinolan esimerkki on mielestäni hyvä. Toimittaja ei etsi kansalaisten keskuudessa kummallisia kuriositeetteja, vaan tavalliset kansalaiset hakeutuvat aktiivisesti huolenaiheidensa kanssa hänen luokseen.

LA: Heinolassa on helppoa ja luontevaa esiintyä lehdessä ihan omana itsenä. Taustalla on vahvaa kansalaisjournalismin asennetta. Lehdessä ei tarvitse aina esiintyä taustajärjestön kautta tai taustayhteisön edustajana.»

Kuka tarvitsee lisää toimintakykyä?

PJ: Kansanedustajat ovat ryhmäkurin sitomia ja sidosryhmäriippuvuuksien raskauttamia ihmisiä. He noudattavat omantuntonsa ääntä vain silloin, kun saavat siihen erikseen luvan. He eivät muodosta mielipiteitään itse eivätkä tee päätöksensä itsenäisesti. Kansanedustajat eivät näin ollen ole kansalaisia, vaan »itse aiheutetussa alaikäisyydessä» eläviä aikuisia (vrt. Kant 1950). Eikö siis olisi tärkeämpää parantaa poliitikkojen itsenäisyyttä kuin »tavallisten ihmisten» toimintakykyä? Useimmat tavalliset ihmiset ovat jo kansalaisia, mutta kansanedustajat eivät ole. Minkä asenteen kansalaisjournalismi ottaa kansanedustajia ja muita poliitikkoja kohtaan?

LA: Kansalaisjournalismin asenne on se, että julkiseen keskusteluun halutaan tuoda sellaisia asioita ja näkökulmia, jotka kumpuavat ihmisten arkisesta kokemuksesta. Olisi hyvä, jos ihmiset osallistuisivat yhteisten asioiden hoitoon muutenkin kuin äänestämällä tai

Julkisuus ja tavallinen kansalainen

Järkevöittäkö kansalaisjournalismi politiikkaa? Entä miksi ylipäätään tavallisten kansalaisten pitäisi osallistua journalismin tekemiseen? Muun muassa näihin kysymyksiin etsii vastausta väitöskirjan aiheesta tehnyt tutkija Laura Ahva.

»Kansalainen voi toimia lähteenä, haastateltavana, arjen asiantuntijana tai jutuntekokumppanina.»

edustajiensa välityksellä. Siitä syntyisi elävää julkisuutta ja järkevää demokratiaa.

PJ: Kävisikö työurien pituudesta käyty keskustelu esimerkiksi elävemmän julkisuuden tarpeesta? Työaikojen pidentämisestä vallitsee poliitikkojen ja talouselämän keskuudessa yksimielisyys. Vain keinoista »keskustellaan». Työurien lyhentämistä perustelevaa kirjoitusta on käytännöllisesti katsoen mahdotonta saada julki. En ole huomannut, että yksikään toimittaja olisi pyytänyt perusteluja työurien pidentämiselle. Kysymys on journalismin painavin elementti, mutta se on kuihdutettu huonon kuntoon. Voisivatko toimittajat kehittää kysymisen taitojaan?

LA: Voisivat! Kansalaisjournalismikokeiluiden yksi tarkoitus on juuri se, että toimittajat voivat miettiä työtapojaan.

PJ: Oletetaan, että kansalaisjournalisti tekee jutun, jossa kansalainen haluaa aktiivisesti eläkkeelle. Miten se järkevöittää demokratiaa? Kansalaisen kokemus voi kyllä näyttää havainnollisesti, miten hyviä asioita yleisen eläkeiän alentaminen toisi. Mutta voidaankohan avulla osoittaa, että ekologisen katastrofin viivyttämistä ja talouden tervehdyttämistä ei voi ajatellakaan, jos ei lyhennetä työuria ja lievennetä sillä tavalla mekanismeja, joka kasvattaa tarpeettomien ja vahingollisten tavaroiden tuotantoa. Tuotannon rajoittaminen ei ole yksinkertainen asia. Siitä keskusteleminen vaatii »toimintakykyjen» kehittämistä. Väitän, että jos toimittaja pyytää poliitikkoa perustelemaan kantojaan, niin poliitikon toimintakyky paranee ainakin periaatteessa. Muualta valmiina syötetyinkin mielipiteen puolustaminen on itsenäistä toimintaa, jos sen joutuu tekemään itse. Eikö kansan edustajien määrittelemisen pois itse aiheutetusta alaikäisyydestä ole kiireellisempi tehtävä kuin tavallisen kansan aktivoiminen? Eikö journalistien kannattaisi keskittyä poliitikkojen itsenäisen toimintakyvyn parantamiseen?

Tutkija Laura Ahva.

LA: Uskon, että sekä poliitikkojen että kansalaisten toimintakyvyt paranisivat, jos virallisjulkisuudella olisi kosketuksia kansalaisten kokemuksiin.

Miten tavallista ihmistä edustetaan?

PJ: Kun kansalainen kääntää autonsa virtavirtavirta, niin hänen tarkoituksensa on saada moottori käyntiin. Kansalainen voi aiheuttaa samalla kevyellä ranneliikkeellä tarkoitamattaan ilman saastumista, ilmaston lämpenemistä, joukkoliikenteen näivettymistä, kaupunkisuunnittelun kurjistumista, maissin hinnan nousua ja nälänhätää sekä koko joukon sellaisia seuraamuksia, joista kenelläkään ei ole aavistustakaan. Dewey (1991) lähtee julkisuusteoriassaan siitä, että julkisuus on toimintaa, jossa kansalaiset yrittävät kontrolloida tekojensa tarkoitamattomia ja välillisiä seurauksia. Hänelle ei ole olemassa erikseen tavallisia ja tavattomia ihmisiä. Julkiso (*the public*) koostuu kaikista niistä ihmisistä, joita vaikkapa auton käynnistämisen tai eläkeiän korottamisen epäsuorat seuraukset koskevat. Myös Habermasin liberaalissa mallissa julkisuus on

julkisen vallan vastakohta ja sellaisena itse asiassa osa yksityisyyden sfääriä ja samalla kuitenkin myös yksityispiiriin kuuluvan talouden alueen vastakohta (Pietilä 2004, 10). Habermasilaisessa porvarillisen julkisuuden ihannemallissa julkisuuden toimijat ovat persoonallisesti vastuullisia yksityishenkilöitä. Kaikki julkisuuden toimijat ovat siis tavallisia ihmisiä, ainakin jos tavallinen ihminen määritellään sanoistaan vastaavaksi yksityishenkilöksi. Miksi siis tavallisia ihmisiä pitää vielä erikseen nostaa julkisuuteen?

LA: Haastattelemini toimittajien mukaan ihminen monesti nähdään jonkin laajemman asian edustajaksi, mutta tavallinen kansalainen tarkoittaa henkilöä, joka ei edusta organisaatioita.

PJ: Haastattelemasi *Helsingin Sanomien* toimittajat uskoivat tehneensä vaaliprojektissaan juttuja tavalliselle ihmiselle. Tekivätkö he? Mistä he tiesivät tehneensä? Jos *Aamulehdessä* esiintyy yksi tavallinen ihminen, niin tuoko hän mukanaan muiden tavallisten ihmisten kokemuksia? Ovatko kaikki ne ihmiset, jotka eivät edusta jotakin organisaatiota, samanlaisia? Voiko tavallinen ihminen edustaa muita tavallisia ihmisiä? Mitä ajattelet »tavallisen ihmisen» käsitteestä?

LA: Se on toki ongelmallinen käsite.

Kuka tarvitsee järkeilevää julkisuutta?

PJ: Kansalaisjournalistit lukevat huonosti oppi-isänsä Deweytä. Deweyn julkisuus-

Julkiseen keskusteluun halutaan tuoda asioita ja näkökulmia, jotka kumpuavat ihmisten arkisesta kokemuksesta.

filosofia lähtee siitä, että tekojen epäsuorien vaikutusten kohteiksi joutuvat kansalaiset tarvitsevat viranomaisia (*officials*) edustamaan itseään ja turvaamaan sen, että heidän etunsa otetaan huomioon ja ongelmien ratkaisemiseksi tarvittavia yhteisiä resursseja käytetään järkevasti. Se, miten hyvin tai huonosti edustajat hoitavat kansalaisilta saamaansa tehtävää, riippuu kansalaisten organisoiman normaalin julkisuuden laadusta. Kieltolain ajan Chicagossa luennoineen Deweyn mukaan kansalaisjulkisuuksia ja vaihtoehtojulkisuuksia oli olemassa suorastaan liikaa (ks. Julkunen 2008). Suurena ongelmana oli, miten viranomaisia valvova tavallinen suuri virallisjulkisuus saataisiin valaisemaan ongelmakenttiä tarpeeksi laajalti. Tehtävänä oli normaalijournalismin kehittäminen järjen käyttöä sallivaksi. Julkisuus pitää Deweyn (1991) mukaan muuttaa kyllästyttävästi löpöttelevästä suuresta seurapiiristä kiinnostavasti järkeileväksi suureksi lautakunnaksi. Mitä väitit kansalaisjournalismin poliittista järjestelmää innostavasta voimasta?

Kansanedustajat eivät muodosta mielipiteitään itse eivätkä tee päätöksiään itsenäisesti.

LA: Väitän, että halukkaille on hyvä järjestää vakavasti otettavia kanavia julkisuuteen. Niiden poliittiseen merkitykseen suhtaudutaan kuitenkin toimituksissa varoen. Monet toimittajat kirjoittavat mielellään arkisista kokemuksista, mutta jos ihmiset rupeavat vakavissaan politisoimaan niitä, niin toimittajat käyvät arvelevaisiksi. Tästä huolimatta on saavutettu rohkaisevia tuloksia. Välillisiin vaikutuksiin kuuluu, että kokeilut ovat antaneet ajattelemisen aihetta normaalijournalismin kehittämisestä.

PJ: Kansalaisjournalismin kriitikot sanovat, että paikallislehtien paikallisjutut ja työväenlehtien työpaikkajutut ovat tarjonneet kansalaisille vakavasti otettavia kanavia julkisuuteen ilman akateemista apua tai muita erillisiä järjestelyjä. Kansalaisjournalismin nimissä tehty klikkausosallistuminen on uudempi ilmiö, mutta ainakaan se ei vähennä löpöttelyä politiikasta eikä lisää lehdistön kiinnostavuutta. Miten vastaat tähän standardikritiikkiin?

LA: Kansalaisjournalismi on antanut rohkaisevia tuloksia, mutta arvostelu on silti paikallaan. Sivuja täyttävä klikkausjulkisuus ja haave demokraattisesti osallistavasta journalismista nousevat osin samasta taloudellisesta juuresta, vaikka kyseessä ovatkin hiukan eri asiat. Lehtitalot tuntevat huolta lukijoista. Niissä ajatellaan, että kevyt kommentointimahdollisuus tai kansalaisjournalismi voisivat olla tapoja sitouttaa lukijat lehteen.

Vuosien varrella sitouttamisen pyrkimys on kasvanut ja saanut erilaisia muotoja.

PJ: Klikkauskansalaiset täyttävät lehdet lukijan kuvilla, vinkeillä, kommentteilla ja muulla huonolaatuaisella materiaalilla. Ilmainen sivuntäyte pienentää journalistisen ammattityön kysyntää ja huonontaa lehtien laatua, mutta demokratian pikaisesta järkevöitymisestä ei näy merkkejä. Miten puolustat normaalijournalismin laatua?

LA: Tavanomaisen päivittäisjournalismin

kehittäminen on tavoitteena myös »Kohti kiinnostava journalismia» -projektissa, jossa olen töissä nyt väitöskirjani valmistumisen jälkeen. Minulle paljastui heti alkuun, miten kiusallista on, että toimittajat joutuvat tekemään vaikeista asioista niin lyhyitä uutisia. Ne eivät ole välttämättä kiinnostavia. Ihmiset kaipaavat pohdintaa siitä, mihin arvoihin ja tulevaisuuden näköaloihin asiat liittyvät. Pohtiva journalismi kiinnostaisi ihmisiä. Sitä minä haluan puolustaa. ▸

Kirjallisuus:

AHVA, LAURA. (2004) Voiko vaalit hoitaa toisin? Teoksessa Pietiläinen, 59–72.

AHVA, LAURA. (2010) *Making News with Citizens. Public Journalism and Professional Reflexivity in Finnish Newspapers*. Tampere: Tampere University Press.

BAVARD, CHIMÉNE & RUUSUNOKSA, LAURA. (2007) Sinun, minun ja oikea kansalaisjournalismi. Teoksessa Seppä, 157–164.

DEWEY, JOHN. (1991) *The Public and Its Problems*. Athens: Swallow Press.

HABERMAS, JÜRGEN. (2004) *Julkisuuden rakennemuutos. Tutkimus yhdestä kansalaisyhteiskunnan kategoriasta*. Suomentanut Veikko Pietilä. Jyväskylä: Vastapaino.

JULKUNEN, PERTTI. (2008) Chicagon hyvä ihminen. *Kulttuurivihkot* 36 (3), 37–41.

JULKUNEN, PERTTI. (2010) Jalon porvariston hillitty vastuu. *Kirjo* No 1 – 2010, 14–21.

KANT, IMMANUEL. (1950) *Ausgewählte kleine Schriften*. Hamburg: Verlag »Öffentliches Leben» GmbH.

KANT, IMMANUEL. (1950) Beantwortung der Frage: Was ist Aufklärung? Teoksessa Kant, 5–14.

LAARI, JUUKA. (1999) Jälkisanat. Teoksessa *Valta & Koikkalainen*, 243–253.

PIETILÄ, VEIKKO. (2004) Kääntäjän alkusanat. Teoksessa Habermas, 9–14.

PIETILÄINEN, JUUKA (toim.). (2004) *Journalismikritiikin vuosikirja 2004*. Tampereen yliopisto. Journalismin tutkimusyksikkö. Tiedotustutkimus 1/2004.

SEPPÄ, SATU (toim.). (2007) *Journalismikritiikin vuosikirja 2007*. Tampereen yliopisto. Journalismin tutkimusyksikkö. Tiedotustutkimus 1/2007.

VALTA, REIJO & KOIKKALAINEN, RIITTA (toim.). (1999) J. E. Salomaa: *Immanuel Kant*. Jyväskylä: Kampus Kustannus. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan julkaisuja 49.

ELÄMÄ JA KULTTUURI KUULUVAT YHTEEN

314

Kirjat
Graffitit
Museot
Tiede
Veistokset
Musiikki
Arkkitehtuuri
Rumot
Taansaan-

- Kulttuurin on kuuluttava kaikille kukkaron paksuudesta riippumatta.
- Kulttuuri kasvaa vapaudessa, ei holhouksessa.
- Lapsille ja nuorille on taattava mahdollisuus kulttuuriin asuinpaikasta riippumatta.
- Kulttuuriperintö kaikkien ulottuville: ei museopääsymaksuja lapsille ja nuorille.
- Kulttuuri on osa työväenliikettä.
- Monikulttuurisuus on rikkautta, jolla on todellista arvoa.

Kati Tyystjärvi
– elämän asiantuntija
eduskuntaan Uudeltamaalta

vasemmisto
RIKKAUTTA JOLLA ON ARVOA

www.katityystjarvi.fi

Kati Tyystjärven
tukiryhmä

Lehmä laiduntaa talon alla. Lanta poltetaan, ja savu pitää hyttyset loitolla.

Kambodžan vuoriheimot – osattomat kasvun varjossa

Taloukasvu rankaisee Kambodžan alkuperäisvähemmistöjä.

PITKÄN SISÄLLISSODAN JÄLKEEN koittaneena suhteellisen poliittisen vakauden aikana Kambodžan talous on kasvanut tasaisesti ja muiden Aasian maiden tapaan melko vauhdikkaasti. Vauraus ei kuitenkaan ole jakautunut maassa tasaisesti. Taloukasvusta ovat hyötäneet eniten kaikkein rikkaimmat sekä kaupunkien pieni keskiluokka.

E erityisesti osattomiksi ovat jääneet maan alkuperäisvähemmistöt, joiden elinolosuhteet ovat lähes poikkeuksetta enemmän huonontuneet kuin parantuneet taloukasvun seurauksena. Taloukasvu on alkuperäisväestöjen asuinalueilla tarkoittanut yhä laajempien ja laajempien maa-alueiden siirtymistä pois vähemmistöyhteisöjen hallinnasta.

Neliometri maata

Kambodžassa säädettiin 2001 laki alkuperäiskansojen maanomistuksesta, jossa yhteisöille taattiin mahdollisuus ottaa kollektiiv-

isesti haltuunsa perinteiset asuinalueensa. Lainsäädännöllä pyrittiin varmistamaan yhteisöjen elinvoimaisuus turvaamalla perinteiset elinkeinot maanomistussäädännöllä. Laki laadittiin kuitenkin pitkälti vain kansainvälisten järjestöjen (kuten Maailmanpankin ja erilaisten avustusjärjestöjen) ja kansalaisjärjestöjen painostuksesta, eikä sen soveltaminen ole onnistunut. Tähän päivään mennessä yksikään lain tarkoittamista yhteisöistä ei ole saanut merkittävää neliömetriäkään maata.

Sen sijaan alkuperäisheimojen perinteisiä maita luovutetaan jatkuvasti taloudellisen kehityksen nimissä sekä kotimaisille että ulkomaisille yrityksille. Maa-, metsä- ja energiatalouden sekä turismin vaatimukset maankäytölle syrjäyttävät toistuvasti alkuperäisheimojen oikeudet omiin asuinalueisiinsa.

Pääasiallisena syynä tähän on paikallisten viranomaisten piittaamattomuus alku-

Paikalliset etniset ennakkoluulot sekoittuvat suoranaiseen korrupioon.

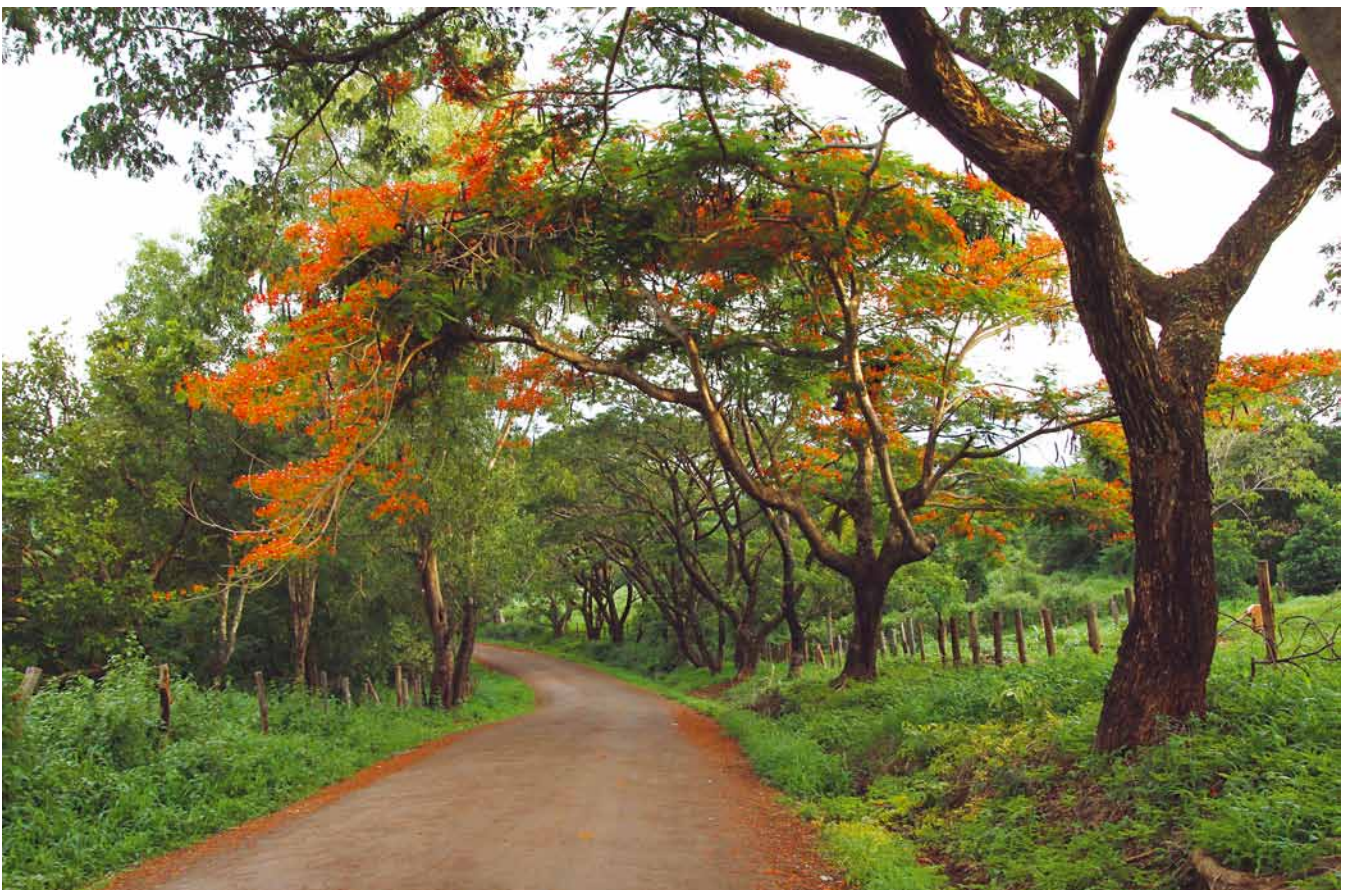
peräiskansojen oikeuksista. Välinpitämättömyyden taustalla taas on kehitysmaissa tyypillinen kuvio, jossa paikalliset etniset ennakkoluulot sekoittuvat suoranaiseen korrupioon.

Myös Maailmanpankin lausunnot Kambodžan taloukasvun asettamista välttämättömyyksistä pitkän sisällissodan jälkeen siunasivat alkuperäiskansojen ajamisen pois mailtaan. Maailmanpankki on sittemmin tarkistanut kantojaan ja ottanut vuoden 2005 jälkeen Kambodžan alkuperäiskansojen oikeuksiin valistuneemman asenteen.

Yllä: Kalastaja Ka Tiengin vesiputouksella Ban Lungissa.

Alla: Tie johtaa suojelalueen läpi Boeng Yeak Lom -järvelle.

Pohjois-Kambodžan Ratanakirin alkuperäisasukkaista vain harva osaa lukea tai kirjoittaa maan pääkieltä khmeriä.

Vuoden 2006 Kambodžan köyhyysraportissaan Maailmanpankki onkin suositellut sekä maatalouden että metsäteollisuuden osalta viranomaisia toimimaan kaikin keinoin maanluovutuksen hillitsemiseksi alkuperäiskansojen asuinalueilla. Maailmanpankin raportissa todettiin myös, että perinteiseen kiertoviljelyyn perustuva maatalous on vuoristoisilla viidakoseuduilla taloudellisestikin tehokkaampaa toimintaa kuin kaupalliset suurtilat, joita näille seuduille on kansantulon kasvattamisen nimissä viranomaisten tuella perustettu.

Ei lukutaitoa, ei mahdollisuuksia

Lukutaidottomuus ja köyhyys kytkeytyvät Kambodžassa erottamattomasti yhteen. 81 prosenttia kaikkein köyhimmästä osasta väestöstä elää talouksissa, joissa perheen pää on lukutaidoton.

Lukutaidottoman ihmisen on vaikea huolehtia omista oikeuksistaan ja valvoa niiden toteutumista, vaikka oma elinkeino ei sinällään lukutaitoa edellyttäisikään. Lukutaidottomuuden pakottama sivullisuus onkin keskeinen alkuperäiskansojen heikkoa asemaa selittävä tekijä.

Kambodžan vuoriheimojen luku- ja kirjoitustaitotilastot ovat järkyttävää luettavaa kynnisimmällekkin kielipoliitikolle. Katavasti luku- ja kirjoitustaitoa on mitattu Kambodžassa viimeksi vuonna 2000. Täl-

löin tulokset kolmiportaisella luku- ja kirjoitustaitoasteikolla korreloi voimakkaasti sukupuolen, varallisuuden ja etnisen taustan kanssa.

Khmereistä kokonaan luku- ja kirjoitustaidottomia oli miehistä 23,2 prosenttia ja naisista 44,1. Vuoriheimolaisten keskuudessa samat lukemat olivat 76,3 ja 85,7. Tutkimusta varten vuoriheimojen keskuudesta ei löydetty yhtä ainutta naista, joka olisi ollut täysin luku- ja kirjoitustaitoinen.

Se, että luku- ja kirjoitustaito on yhteisössä harvinaista, heikentää merkittävästi yhteisön

Suurin osa lapsista on edelleenkin täysin jatkokoulutuksen ulkopuolella.

valmiuksia kohdata yhteisiä ongelmia. Vaikka lainsäädäntö sinällään turvaakin alkupe- räisyhteisöille melko laajoja oikeuksia, näiden oikeuksien toteutumista on vaikea vaatia vastahankaisilta viranomaisilta.

Tilannetta kärjistää ennestään se, että vuoriheimolaisista ylipäättään hyvin harvat edes puhuvat valtion pääkieltä, khmeriä, joka on myös ainoa kieli, jota viranomaiset käyttävät. Viranomaiset ovat itsepintaisen yksikielisiä

myös Ratanakirin ja Mondulkirin maakunnissa, joissa molemmissa enemmistö väestöstä kuuluu alkuperäisvähemmistöihin.

Keskeisellä sijalla viranomaisten suhtautumisessa vähemmistökieliin ovat olleet maan haastavat kieliolot sekä viime kädessä yhtenäiskulttuuriin tähtäävä khmer-nationalismi, joka on ollut Kambodžan vaihtelevan poliittisen historian ainoa jatkuva teema. Punakhmerien kautta lukuun ottamatta alkuperäiskansoja ei ole varsinaisesti vainottu, mutta vähemmistöjen oikeuksia tunnustamaton assimilaatiopolitiikka voi olla vähemmistökielen ja -kulttuurin näkökulmasta lähes yhtä tuhoisa.

Enemmistön puhuma khmer on valtion kansalliskieli. Sen puhujien osuus väestöstä on Kambodžassa korkea, melkein 90 prosenttia. Suurimmat kielivähemmistöt muodostuvat eri aikoina maahan muuttaneista siirtolaisista, lähinnä kiinalaisista, vietnamlaisista, laoista, thaista ja chameista. Khmerin ja uudempien siirtolaisvähemmistöjen kielten lisäksi maassa puhutaan 16 alueellista vähemmistökieltä.

Näiden pienten kielten puhujat kuuluvat erityisesti maan itäosan vuoristoissa asuviin alkuperäiskansoihin, joita Kambodžassa kutsutaan nimellä *khmer-loeu*. Khmerloeu puhumista kielistä osa kuuluu monkhmer-kieliin ja on siten sukua khmerille, osa taas kuuluu austroaasialaisiin kieliin.

Mon-khmer-kieliset edustavat Kaakkois-Aasian vanhinta kielikerrostumaa ja ovat saaneet historiansa aikana paljon vaikutteita ympäröivistä indoarjalaisista ja sinotiibetiläisistä kielistä. Erityisesti khmeriin on vaikuttanut Intia ja sen kielet ja kulttuurit: Kambodžan pääuskonto *theravedabuddhalaisuus* ja khmerin kirjakieli perustuvat sanskrittiin.

Vähemmistöt kouluun

Maailmassa on noin 100 miljoonaa lasta, joilla ei ole mahdollisuutta koulunkäyntiin. Näistä 50–70 prosenttia kuuluu maidensa etnisiin vähemmistöihin. Etnisiin tai kielellisiin vähemmistöihin kuuluvien lasten kouluttaminen on usein järjestävän valtion näkökulmasta kalliimpaa kuin valtaväestöön kuuluvien.

Vähemmistöt asuvat tavallisesti kehitysmaidenkin mittakaavassa syrjäseuduilla, ja paikallisyhteisöt ovat köyhiä eivätkä voi osallistua koulutuskustannuksiin. Koska opetuskielenä on tyypillisesti valtion enemmistön kieli, kuluu opetusajasta suuri osa kielen opiskeluun, mikä heikentää oppimistuloksia ja tekee opettajien työstä haastavaa.

Resurssikysymysten ohella vähemmistöihin kuuluvien lasten koulutietä hankaloittaa usein myös suoranainen syrjintä. Kymmenet miljoonat lapset ympäri kehittyvää maailmaa suljetaan systemaattisesti ulos koulujärjes-

telmistä etnisen, kielellisen tai uskonnollisen taustansa vuoksi.

Vaikka Kambodžassa ollaan YK:n vuosituhattavoitteiden hengessä sitouduttu korkeimmalla poliittisella tasolla koulunkäynnin turvaamiseen kaikille varallisuuteen, sukupuoleen, etniseen taustaan tai uskontoon katsomatta, vuoriheimojen keskuudessa pääsy koulun on edelleen äärimmäisen harvinaista, ja niidenkin lasten keskuudessa, jotka koulun pääsevät, keskeyttämisprosentti on korkea.

Vuoden 2002 tietojen perusteella esimerkiksi Ratanakirin maakunnan vuoriheimolaisista yli 95 prosenttia ei ollut koskaan käynyt minkäänlaista koulua.

Kambodžan vuoriseutujen etnisten vähemmistöjen keskuudessa koulunkäynnin turvaaminen on kaikilla mittareilla äärimmäisen haastavaa. Toisaalta suurin osa vuoriheimolaisista puhuu ainoana kielenään harvinaista vähemmistökieltä, jolle ei välttämättä ole esimerkiksi kehitetty kirjakieltä, toisaalta paikallinen kulttuuri ja elinkeinot asettavat rajoituksia sille, miten, missä ja milloin lapset pääsevät koulun.

Aivan merkityksetön seikka ei ole sekään, että suurin osa lapsista kulkee kymmenien kilometrien koulutaipaleensa keskellä luonnonsuojelualueiksi nimettyjä viidakoita, jotka eivät aikuisillekaan ole aivan vaarattomia. Myös opettajien löytäminen näille seuduille on osoittautunut vaikeaksi.

C-kasettikoulutus

Vastauksena muodollisen koulunkäynnin vaikeuksiin opetusministeriö, kansalais- ja avustusjärjestöt ovat käynnistäneet pilottihankkeita, joissa koulutus tapahtuu koulun sijaan vuoristokylissä ja on luonteeltaan epämuodollista. Tulokset tämänkaltaisesta koulutuksesta ovat olleet positiivisia, vaikka on selvää, että pohjatason ollessa käytännössä nolla, suurin osa lapsista on edelleenkin täysin jatkokoulutuksen ulkopuolella.

(Hieman sanan eurooppalaisesta käytöstä poiketen, jatkokoulutuksella tarkoitetaan kehitysmaissa usein ala-asteen kolmatta tai neljättä luokkaa.)

Kuvaavaa epämuodollisen koulutuksen hankkeiden aloituspisteille on ollut se, että kun ensimmäisiä epämuodollisen koulutuksen pilottihankkeita käynnistettiin Ratanakirissa, tieto näistä hankkeista oli levitettävä vuorikylissä kiertävillä c-kaseteilla, sillä painetut materiaalit tai paikallisia kieliä taitamattomat tiedottajat olisivat olleet tyystin hyödyttömiä.

Samoin opetusministeriön ja järjestöjen tuella on neljälle vuoriheimojen kielistä laadittu khmeriin pohjautuva kirjakieli. Kirjakielten kehittämishankkeet ovat osoittautuneet oletettua helpommiksi, sillä monet vuoriheimot säilyttävät suullisessa perinteessään tarinoita siitä, miten heidän kieliään ennen kirjoitettiin puhvelinnohille, mutta että nämä taidot olisivat kadonneet 1900-luvun yhteiskunnallisten mullistusten myötä.

Oli tarinoilla tosipohja tai ei, niiden kertominen kertoo oman identiteetin tiedostamisesta, joka on käytännössä ainoa tekijä, joka voi suojella pieniä vähemmistökulttuureja ja -kieliä sulautumiselta valtakulttuuriin. ▶

Lähteet

- He, In & Thomas 2003: Bilingual education in Cambodia. http://www.sil.org/asia/ldc/parallel_papers/he_chey_chap.pdf
- NGO Forum on Cambodia 2006: Indigenous peoples in Cambodia. <http://www.ngoforum.org.kh/eng/core/imrpdoc.php>
- Hean Sokhom 2004: Education in Cambodia: Highland minorities in the present context of development. Inter-Asia Cultural Studies. Volume 5. 1/2004.
- YK 2009: State of world's indigenous peoples. <http://www.un.org/esa/socdev/unpfi/en/sowip.html>

Kirjallis-taiteellinen projekti venäläiseen tapaan

VUONNA 2007 syntyi Helsingissä eri maissa elävien venäläisten kirjailijoiden ryhmä »Taivas», josta on kehittynyt taiteellis-kirjallinen yhteisö. Projektin keskeisiä aloitteentekijöitä on runoilija **Elena Lapina-Balk**, joka myös toimii yhteisön johtajana.

Laajan kirjallisen hankkeen syntyminen kansainvälisen venäläisen yhteisön aloitteesta on tunnusomainen piirre juuri venäläiselle kulttuurille. Muuttoliike Venäjältä ja Neuvostoliitosta on yli kahden vuosisadan aikana etsinyt itseään ja juuriaan kirjallisuuden ja musiikin kautta, eikä julkaisutoiminta ole sinänsä uusi ilmiö, vaan se on herännyt yhä uudestaan ja uudestaan. Moskovassa toimii merkittävä kulttuurikeskus, joka vaalii emigranttikirjallisuuden perintöä.

KIRJAILIJARYHMÄ TAIVAS toimittaa kirjallista almanakkaa *Yhteisen taivaan alla* (*Под небом единым*). Se on kerran vuodessa ilmestyvä aikakauskirja, jota on ilmestynyt tähän mennessä neljä numeroa. Kokoelma runoutta, proosaa ja esseitä on osa hanketta luoda kirjallinen foorumi venäjänkielisille kirjailijoille eri puolilta maailmaa.

Vuonna 2008 julkaistiin venäjäksi, suomeksi ja englanniksi runoantologia *Rajaton taivas*, johon osallistui runoilijoita neljästä maasta, muun muassa **Ljudmila Kirpu** ja **Julia Kulikova** Suomesta, **Aleks Sanders** Ruotsista, **Olga Olgert** Saksasta ja **Julia Rezina** USA:sta. Vuosien 2007–2011 toiminnan tuloksena ilmestyi kymmenen runokokoelmaa Suomessa, Ruotsissa ja Virossa. Suomesta mukana olivat Elena Lapina-Balk ja **Nadezda Zhandr** ja **Ljudmila Kirpu**. Runoja on myös käännetty esimerkiksi kreikasta ja suomesta venäjäksi.

Yhteistoimintaa on tällä hetkellä kolmessakymmenessä maassa, erityisesti Kreikassa, Virossa, Ruotsissa, Saksassa, Israelissa, Irlannissa, Espanjassa, Yhdysvalloissa ja Australiassa asuvien kirjailijoiden kanssa. Suomessa kirjallisuustapahtumissa lausutaan runoja, esitetään runoihin sävellettyjä uusia lauluja ja pidetään

esitelmää. Kansainvälisiä kirjailijatapaamisia on järjestetty Leidenissä, Frankfurtissa, Pietarissa ja viimeksi Helsingissä.

Pietarin kirjailijayhdistyksen vastaperustetun kustantamon kanssa on alettu julkaista yhteistä kirjasarjaa. Tähän mennessä kirjasarjassa *Ilman rajoja* (*Без границ*) on ilmestynyt muun

muassa Elena Lapina-Balkin teos *Kohtalon polut* (*Тропы судьбы*), joka sisältää kertomuksia ja runoja.

ЗЕЛЕНО-ГОРКИЙ ПЛОД

Когда душе так больно
что плакать нету сил
я белы лист невольно
в свой превращаю тыл.
И приношу смятений
зелено-горький плод
на »паперть откробений» -
вдруг кто-нибудь бозьмет...

LJUDMILA KIRPU

Выплакать, выстонать,
но выстоять!
Память – разбросать
фантиками –цбетными.
Разбернуть реки вспять,...

ELENA LAPINA-BALK

kansainvälinen kaupallinen kulttuurisaaste leviää ja homogenisoi paikallisten kulttuurien etnisiä ja alueellisia ominaispiirteitä, syrjäyttää monimuotoisuuden ja hukuttaa luovuuden etsinnän yleisön ja erityisesti nuoren yleisön keskuudesta. Luku-, kirjoitus- ja laskutaidon oppiminen on Euroopassa pitkälti toteutunut tavoite. Sivistyksen ja luovuuden takaama universaali valistus ja tasa-arvo odottavat sen sijaan vielä toteutumistaan.

→ **Martti Berger on helsinkiläinen kustantaja, kääntäjä ja kulttuurin monitoimimies. Hän kirjoittaa tällä palstalla Venäjään liittyvistä aiheista.**

MIKÄ MERKITYS voi olla ruohonjuuritasolta kasvavalla, kirjallista ja taiteellista yhteistoimintaa organisoivalla yhteisöllä? Suomesta alkunsa saanut ryhmä on keskitynyt julkaisemaan ja kokoamaan yhteen tämän hetken venäjänkielisiä kirjailijoita ja tarjoamaan heille julkaisukanavan. Sen näköalat ovat laajat ja työkenttä valtava. Se on luonut lupaavan alun verkostolle, joka kasvaa yksittäisten runoilijoiden ja kirjailijoiden innostuksen voimalla ja ansaitsee kaiken mahdollisen tuen ja kannustuksen.

Yhteisöllä voi olla kirjallisen toimintansa ohella keskeinen sivistyksellinen osa venäjän kielen ja venäläisen kulttuurin vaalijana ja luovuuden innoittajana yhteistyössä kulttuurikeskusten ja säätiöiden kanssa. Haaste on sitä ajankohtaisempi, mitä enemmän

DVD:llä vai ilman?

FILMIHULLUSSA KÄYDÄÄN vähän kuin vanhasta muistista sotaa elokuvan digitalisoitumista ja dvd-kulttuuria vastaan. Kaikes-
sa hiljaisuudessa lehteen on silti ilmestynyt dvd-arvosteluja ja
taisispa sivuilla jokin aika sitten alan konkari tunnustaakin, että
pienen porukan kesken järjestetty videoprojektoriesitys **Pasoli-
nin** Matteuksen evankeliumista (1964) oli myönteinen kokemus.
Kaikille tosin on ollut selvää, että leffaharrastajat ovat aina käyt-
täneet kaikkia kanavia, joista kiinnostavia leffoja on löytynyt,
vhs, dvd ja Blu-ray mukaan lukien. Jos ja kun piratismiin hairah-
dutaan, käytäntö noudattanee jenkkin armeijakäytäntöä »älä
kysy, älä kerro».

Sanottakoon heti, että *Filmihullun* väki on monessa asiassa
täysin oikeassa. Kansallisen audiovisuaalisen arkiston (KAVA) ta-
pa pihdata räntimikon tyyliin rainojaan on kestävä ja sietä-
mätön. Leffateattereissa ei ole tilaa laatuleffoille, sillä kohde-
yleisönä ovat lähinnä teinit. Elokuvakerhoperinne on katkennut
tai katkeamassa. Päivälehtien »elokuvakritiikit» ovat enimmäk-
seen juoniselosteita ja oman tykkäämisen tai tykkäämättömyy-
den ilmoittelua. Nuoret suomalaisohjaajat eivät katso »vanhoja
leffoja» ja pitävät *Karate Kidä* elokuvahistorian merkkiteoksena.
Kohdeyleisön mielistelyyn perustuva suomalainen nykyelokuva
herättää enimmäkseen myötähäpeää.

JUURI TÄSTÄ SYYSTÄ rähjäämisen ja voivottelun pitäisi tauota
dvd:n kohdalla. On selvää, että dvd ja Blu-ray tarjoavat elokuva-
kulttuurille ohittamattoman mahdollisuuden. Elokuvatarjonta
on nettikauppoineen erinomainen ja kalusto helposti liikutelta-
vaa. Esimerkiksi Turun Kirjakahvilassa on esitetty sarja **Kurosa-
wan** klassikoita ja uutta venäläistä elokuvaa, kaupungin pää-
kirjastossa puolestaan turkkilaista ja kiinalaista nykyelokuvaa.
Elokuvasivistystä voidaan ylläpitää yhteistyöllä elokuvakerho-
jen, kulttuuriyhdistysten ja vaikkapa kirjastolaitoksen kesken.
dvd-teknologia tarjoaa siis oivan mahdollisuuden siihen pieni-
muotoiseen kulttuuritoimintaan, joka leffateollisuuden suurissa
yksiköissä on joutunut mierolaisen osaan.

dvd:n erottelukyky ei yllä lähellekään 35 mm:n filmiä, Blu-rayn
on sentään hieman sinne päin. Taso on kuitenkin täysin siedet-
tävä. Toisaalta ainakin aluesarjoihin kava:lta lainatut vanhat 35
millin rainat ovat useimmiten pelkkää naarmuviidakkoa, mikä
tasoittaa vertailua. Kustannuksetkin ovat kohtuulliset. Laadu-
kas kotiteatteriprojektori riittää pieniin tiloihin, ja itse asiassa
vähän suurempiinkin. Äänentoistokin on lähinnä »tuhannen taa-
lan paikka».

Elokuvakulttuurin todellinen uhka ei ole esitysteknologia, vaan lukutaito ja sen rapautuminen.

SUUREMPI HUOLENAIHE on elokuvakirjallisuus ja sen tila. Muuta-
maa ilahduttavaa poikkeusta lukuun ottamatta päivälehtikriiti-
koiden teksteistä ei paista sen enempää elokuvahistorian kuin
(minkään) kirjallisuuden tuntemus. Televisiosarjat sen sijaan
tunnetaan etu- ja takaperin. Tietokirjakustantamisen ajautues-
sa Suomessa vähitellen kohti nolla-astetta leffafriikkien olisikin
panostettava enemmän juuri tälle saralle. Aloittaa voisi uusinta-
painoksista, joiden kustannukset ovat ensipainoksiin
verrattuna alhaiset. Digipainot
tarjoavat mahdollisuuden hyvin-
kin pieniin ja kohdennettuihin
painosmääriin, mikä vähentää
»varastoriskiä». Pokkaripai-
nokset ovat edullisia. Missä
viipyvät uusintapainokset
vaikkapa **Lindsay Andersonin**
John Fordista (1990) tai **David**
Robinsonin *Chaplinista* (1988)?
Missä on kysyntä?

Elokuvakulttuurin todellinen
uhka ei siis ole esitysteknolo-
gia, vaan lukutaito ja sen ra-
pautuminen. Älkäämme
siis kysykö, kuka kat-
soo, vaan kuka lukee.

→ Jouni Avelin on
Kulttuurivihkojen
toimittaja ja
uusturkulainen
ilonpilaaja.

Toden näköisiä totuuksia

Kirjailija Hannu Mäkelän elämä on tie, jossa on kolme haaraa: menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus. Pala jokaista löytyy Mäkelän uudesta runokirjasta *Toden näköistä*, joka ilmestyi tammikuun lopulla. Kirjailijan omista kokemuksista ammentava teos käy vuoropuhelua näiden todellisuuksien välillä.

HANNU MÄKELÄN TYÖHUONE Helsingin keskustassa on täynnä muistoja. Niitä on kirjahyllyssä, seinillä, lattialla ja pöydällä. Valokuvat, maalaukset ja Mäkelän teokset, joista osa on kirjoitettu vuosikymmeniä sitten, muistuttavat kirjailijan elämästä. Elämästä, jossa kirjailijan pitää kiinni kirjoittaminen.

»Jos lopettaisin kirjoittamisen, kuolisin», Hannu Mäkelä sanoo vakavana ja katsoo itselleen tyyppilliseen tapaan kaukaisuuteen. Katseessa näkyy toinen maailma – ehkä se, joka kirjojen sivuilta löytyy.

Lattialla siististi peitettynä lepää vanha kirjoituskone ja pöydällä on tietokone valmiustilassa. Naapurista kuuluu **Bachin** soolospellosarja. Aika menee eteenpäin, mutta sama työ jatkuu. Työ, joka Mäkelän mukaan on etsimistä, löytämistä ja joskus onnistumista. Kirjailijan työssä tärkeintä Mäkelälle on prosessi, jonka päättymisestä hän tuntee aina suurta tyytyväisyyttä. Sen sijaan valmiisiin teoksiinsa hän ei kajoa.

»Kun kirja on toisten arvioitavana, se katoaa. Sitä ei enää ole», kirjailija sanoo ja hörppää teetä savisesta kupista.

Proosateokset Mäkelä kirjoittaa, mutta runot hänen mukaansa annetaan. Tällä hän tarkoittaa sitä, että runoja ei voi pakottaa syntymään.

»Runot ovat kummallisia säkeitä, jotka vain tulevat jostain. Sitten, kun ne loppuvat, ne vain loppuvat.» Hän on hetken hiljaa ja katselee pöydällä olevaa painotuoretta kirjaansa. Sitten hän hymähtää ja sanoo:

»Vaikka kyllähän tuossakin noita sivuja on. Eli onneksi ne loppuivat.»

Mäkelälle on annettu runoja jo kahdenkymmenen kahden runokirjan verran. Runot *Toden näköistä* -kirjaan syntyivät pääosin viime syksyn aikana. Kirjailijan mukaan teos on todennäköisesti henkilökohtaisin hänen kirjoittamistaan runokoelmista. Siksi hänen on vaikeaa lukea ja katsoa kirjaansa.

»Kirja on syntynyt ikävän eroprosessin seurauksena. Muuta en siitä oikeastaan halua sanoa.»

Ylipäätään kirjailijalle on tärkeää, että kirjoittamisessa teksteissä hän saa jollain tavalla käsitellyksi asiat, jotka hänen omassa elämässään tapahtuvat. Tämä ei kuitenkaan

tarkoita, että kirjan todellisuus olisi identtinen muun todellisuuden kanssa.

»Koska tapahtumat näyttävät kirjain muodossa, ne eivät joka tapauksessa ole täsmälleen niitä kokemuksia, jotka olen kokenut, vaan siinä on aina toden näköisyyden aspekti», hän sanoo ja pitää merkitsevän tauon sanojen toden ja näköisyyden välissä.

»Se on intiimiä, mutta kukaan ei voi sanoa, että se on noin.»

Tätä kutsutaan kirjailijan vapaudeksi. Mäkelä huomauttaa, että fiktiivinen kirjallisuus on aina sellaista, jonka todellisuutta emme saa tietää.

»Silti se monen mielestä tuntuu todemalta kuin tosi.»

Spleen

Siitä on kauan.

Muistot ovat sellaisia.

Tulevaisuus vapisee ja odottaa.

Mutta nykyisyys on tässä,

Niin kuin hento tytönkää

Pitää tätä kynää,

Ohjaa minua eteenpäin,

Tahtoo sitten, että luen ääneen,

mitä kirjoitan.

Eikä Mäkeläkään tietoisesti kaihdakaan todellisuutta kirjoissaan. Oma kokemus kuuluu kirjoittamiseen, siinä hänen kantansa on ehdoton.

»Jos ihminen sanoo, ettei kirjoita omista kokemuksistaan, hän valehtelee. Mistä hän sitten muka kirjoittaisi?»

1. Muisto

Alkuvuonna Prosa-kirjallisuusklubilla Helsingissä eräs nainen kysyi Hannu Mäkelältä, miten on mahdollista, että hänellä on tallessa kaikki ne muistot, joista kirjoittaa. Mikä merkitys muistilla on kirjailijan työssä?

»Muisti, niin, uskon, että se on tärkeä asia», kirjailija sanoo ja pyörittelee silmälasia käsissään.

Kirjallisuusklubilla hän kertoi anekdootin **Ernest Hemingwaysta**, joka muistinsa menettäytään tappoi itsensä. Kirjailijan muistin elintärkeä asema näyttää olevan kirjaimellisesti tosi.

»Muistan kuvina, ääninä ja tuoksuina. Vieläkin jonkun tuoksun tuntiessani muistan, missä olen kokenut sen aiemmin.»

Tekstissä muistot muuttavat väistämättä muotoaan, sillä ne suodattuvat lukijoiden omien kokemusten läpi. Tästä huolimatta kieli on verraton keino niiden välittämiseen. Sen merkitystä maailman muistin jäsentäjänä ei Mäkelän mukaan voi korostaa liikaa.

»Se kenellä on hallussa kieli, on hallussa maailman luonne ja mieli», hän runoilee.

Kirjailija muistelee jatkuvasti. Kysyessäni, miltä muistaminen tuntuu, hän alkaa kertoa pitkää tarinaa **Tuomas Anhavasta**, joka Mäkelän sanojen mukaan on vaikuttanut hänen työhönsä enemmän kuin yksikään toinen ihminen. Hän kertoo kultaista kuusikymmentäluvusta, jolloin Anhava saattoi soittaa kirjailijalle lukien tekstiä ääneen puhelimesa kolme tuntia. Sitten tekstistä keskusteltiin.

»Ihmistä, joka enemmän rakasti kirjallisuutta, en ole löytänyt», Hannu Mäkelä sanoo. »Se aika oli sellaista, ettei se ikinä enää palaa. En käsittänyt sitä silloin.»

Raskasta muistaminen on kirjailijan mukaan lähinnä silloin, kun ihmisten muistikuvat eivät vastaa toisiaan.

»On hyvin vaikea keskustella mistään, jos asiat muistetaan eri tavalla. Että mitä oikein on sanottu ja millä tavalla.»

Silti hän kokee muistamisen ennen kaikkea rikkautena. Ja kertoo viimein myös, miltä muistaminen tuntuu.

Muisto jää, kuva, haalea / kuin lapsuuden kameralla otettu, / sillä joka putosi veteen.

2. Mistä tiedän jo jotain

»En minä tiedä», Hannu Mäkelä vastaa kysymykseen siitä, miksi hän ei pelkää tulevansa kynniseksi elämän ajoittaisista alamäistä huolimatta. »Jos luopuisin, kuolisin. Samalla tavalla kuin silloin, jos lopettaisin kirjoittamisen.»

Hänen mukaansa elämässä on katsottava eteenpäin niin kauan kuin sitä jatkuu. Valoisuuden elämänasenteen hän sanoo lisääntyneen vanhemmiten.

»Ajattelen, että olen nyt elänyt kaksi Kristuksen ikää ja kolmas on vielä edessä.»

»Peruspessimismini on vaihtunut hämäävästi optimistisuuteen, optimismiin. Se on hyvin kummallista.»

Ihmisen on siis mahdollista muuttua. Mutta muuttuuko hän koskaan kokonaan?

»Ihminen muuttuu valtavasti koko ajan. Mutta kyllä hän silti pohjimmiltaan on sama säikähtänyt lapsi, joka on aina ollut.»

Mäkelä uskoo, että loppujen lopuksi kaikki asiat, jotka ihmisyyteen liittyvät, lähtevät lapsuudesta. Ihminen etsii niitä ehdottoman hyväksynnän kokemuksia, joita esimerkiksi äidinrakkauteen liittyy – ja joutuu usein pettymään karvaasti.

Eräässä runossaan hän kirjoittaa, että vain itserakkautta voi satuttaa. Mitä hän tällä tarkoittaa?

»Se on pitkän pohdinnan tulos», Mäkelä sanoo, mutta kieltäytyy määrittelemästä asiaa sen tarkemmin. Hetken mietittyään hän kuitenkin lisää:

»Itserakkautta satuttaminen on pahinta. Oikeastaan rakkautta ei voi loukata, koska rakkaus on puhdas ja viaton. Itserakkautta olen tullut loukanneeksi.»

Toiveikas rakkaus ja rakkauden mahdollisuus ovat kuitenkin aina olemassa.

Sen Mäkelä tietää.

3. Yhä kurkotan kohti tähtiä

Naapurista kuuluva sellomusiikki on huomattavasti loppunut. Ulkona lumisade jatkuu. Välissä puhelimen pirinä katkaisee jutustelumme – Italiasta tilattu kirjalähetys on saapunut. Kirjailijan uteliaisuus uusia

asioita kohtaan on kyltymätön.

»Aina on katsottava eteenpäin. Ajattelen, että olen nyt elänyt kaksi Kristuksen ikää ja kolmas on vielä edessä. Tavallaan ajatus on absurdi. Toisaalta jollain tapaa ajattelen, että elän ikuisesti.»

Ehkä Mäkelän ikuisuuden kaipuussa on kyse halusta kokea enemmän, sillä vähempään ei ole tyytymistä. Tyytyväisyyden tunne ei ylipäätään ole kirjailijalle se ominaisin, joskaan ei toki täysin vieraskaan.

»Sotšissa [Venäjällä] ollessani voitin kaksi erinomaista pelaajaa tenniksessä. Mietin, että olenkohan koskaan ollut näin tyytyväinen itseeni.»

Kirjoja Mäkelä kirjoittaa koko ajan, kuten hän on tehnyt viimeiset kaksi ja puoli vuosikymmentä lopetettuaan työt Otavassa ja siirryttyään täysipäiväiseksi kirjailijaksi. Julkaistuja teoksia on yli 140. Tällä hetkellä työn alla on kirja **Aleksandr Puškinista**.

»Jos ihminen sanoo, ettei kirjoita omista kokemuksistaan, hän valehtelee. Mistä hän sitten muka kirjoittaisi?»

Syksyllä ilmestyy sekä uusi *Herra Huu* että muistelmateos *Muistan. Lapsuus*. Tässä kirjassa hänen mukaansa hauskaa on se, että totuus, jonka hän kirjassa luo, on muutakin kuin toden näköistä – Mäkelän kokemuksissa se on totisinta totta. Eikä kukaan voi kieltää, etteikö olisi.

Ulkoa kuuluu raitiovaunun kolina. Pian Mäkelä suuntaa lukemaan runokirjansa runoja Kulttuuriratikkaan. Uusi runokirja ilmestyy mahdollisesti jo ensi vuonna. Kirjailijan tuotteliaisuus on ehtymätöntä.

Muutenkin kirjailija katsoo tulevaisuuteen varovaisen toiveikas hymy huulillaan. Hän uskoo entropian lakiin, jonka mukaan kokonaiskaoksen lisääntyessä syntyy kaaoksen sisään pieniä järjestyksen keskuksia. Elämän kaoottisuuden keskeltä on siis mahdollista löytää myös selkeyttä ja rauhaa. Mihin suuntaan seuraava askel otetaan?

»Ainakin toivoakseni kirjoitan vielä muutamien kirjan ja aionkin kirjoittaa ja saan kirjoittaa. Vielä vähän matkalla oloa ja vielä vähän rakkautta ja vielä vähän sitä ja tätä.»

Mäkelä hymyilee.

»Ja paljonkin rakkautta. Ja kaikkea hauskaa.»

Väliotsikot ja tekstin kursivoidut kohdat on poimittu runokirjasta *Toden näköistä* (Tammi 2011).

Ensimmäisen runon nimi *Spleen* on ranskaa ja tarkoittaa raskasta mielentilaa.

Kristalliyö

Kristalliyö.
Hitaasti kääntyy Otavan kirkas kauha,
kuun sirkkeli
kuin Putinin naama radallaan.

Helisee.

Kari Saviniemi on keravalainen kirjailija, jonka yhdeksäs runokokoelma Kryptoideja ilmestyi viime vuonna (Daimon 2010).

Metatron

Toisinaan virtsaan kamerani linssille, jotta voisin ottaa kuvia enkeleistä. Toisinaan syljen laseilleni, jotta koko maailma täytyisi enkeleistä. Syvän sininen on suojeleva arkkienkeli Mikael. Vaaleanpunainen on suojeleva ehdoton rakkaus. Toisinaan koko maailma tekstuuriltaan kirves. Violetti edustaa henkisyiden avokadao. Kurkussa oleva valkoinen on vahvaa ilmaisu. Kaikki silmämunat joiden perässä on jäljet tai polku liikkuvat. Pastellisävyt ovat rumia värejä.

Tämä on portaali /

Enkelit suojelevat taloa ja puutarhaa. Nämä keijut riemastuvat lahjasta. Suklaamunasta saatu korvakoru ilmaisee mittaamatonta rakkautta ja hyvántahtoisuutta. Tämä on enkeli, joka katselee puutarhurin perään. Tämä on auringosta tullut aurinkoenkeli, vuoteenkastelijoiden suojelupyhimys. Tämä kissa taistelee unissaan pahoja henkiä vastaan. Sen viiksikarvoissa olevat kuolapallot ovat enkeli Urielin hyvántahtoisuus. Tämä oikean korvan lähetyvillä leijuva haalea pallo on enkeli, joka suojelee miestä hänen instrumenttinsa lähettämiltä värähtelyiltä. Hänen bluesiltaan. Hänen läpsyvältä takapotkultaan. Hänen valtavan valtavuutensa epileptiseltä piiskaliikkeeltä, hänen optisen punaisilta silmiltään, hänen laserkatseeltaan, hänen huuliltaan kuin perhoset. // Hänen ihonsa sininen pigmentti. Hänen valtava halunsa värien löytämiseksi. Hänen veljensä enkeli Remiel, muuassaan saatanan suuret sadettajat, kaiken matalaksi panijat.

Tämä on portaali, tässä on useita hahmoja /

Tämä on Metatron. Tämä on Gabriel. Tämä on rakkausyhdistymä. Tämä enkeli auttaa ihmisiä ohittamaan. Tässä välitetään paljon energiaa maahan. Tässä on paljon elementaaleja, paljon sokeria. Tämä on Pyhä Skeletor, joka tulee ratsastaen ja syö kaikki sokeripalat. Tämä sanctum sanctorum. Tämä iso valkoinen silmämuna on enkeli, joka kantaa valokuvauksen opasta. Tuo on unikorni. Tuo on porsas. Tuo on Megatron, patologinen harmaa muuttuja. Tuo katonrajassa on kuu, siirtolohkare joka välittää meille rakkautta, parantumista, ykseyttä, tuota leijuva silmämunaa katsomalla voit nostaa hameiden vesirajaa. Nämä enkelit ovat matkalla Stonehengen enkeliportaaliin. Näiden enkeleiden siipien pöly aiheuttaa sydänvikoja. Tämä on Seraphiel, jonka siipiä sormenjäljet tahraavat. Hän mussuttaa hedelmänpaloja kuin pikkutyttö, katsoo kainosti sivusilmällä. Tämä rietas ebony. Tämä kiusoittleva pikku lutka. Nämä ovat puihin raahattuja ruhoja, tämä on epileptinen kohta, tämä ikkunoista sisään lentänyt hiekka on Zephonin vuori jauhuneena pölyksi.

// Tämä on Minna. Lääkkeet muuttavat Minnaa. Kronologia on Minnan mielestä este. Minna on hirvittävän ahdistunut. Voi kokea uskomatonta kauneutta. Voi oksentaa syksyn lehtiä ja kevään suurta vulvaa. Tämä on enkeli Erelim. Saatuaani potkut edellisestä työpaikastani aloin ajaa traktoria ympäri maata. Noilla matkoillani löysin enkeli Erelimin. Noilla matkoillani Erelim ilmestyi minulle. Ryhävalaan suuruudessaan hän läpsytteli eviään aamuauringon iltaruskossa, pienten miesten kuuratesa evien alta. Nämä ovat mielihyvän matalataajuisia urahduksia. Hyväillen nämä äänet suistavat radaltaan koko pitäjän naisten kuukautiskierron. Nämä matalat bassotaajuudet kuin kasvihuoneenkostea paska, nämä akselinsa ympäri pyörivät uudet ilmansuunnat, nämä pyhät septimit. Nämä pyhät intiimit. Nämä pyhät primpriitprmtirpmiit. Nämä pyhät septumit. Nämä pyhät kvartit, vintit, rektumit, oktaavit ja lerssit.

/ /Tämä on Marcello, Toccata & Fuugan aikaan kirkossa. Tämä on Marcello syömässä kovaksikeitettyä munaa ja haukkaamassa banaania. Tämä on enkeli Daniel, autogenesisen isägenre, juureton hybridi ja multainen pakolainen, nauriin ja retisiin täydellistymä, juroottinen transnaatti. Tämä hidastuva aika on enkelin kosketusta. Tämä hidastuva piste kuin pallo kuin pääsi kuin pallopääsi viivana kuin äänesi kuin jakilla matala kuin ajan nopeutettu kokemus kuin jonkin kokemus kuin valon nopeus kuin jonkin saavutus kuin puikotus. Tämän takana on Unicron, kelmi musta jumala ja planeettojen syömäri. Tämä iso heppu, tämä käsittämättömien kvanttikoneiden sikermä Nanooids. Kaiken saatanan äiti. Paholainen. emoni.

Eeva Joenpelto

Seurapelejä: pantomiimiasennosta näkee ruumiinkielet, esimerkiksi elimen koon; lihasmuisti ja stetoskooppisen tarkka reaktio takaavat yleisen sekaantumisen yksityiseen.

Sen jälkeen häpeä; kuin lapsi, joka hetken mielijohteesta töhrii vahaliidulla seinät ja vierittää syyn pikkusisarensa niskaan. Kuten aito sosiopaatti. Aina lapsi, lapset.

Tiedostamaton nostalgia, kuin pidättelisi ulostustaan, kuin olisi vielä hyvin pieni, hyvin sylissä; märät hiukset näyttävät mudalta ja lehdiltä, jokin lämmintä, padassa leikkiruoka.

Taiteellisesti suuntautunut sopeltaa sihteeriä uurren syvyydestä, kuin kaiverruksesta. Impasto. Ilman taidetta ei olisi viittaus- ja pastissipohjia; ei kieltä. Kuuntelijan valtaa

tarttumisen pelko. Esimerkiksi syöpä. »Anaaliseksi tietää oraalin kuolemaa!» Näiden bileiden jokainen vuorosana sijaitsee eri vuodessa. Mitä kirjaimet sinusta ovat? Jooko?

Paniikkimoodi menee päälle kuin siivoojarobotilla. Kaikki keinuu kuin laivalla. Eeva Joenpelto: Etteivät kulmasi jumittaisi. Olen vankina proosahelvetissä.Tapahtumat

juoksettuvat kuin kastike. Mieleeni muistuu se kerta, kun luulin erään lepakoista kertovan tekstin käsittelevän lesboja. Graafikolla on ruma tatuointi; sieni-infektio vai hattivatteja?

Tarvitsen palohälytyksen ja sprinklereitä. Vesi on jähmettynyttä aikaa, tavarat ja kädet siinä.Vesi tekisi tästä kompleksista simpleksin. Voisin suunnistaa lepakkotutkani avulla. Olen

kuoriainen, joka herää liikkeeseen kun sen päällä olevaa kiveä nostetaan. Minulla on kolme sydäntä. Jos synnytän krokotiilivauvan, lasken sen viemäriin. Jos virtahevon, jokeen. Rintalihakseni

ovat monimutkaiset. Kuuluu helvetillinen meteli, sihteeriä hieroo peukalonsa ja etusormensa välissä häpykarvojaan pieniksi sarviksi. Hän on kärpäsnaiseni. Hän

näkee kaikkialle yhtäaikaan. Hänen kanssaan olemme silkkiperhostoukkien öiden kauhu. Lopulta ne muumioituvat koteloidensa sisälle kuin helistimet. Pakokauhua, säntäilyä päin

lasiovia. Yritän irrottaa päätäni, mutta unohdan että se onkin oma pääni. Virkailija saa oven auki, mutta lyö ällistyneenä päänsä kiinteältä näyttävään käytävään. Ha! Abstrahointini

muuttaa entiteetit 2-ulotteiseksi latteudeksi. Jaamme hänet paloina toisillemme, kuin soidinmenoilla. Kärpäsnaiseni laulaa ja tanssii. Punainen väri saadaan kuivatuihin ja jauhetuista

naaraspuolisista kokenillikirvoista, jotka elävät kaktuksissa. Olen nähnyt tämän kaiken särkyvän. Maa ei johda saastaisuutta, täten ei myöskään veren lampi, sillä veri virtaa maan

sisään. Tämä on röntgenkuva lapamatoisesta vatsasta. Lapsistamme jokainen faarao.

V. S. Luoma-aho on jyväskenläläinen kirjoittamisen opiskelija, runoilija ja bloggaja. Blogin osoite: <http://schnabelmann.wordpress.com>. Runot ovat hänen kevällä 2011 ilmestyvästä toisesta kokoelmastaan Remora (poEsiä).

Faktoja ja logiikkaa virallista WTC-raporttia vastaan

LENTOKONEIDEN ISKUT New Yorkin World Trade Centerin kaksoistorneihin olemme menneinä vuosina nähneet televisiosta lukemattomia kertoja. Yhtä unohtumattomia lienevät kuvat kaksoistornien sortumisista joitakin kymmeniä minuutteja iskujen jälkeen.

Harvemmin televisiossa on sen sijaan nähty kolmannen pilvenpiirtäjän luhistuminen. Pääsääntöisesti siitä kertovat dokumentit onkin täytynyt itse hakea esiin internetistä. Video-otoksessa, joka on tallennettu internetin arkistoon (http://www.archive.org/details/sept_11_tv_archive), näkyy kuinka WTC7 luhistuu maahan kuin heinäsäkki.

Kolmannen WTC-rakennuksen tuho tapahtui vasta iltapäivällä 11. 9. 2001, seitsemän tuntia sen jälkeen kun lentokoneet olivat törmänneet kaksoistorneihin. Kuinka terroristit kaksine kaapattuine lentokoneineen onnistuivat romauttamaan tämän kolmannen pilvenpiirtäjän kymmenessä sekunnissa useita tunteja sen jälkeen, kun kaksi ensimmäistä oli tuhoutunut? Tähän kysymykseen Yhdysvaltojen hallituksen ja kongressin asettaman 9/11-komission virallinen raportti vuodelta 2004 jätti vastaamatta. Itse asiassa 9/11-komissio jätti kolmannen pilvenpiirtäjän romahduksen kokonaan mainitsematta, mistä syystä tuo seikka jäi monelta huomaamatta. Niinpä New Yorkin korkeimman oikeuden tuomari **Edward H. Lehner** saattoi vielä viime syksynä tokaista »Building What?» kun oikeuden istunnossa viitattiin rakennukseen *numero seitsemän* (tokaisusta sai nimensä kampanja ja internetsivusto: <http://buildingwhat.org/>).

Monet muut newyorkilaiset, joukossa muun muassa osa kaksoistorneissa kuollei-

den lähiomaisista, vaativat kuitenkin tapausten perusteellista tutkimusta ja selitystä. Tähän vaatimukseen on ajan myötä yhtynyt myös yhä useampi arkkitehti ja rakennusinsinööri (vrt. <http://www.ae911truth.org/>).

Yhdysvaltain virallinen »Kansallinen standardi- ja teknologiainstituutti» (NIST), jota monet pitävät maailman johtavana lajissaan, onkin hiljattain esittänyt oman WTC 7:ää koskevan tutkimuksensa ja selityksensä. NIST:in syksyllä vuonna 2008 julkaiseman raportin keskeinen väite kuuluu, »että ensimmäisen kerran kerrostalo on kokonaan luhistunut ensisijaisesti tulipalon seurauksena» (NIST NCSTAR 1A, xxxv; myös NIST NCSTAR 1-9: 617; sitaatti Griffin 2010, 199).

KIRJASSAAN *WTC 7 och dess mystiska kollaps* **David Ray Griffin** lähtee todistamaan NIST:in johtopäätöstä epätieteelliseksi ja epätodeksi.

Filosofi **Alfred North Whiteheadin** jalanjalkia seuraava emeritusprofessori Griffin muistuttaa, että NIST ei ole tieteellinen vaan poliittinen auktoriteetti (1. luku), ja luettelee sen jälkeen joitakin tieteellisen metodikan perussääntöjä, joita vastaan NIST hänen mielestään rikkoo. Nämä ovat ensinnäkin »periaatteita, joita on loukattu tieteellisellä huijauksella ahtaassa mielessä»:

- Todisteita ei saa tehtailla.
- Todisteita ei saa väärentää.
- Relevantteja todisteita ei saa ohittaa.

Toiseksi kyse on »periaatteista, joita on loukattu laajemmassa mielessä käsitetyt tieteellisen huijauksen kautta»:

- Tieteen ulkopuolisten asioiden huomiointamminen ei saa määrätä johtopäätöksiä.
- Selvittämisessä täytyy ottaa lähtökohdaksi todennäköisin hypoteesi.
- Silloin kun kaksi tai useampi hypoteesi vaikuttaa yhtä hyväksyttävältä, on valittava yksinkertaisin.
- Tekosyitä täytyy välttää.
- Väitteitä, jotka ensi silmäyksellä vaikuttavat mielettömiltä, ei pidä esittää ilman hyviä syitä.
- Ainutlaatuisilla syillä ei ilman hyviä syitä pidä selittää jokapäiväisiä ilmiöitä.
- Tiedemiesten ei pidä esittää väitteitä, jotka edellyttävät luonnonlakien kumoamista.
- Tieteellinen työ on annettava toisten tiedemiesten arvioitavaksi ennen kuin se julkaistaan.

Griffin omistaa 400 sivua (josta yli 50 pelkästään alaviitteisiin) näyttääkseen, kuinka NIST on rikkonut näitä perustavia sääntöjä vastaan. NIST:in WTC 7 -tutkimus perustui simulointeihin, ei kokeisiin. Simulaatioissa eli mallintamisissa vältettiin tietoisesti esim. tulipaloja koskevan empiirisen havaintoaineiston käyttämistä mikäli se ei sopinut yhteen mallien kanssa. WTC 7 ei Griffinin mukaan luhistunut tulipalojen vuoksi. Rakennushan putosi täysin symmetrisesti ja joitakin sekunteja jopa täysin vapaasti. Siksi ensimmäinen mieleen tuleva selitys on, että ammattimiesten on täytynyt räjäyttää rakennuksen teräsrungon. Tätä tieteellisesti todennäköisintä joskin poliittisesti kenties ongelmallista hypoteesia NIST ei kuitenkaan

tahtonut ottaa huomioon ja tutkia tarkemmin. Tanskalaisen nanokemisti **Niels Harrit** kollegoineen on kuitenkin artikkelissaan *The Open Chemical Physics Journal* –julkaisussa 2002:2 raportoinut löytäneensä *nanotermitiä* WTC:n romahtamisesta peräisin olevasta pölystä. Nanotermitiä on USA:n sotiaallis-teollis-akateemisen kompleksin laboratorioissa kehitetty uusi, huipputehokas räjähdysaine.

WTC 7 OCH dess mystiska kollaps ei ehkä ole mikään thrilleri tai bestseller. Sen sijaan Griffinin esitykselle on kyllä ominaista looginen terävyys ja empiiriisiin todisteisiin tukeutuminen. Se, ettei tätä kirjaa ole vielääkään esitelty tai arvosteltu yhdessäkään sanomalehdessä Ruotsissa tai Suomessa johtuu siis postmodernista sivistyksen rappeutumisesta ja vallitsevasta julkisesta tyhmyydestä. (Nykyistä jälkimodernia tilaa valaisee myös Griffinin kirja *Whitehead's Radically Different Postmodern Philosophy. An argument for its Contemporary Relevance*, State University of New York Press 2007).

Griffinin hypoteesi, että WTC 7 räjäytettiin, tekee hänestä toisinajattelijan. Se ei kuitenkaan tee hänestä foliohattua tai jonkin äärimmäisyyssaatteen kannattajaa tai edes salaliittoteoreetikkoa.

Quo usque tandem, **Catilina**, abutere patientia nostra? (Kuinka kauan aiot, Catilina, väärinkäyttää kärsivällisyyttämme), huudahti **Cicero** vuonna 63 eKr. vähän ennen Rooman tasavallan romahdusta. Cicero jatkoi: Quam diu etiam furor iste tuus nos eludet? (Kuinka kauan tämä sinun mielettömyytesi saa jatkaa peliään kanssamme?)

Ja kuinka pitkään meidän journalistimme jatkavat hiljaisuuttaan virallisen 9/11-tarinan mielettömyydestä ennen kuin heistä itsestään tulee hulluja? »Epätieteellinen ja epätosi» – eikö se muistutakin »mieletöntä»? Suosittelisin kirjaa ennen kaikkea journalisteille. Eiväthän kaikki ne, joille journalistit ovat jättäneet kertomatta Griffinin tutkimuksen musertavista tuloksista, jaksaa kahlata läpi hänen faktoja täynnä olevia, yksityiskohtaisia selontekojaan.

Ne journalistit ja tiedemiehet, jotka lähes kymmenen vuotta ovat antautuneet sotapropagandan hämättäviksi – juuri sitä virallinen »teoria» 9/11-iskuista nimittäin on – tai ainakin pitäneet epäilyt sisällään, ehkä muuttaisivat näkemystään luettuaan tämän kirjan. Mutta ovatko he tarvittaessa itse valmiit luopumaan pinttyneistä näkökannoistaan?

Kunnianarvoisa professori Griffin, jota voisi kutsua vaikkapa meidän aikamme Ciceroksi, on myös kirjoittanut nykyajan Catilinaa käsittelevän esseen *Usama bin Ladin, Död eller levande* (Alhambra 2009). Ruotsiksi käännettynä on lisäksi olemassa *Motsägelser om 11 september: ett öppet brev till USA:s kongress och press* (Alhambra 2008). Griffinin torein 9/11-aiheinen kirja on *Cognitive Infiltration. An Obama Appointee's Plan To Undermine the 9/11 Conspiracy Theory* (2010). Suomeksi Griffinin kirjoja ei tiettävästi ole käännetty.

DAVID RAY GRIFFIN: *WTC 7 och dess mystiska kollaps*.

Varför den officiella rapporten om 11 september är ovetenskaplig och osann. Översättning av Alhambra Förlag, Furulund 2010.

Yhä useampi arkkitehti ja rakennusinsinööri vaatii perusteellista tutkimusta WTC 7:stä.

Unohtamisen mekanismit

HERTA MÜLLER: *Tänään en halunnut tavata itseäni*.

Suomentanut Tarja Roinila. Tammi 2010.

HERTA MÜLLERIN romaani *Tänään en halunnut tavata itseäni* vie hänen aiemmin suomennettujen romaaniensa tavoin olemassaolon perimmäisten kysymysten äärelle kuvaten yksilön selviytymistä totalitarismin ristiaallokossa. *Tänään en halunnut tavata itseäni* ei ole helppoja vastauksia tarjoava romaani, mutta kääntäjä **Tarja Roinila** on suorittanut käännösurakastaan kiitettävästi ja seurannut Müllerin avaamia kielellisiä polkuja. Teos vaatii lukijaltaan herpaantumaton lukuotetta, mutta parhaimmillaan se palkitsee hienosyisellä elämyksellä, joka valottaa diktatuurissa elävien ihmisten mielenmaisemaa.

Herta Müller on noussut tajunnanvirranomaisella poetismillaan totalitarismikuvausten ja traumakerronnan **Virginia Woolfiksi**. *Tänään en halunnut tavata itseäni* -teoksesta löytyy yhtymäkohtia muun muassa Woolfin *Aaltojen* mentaliteettiin: se rakentaa sisäistä kokemusta episodimaisesti assosioiden. Romaanissa Müllerin kuvallinen kieli pulppuaa alitajunnan lähteestä. Se kutoo runonsäkeitä proosaksi, jossa yhdistyvät arjen yksityiskohdat muistojen labyrintteihin ja eri aikatasoihin. Romanian diktatuurin varjostamaa elämää käsittelevässä teoksessa henkilökohtaisesta tulee poliittista, heikomman ääni pääsee esiin.

ROMAANIN ALKUASETELMASSA päähenkilö, nuori nainen, on jälleen kutsuttu kuulusteluun. Kyse ei ole kuitenkaan vain yhdestä kuulustelusta, vaan ainaisesta pelosta tulla kutsutuksi kuulusteluun, tulla ilmiannetuksi ja tulla syytetyksi. Müller kuvaa totalitarismin mielivaltaisen vainon murskaavaa vaikutusta yksilön psyykeen. Päähenkilö esittää ajatuksen, että kuulusteluiden uhrilla on vaihtoehtoina kuolla, tulla hulluksi tai mikä pahinta: säilyttää selväjärkisyytensä. Rikkinäinen avioliitto, asunto tornitalossa, ainainen tavara-pula ja kokonaisuudessaan pelon ilmapiiri ovat

osa harmaata todellisuutta, jossa päähenkilö elää arkeaan. Hänen epätoivoinen yrityksensä saada yhteys totalitarismin ulkopuoliseen maailmaan päättyy poliittiseen ajojahtiin, kun paljastuu, että hän on vaatehankintaa salaa laittanut ulkomaille menevien pellavapukujen taskuihin kirjelappuja, seuranhakuilmoituksia italialaisille herrasmiehille. Syyllisyydellä tai syyttömyydellä ei ole enää väliä, jos maine on jo saanut tahrان.

Kerronta palaa alati matkallaoloon, päähenkilön raitiovaunumatkaan, jonka aikana maisemat kiitävät ikkunasta ja hän asettuu sekä itse tarkkailijan rooliin että kokee tulevaisuutta tarkkailuksi. Rämisevä raitiovaunu etenee vailla kiinteää aikataulua, mutta tarjoaa hengähdyshetken paeta perillä odottavien asioiden kohtaamisesta. Kerrota havainnoi ihmisiä, esineitä ja ympäristöään kamppailien hulluksi tulemisen ääri rajoilla, hänen sanansa ovat täynnä kuvotuksensekaista ironiaa. Vähitellen hänen minuutensa liukenee ympäröivään maisemaan vallitsevien olosuhteiden mielettömyydessä: »Tuuli on tehty lentämään, liikennevalot loistamaan, autot ajamaan, puut seisomaan. Onko siinä jotain mieltä vai ajankuluko ne vain ovat.»

Rämisevä raitiovaunu tarjoaa hengähdyshetken paeta perillä odottavien asioiden kohtaamisesta.

MÜLLER KUVAA hienosti arjen yksityiskohtia ja merkityksellistä näin päähenkilön sisäistä vieraantumista ympäristöstään ja vähitellen minuudesta. Romaani on kuvaus, kuinka ihmisestä voi tulla muukalainen omista nahoistaan, kuinka henkinen pahoinvointi kääntyy sarjaksi mitättömyyksiä. Päähenkilö summaa tuntemuksiaan: »Tunnen tämä mekanismin, jossa ihminen unohtaa, mitä hänen juuri pitikään tehdä itsensä kanssa, ennen kuin se tulee mieleen.» Sitä merkitsee tämä äärimäinen jamais vu – vastakohtana déjà vulle – jossa ihminen ei halua kohdata edes itseään, sillä jopa oma minuuks on käynyt tunnistamattomaksi.

MINNA SUIKKA

Arvot haussa

Arvo. Vasemmistofoorumi, *Peruste* 2/2010. 261 sivua.

IHMISEN YHTEISKUNNALLINEN toiminta perustuu arvoihin. Siksi **Karl Marx** aloitti *Pääoman* pohtimalla arvoa ja päätteli tavararvon riippuvan sen valmistamiseen käytetystä työstä.

Arvo on Vasemmistoliiton »ajatushautomon» vasemmistofoorumin uusien julkaisujen johon koottu erilaisia arvoihin liittyviä kirjoituksia. Kirjan päätarkoitus näyttää kuitenkin olevan yhden arvon, nimittäin kansalaispalkan perusteleva. Sille on keksitty uusi nimi perustulo. Vasemmistofoorumi yritti huonolla menestyksellä todistaa kansalaispalkan oikeutusta jo aikaisemmassa julkaisussaan *Vasemmisto etsii työtä*, eikä Arvo-kirja mielestäni onnistu sen paremmin. Minä en ainakaan löytänyt kirjasta kunnon perusteluja kansalaispalkalle. Kirja herättää enemmän kysymyksiä kuin antaa vastauksia.

Oikeastaan kansalaispalkka on ekonomismin ilmenemismuoto, jota esitettäessä nostetaan kädet pystyyn talouden edessä. Se perustuu oletukseen, että suurtyöttömyyttä ei voi poistaa tai edes lievittää modernissa kapitalismissa. Ongelma »ratkaistaan» maksamalla työttömille työttömyyskorvausten sijasta kansalaispalkkaa. Ehkä se kuulostaa mukavammalta, ainakin rahan saajien mielestä.

Viestinnän tutkijana mietin vaalien alla kansalaispalkan markkinoimista äänestäjille. Suuri enemmistö ihmisistä ymmärtää, että vain työ luo uutta arvoa. Kansalaispalkka maksettaisiin siksi työssäkäyvien veronmaksajien rahoista. Heille pitäisi vakuutella, että maksaminen kannattaa. Äänestävien veronmaksajien pitäisi hyväksyä, että suurehko ihmisjoukko elää pysyvästi heidän varoillaan.

Lisää ongelmia tulee, kun Vasemmistoliiton vaaliohjelmassa luvattu 750 euron perustulo suhteutetaan keskipalkkoihin. Latviassa se on 480, Romaniassa 380, Bulgariassa 275, Turkissa 300, Egyptissä 50, Intiassa ja Kiinassa matkapuhelinteilla 100–200 euroa kuussa. Suomessa saisi reilusti enemmän tekemättä mitään.

Perussuomalaisilla menee hyvin. Kansalaispalkka on keskeneräinen projekti, jota ei pitäisi ottaa vaaliohjelmiin.

TOKI VASEMMISTOFOORUMIN Arvo-kirjassa on muutama hyvä artikkeli. Muutamat kirjoittajat ovat aidosti tutustuneet Marxin arvoteoriaan. Ehdottomasti paras on **Miika Salon** artikkeli **Antonio Gramscista** ja arvoteorian poliittisuudesta. Salo muistuttaa, että Gramscin tärkeä tukija ja ystävä oli liberaali professori **Piero Sraffa**, joka sittemmin toimitti **David Ricardon** kootut teokset. Miika Salo on perimmäisten kysymysten äärellä osoittaessaan, että Gramscin tavoin Marx oli Ricardon arvoteorian täydentäjä. Samoin Marxin kuuluisa ja nykyaikana kiistely voiton suhdeluvun laskutendenssin laki esiintyi jo Ricardon tuotannossa. Gramsci huomautti aivan oikein, että *Pääoman* kolmannessa kirjassa esitetty laki oli luonnosmainen ja edellytti lisätutkimusta. Empiirisesti se on todennettu, mutta Gramsci vaati nimenomaan poliittisten johtopäätösten huolellisempaa arviointia. Tässä voisi olla tekemistä myös Suomen vasemmistolle, kun Nokian menestystarina on kääntynyt laskuun.

Salon artikkeli on erinomainen myös poliittisen viestinnän näkökulmasta. Vasemmistopuolueet ovat liian kauan yrittäneet vaikuttaa joukkoihin »uusliberalismia» kiroamalla. Salo toteaa, että oikeiston talousopit on kohdattava »silmästä silmään ja kyettävä kehittämään omista luokka-eduista ponnistavaa teoriaa» marxilaisen kritiikin pohjalta. Vasemmiston alkeellinen flame-war eli liekitys »uusliberalismia» vastaan on ollut tehotonta, ja tämä retoriikka pitää viimein arvioida uudelleen.

KANSALAI SPALKKAA tehokkaampi keino vedota joukkoihin olisi Marxin *Pääoman* kolmannessa kirjassa esitetty vaatimus työajan lyhentämistä työväenluokan vapautumisen perusehtona. Näkymät tässä suhteessa eivät tosin ole hyviä, kun seuraa ammattiyhdistysjohtajien toilaus työläkerahastoissa. Kun **Esko Seppänen** on heittä uskaltanut arvostella, hän on saanut osakseen kirveeniskuja. Veikkaanpa, että vaalien jälkeen ammattiliitot suostuvat eläkeiän nostoon, kun kapitalistit kilpailukykyyn vedoten vaativat työurien pidentämistä.

Se tarkoittaa työajan pidentämistä.

JORMA MÄNTYLÄ

Saksa-riippuvuus tuhosi Italian yhden miehen show'n

GÖRAN HÄGG: *Mussolini*. Suomentanut

Heikki Eskelinen. Otava 2010. 415 sivua.

BENITO MUSSOLINISTA ei ole olemassa todella loistokasta elämäkertaa, kuten esimerkiksi **Ian Kershawin Hitler** tai **Eduard Radzinskin Stalin**, eikä **Göran Häggin** teoskaan aivan yllä edellä mainittujen teosten tasolle kiistattomista ansioistaan huolimatta. Mussolinin ympärillä on ollut vähemmän poliittista mystiikkaa, ja hän on ylipäänsä ollut laimeampien intohimojen kohteena kuin esimerkiksi **Hitler**, **Stalin** tai **Mao**. Häggin teos selittää seikkaa omalta osaltaan. Sen mukaan Mussolini ei ollut yhtä fanaattinen, ehdoton ja julma. Hänen ideologinen näkemyksensä oli ailahtelevampi, henkilökohtainen elämä tavanomaisempi ja poliittinen merkitys vähäisempi kuin mainituilla diktaattorikollegoillaan.

Hägg itse tosin pitää Italian fasismia »yhden miehen show'na», joka henkilöityi täysin Mussoliniin. Monista historioitsijoista poiketen hänen mukaansa natsi-Saksa »voidaan hyvin kuvitella mahdolliseksi ilman Hitleriä», mutta fasismi ilman Mussolinia ei. Perusteena Hägg esittää sen, että Mussolini hoiti samanaikaisesti useita ministerinvirkoja ja vaihtoi mielensä mukaan alaisiaan. Myöhemmin kirjassaan Hägg kuitenkin nostaa nationalistisen runoilijan **Gabrielle D'Annunzion** erityisen tärkeään asemaan ja väittää lähes suoraan Mussolinin järjestäneen kilpakumppaninsa onnettomuuden, jonka jälkeen Fiumen vapaa-valtion perustaja joutui jäämään syrjään. Varas Mussolini siis oli olemassa, vaikka Italian kohtalo olisikin saattanut olla erilainen saksalaisvastaisen D'Annunzion johdolla.

MUSSOLININ VALTA-ASEMA ei siis ollut fasismien alkuvaiheessa eikä varsinkaan loppupuolella mitenkään selvä. Hänen johdolla Italia ajautui yhä tiiviimpään liittolaissuhteeseen Hitlerin Saksan kanssa, vaikka vaihtoehtona olisi ollut puolueettomuus **Francon** Espanjan tavoin. Epäonnistunut

sotapolitiikka johti lopulta Mussolinin syrjäyttämiseen hänen lähimpien miestensä toimesta, mikä ei ole osoitus ehdottomasta valta-asemasta, jollainen Hitlerillä ja Stalinilla oli loppuun saakka. Valtakautensa loppuvaiheessa Mussolini oli jo täysin saksalaisista riippuvainen. Mussolinin oli sitä paitsi alusta asti jaettava symbolisesti johtajuutta sekä kuninkaan että paavin kanssa, jotka heikkouksistaan huolimatta eivät olleet täysin äänettömiä yhtiömiehiä, kuten myös Hägg myöntää.

Mussolinin elämänvaiheet ovatkin paljon kiinnostavampia hänen ollessa elämänsä ja politiikkansa suuntaa etsivä radikaali maanpakolainen ja myöhemmin nouseva poliittinen tähti sekä uuden yhteiskunnan perustaja. Mussolinin ja Italian fasismien alamäki alkoi, kun maa ajautui Saksan apuvaltioksi.

Hägg korostaa erityisesti tämän politiikan turmiollisuutta. Hänen suhtautumisensa Mussoliniin ja fasismiin on kiihкотonta ja usein jopa ymmärtävää, poiketen esimerkiksi **Richard Bosworthin** Mussolini-elämäkerrasta (2002). Hägg esittää suoraan, että Italian fasismien karkeimmat piirteet johtuivat saksalaisten vaikutuksesta. Onkin totta, että systemaattisen rasismien ja antisemitismien toivat Italiaan natsit ja että Italiassa poliittisia teloituksia oli vain muutamia kymmeniä koko Mussolinin valtakaudella. Hägg jää silti melko etäälle yrittäessään selittää Mussolinin heikkoutta Hitlerin edessä. Mussolinin uupuessa hiipuu lievästi myös Häggin kerronta. Kohteelleen hän on silti loppuun saakka kohtuullinen ja oikeudenmukainen.

Alamäki alkoi, kun Italia ajautui Saksan apuvaltioksi.

HÄGGIN KIRJOITTAMA elämäkerta on joka tapauksessa selkeä, rikas ja erittäin sujuvasti kirjoitettu. Hänen tyyliinsä on nautinnollista ja enimmäkseen elävää, mikä on elämäkertakirjoissa ensiarvoisen tärkeää. Myös suomentaja **Heikki Eskelinen** ansaitsee tästä kiitokset.

Kirjan ansioihin kuuluu myös laaja kulttuuritietoisuus ja historiallisten kontekstien tuntemus, mikä saattaa tehdä siitä antoisan lukelämyksen muillekin kuin juuri Mussolinista kiinnostuneille. Kirjallisuustieteen dosenttina toimiva Hägg tuntee epäilemättä Mussolinin ja Italian poliittisen historian lisäksi koko maan kulttuuria ja olosuhteita ja kykenee esittelemään yksittäistapausten taustoja poliittisten kuvioiden ulkopuolelta.

Kirjan loppuksi Hägg esittelee Mussolinin perintöä Italiassa. Tässä vaiheessa ja ehkä aiemminkin

KIRJA-ARVIOT

olisi kaivannut näkemystä Mussolinin vaikutuksesta muualla Euroopassa ja koko maailmassa. Olihan Mussolini esikuva niin Hitlerille, **Juan Peronille**, **Vihtori Kosolalle** kuin monille muille diktaattoreiksi ryhtyneille ja sellaisiksi aikoneille. Jopa **Winston Churchill** ihaili häntä pitkään. Mussolinin valtaannousu heijastui koko maailmaan ja on sellaisenaan yhtä merkittävää kuin hänen valtakautensa Italiassa.

LEIF SUNDSTRÖM

Suomalaiset ovat mongoleja

JOUKO JOKISALO & RAISA SIMOLA (toim.):

Kulttuurisia kohtauksia. Like 2010. 175 sivua.

Jouko Jokisalon ja **Raisa Simolan** toimittama kokoelma *Kulttuurisia kohtauksia* on todellinen kummajainen. Kirja yhdistää esseitä rasismien historiasta sarjakuvaan ja kouluopetukseen liittyvään pohdiskeluun. Se on puoliksi katsaus monikulttuuriseen Suomeen, puoliksi opettajien ammatillista hienosäätöä.

Takakannen mukaan teos yrittää samanaikaisesti »antaa välineitä kasvatustyön ammattilaisille» ja olla kirja »nuorille itselleen». Ilmeisesti tämä tarkoittaa sitä, että ammattilainen lukee esseet ja nuori sarjakuvat.

Kirjan parasta antia ovat ehdottomasti **Jouko Jokisalon** esseet »Rotuteorioiden suomalaiset – olkaamme mongoleja» sekä »Suomalaisen rasismien kolonialistisista juurista».

Jokisalo kertoo, kuinka tieteellisen rasismien teorioiden mukaan suomalaisia ei pidetty valkoisina ollenkaan, vaan oletettiin sen sijaan olevan sukua mongoleille. On riemastuttavaa kuvitella joku arjalaismielinen urpo paneutumassa Jokisalon tavoin rasismien aatehistoriaan vain havaitakseen, etteivät suomalaiset sittenkään ole herrakansaa. Jokisalo ottaa aiheesta paljon irti, ja miksei ottaisi. Nykysuomalaiselle muinaisten rasistien tuskailut ovat silkkaa komediaa.

Nämä kaksi esseettä ovat myös kirjan informa-

tiivisin osuus. Ne auttavat hahmottamaan, miksi kulttuurirasismi on Suomessa niin suosittua, ja kontekstualisoimaan uusrasistista »maahanmuuttokriittistä keskustelua».

Nykysuomalaiselle muinaisten rasistien tuskailut ovat silkkaa komediaa.

TOISEN SELKEÄN kokonaisuuden muodostavat opettajien luettevaksi mielletyt esseet. **Raisa Simola** käsittelee kirjoituksessaan »Islamia peruskoululaisille ja aikuisillekin: Tahar Bel Jellounin Mitä on islam?» yksittäistä, mahdollisesti oppimateriaalina käytettävää teosta. Erilaisten teosten ja niiden vastaanoton analysoiminen menee sen verran syvälle, että siitä tuskin on iloa muille kuin itsekin opettajan työssään samojen kysymysten kanssa painiville. Muita tällaisia esseitä ovat Raisa Simolan »Mika Waltarin Sinuhe egyptiläinen ja rodullistamisen diskurssi» sekä saman kirjoittajan »Tintti-ystävämme - kolonialisti ja Chinua Acheben satu Kuinka leopardi sai kyntensä suomalaisten nuorten tulkitsemana».

Tintti Afrikassa -sarjakuva-albumia käsittelevässä esseessä on tosin hauskaa »piilorasismi»-sanan käyttöä. Jos tuo sarjakuva on piilorasismia, niin kuinka törkeää täytyy rasismilla olla ollakseen avointa?

SARJAKUVAN PUOLELLA *Kulttuurisia kohtauksia* sisältää joukon parin sivun mittaisia, eri tekijöiden tekemiä tarinoita.

Perinteisesti suomalaisessa sarjakuvassa on lähestytty vakavia aiheita suunnilleen näin:

(Kaksi nuorta, tiedostavaa henkilöä seisoo ulkona.)

MIES: Rasismi on paha.

NAINEN: Mutta niin on myös homofobia.

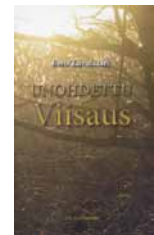
(Viimeisessä ruudussa nähdään joku musta jäbä.)

Tällä kertaa meininki ei ole ihan näin banaalia, vaikka jutut ovatkin yksinkertaisia. **Lissu Lehtimajan** *Nuoret kosmopoliitit* on samaan aikaan hauska, lempeä ja ilkeä kuvaus tämän päivän urbaanista, suvaitsevaisesta ihmisestä. **Ville Pirisen** *Jahvoo* löytää huumoria kielimuureista. Minäkään en tiedä, mitä »Jahvoo» tarkoittaa, vaikka suomea äidinkielenäni puhunkin.

Sanna Hukkasen *Mitä tänään katsottaisiin?* ja **Tiitu Takalon** *Maamme* ovat jo sitten suoraviivaisempaa saarnaamista.

Kulttuurisia kohtauksia on kirja opettajille ja muille nuorten kanssa työskenteleville ihmisille, jotka pohtivat kysymystä monikulttuurisuudesta ja rasismien kohtaamisesta. Esseet ovat parhaimmillaan mainioita ja antavat paljon ajattelemisen aihetta. Ehkäpä sarjakuvista löytyy muutama, jotka voi sitten valokopioida koko luokan ihmeteltäväksi.

JUHANA PETTERSSON

Kaksi tärkeää ajan hengen kritiikkiä

ESKO SEPPÄNEN: *Oma pääoma*. Into Kustannus 2011, 320 sivua.

EERO TAINVALSAARI: *Unohdettu viisaus*. vs-Kustannus 2010. 397 sivua.

OMA PÄÄOMA on kansaneläkeiden vast'ikään saavutaneen taloustoimittajan, vasemmistolittolaisen poliitikon ja tietokirjailijan **Esko Seppäsen** 28. kirja. Hänen vanhaa vaalimainostaan lainaten voi sanoa, että »Esko Seppänen ei petä», koska hänen »eräänlaiseksi elämäkerraksi» nimeämänsä teos on painava yhteiskunnallista asiaa, vaikka lähestymistapa onkin aiempia teoksia henkilökohtaisempi. Joiltain osin teos on yhteenvedo Seppäsen aiemmasta kirjallisesta tuotannosta, mutta uuttakin aineistoa on mukana.

Seppänen on käynyt perusteellisesti läpi muun muassa Suomen valtionyhtiöiden yksityistämisiä ja laskenut Fortumin taitamattomasta privatisoinnista veronmaksajille koituneet ja edelleen koituvat kustannukset, jotka muodostuvat myynnin jälkeisestä yhtiön markkina-arvon noususta sekä menetetyistä osinkotuloista. Menetykset ovat Seppäsen laskelmien mukaan olleet jo tähän mennessä pankkitukeakin suuremmat, 12 miljardia euroa. Myös Kemiran, Outokummun ja Valmetin privatisoinneissa valtio on ollut häviöjä ja tärkeät tuotannonalat, kuten lannoite- ja kaivosteollisuus, ovat päätyneet miltei kokonaan ulkomaisiin käsiin.

KIRJA-ARVIOT

Seppäsen lisäksi samoja asioita on tuonut esiin muun muassa toimittaja **Seppo Konttinen** kirjassaan *Kansallisomaisuuden ryöstö* (wsou, Barrikadi-sarja 2009). Summat ovat suuruudessaan niin järkyttäviä, että laskelmien soisi herättävän laajempaakin yhteiskunnallista keskustelua ja yksityistämisideologian uudelleenarviointia. Markkinauskovaisilla on varmasti vasta-argumenttinsa, mutta menestystarinaksi tätä privatisointihistoriaa tuskin valtion näkökulmasta helposti saa väännettyä.

Kun radiossa on ohjelma »Näistä levyistä en luovu», Seppäsellä on kirjassa otsikko »Näistä tilastoista en luovu». Esimerkiksi osinkoja, myyntivoittoja ja optioita kuvaavasta taulukosta selviää, mistä johtuu tuloerojen kasvu Suomessa: omistajat ovat ottaneet yrityksistä irti miltei kaiken mikä on lähtenyt. Tästä kärsivät pitemmän päälle yritykset itsekin, kansantaloudesta puhumatta-kaan, koska rahaa ei ole jätetty uuden tuotannon ja työllisyyden siemeneksi tai jos on, se on käytetty investointeihin ulkomailla.

13 VUOTTA Euroopan Parlamentin jäsenenä vaikuttaneen Seppäsen kirjan EU-osuus on saanut jo tunnustusta hieman yllättävältäkin taholta: »Parasta ja perusteellisinta eu-kritiikkiä, jota olen aikoihin lukenut», kehui eu-myönteisen *Helsingin Sanomien* kokoomustustainen toimittaja **Unto Hämälinen** (HS 12. 2. 2011) – eikä syyttä. Monissa kohdin pelkät faktat, eu-eliitin omat lausunnot ja asiakirjojen tekstit riittävät osoittamaan oikeaksi Seppäsen perusteetin, joka laajasti ottaen on demokratian puute liittovaltioitavassa unionissa. Näin on esimerkiksi käytäessä läpi prosessia, jolla eu:n perustuslaki vietiin läpi kielteiset kansanäänestystulokset toistuvasti sivuuttaen. Vastaansanomattomalta tuntuu myös selostus siitä, kuinka Suomen puolueettomuutta, sittemmin liittoutumattomuutta, on pala palalta murennettu hallitusohjelmien kirjausten muutoksilla, joista jokainen on näyttänyt itsessään vähäpätöiseltä.

Monista muista elämäkerroista poiketen kirja käsittelee runsaasti omaakin aikaaamme. Jatkuvasti ajankohtaisen EU-kehityksen lisäksi mukana on analyysiä muun muassa finanssikriisistä, joka on tuttua jo Seppäsen edellisestä teoksesta *Hullun rahan tauti* (Tammi 2009), sekä 13-kohtainen ohjelma siitä, miten finanssimarkkinakuplien syntä voidaan tulevaisuudessa estää. Vasemmiston ajankohtaisimmaksi haasteeksi Seppänen määrittelee kapitalismin kovan ytimen paljastamisen sekä vaihtoehtojen luomisen ja niiden viestimisen uskottavasti. Vastakkainasettelujen aika on hänen mukaansa vasta alkamassa.

EERO TAIVALSAAREN pamflettimaaisessa *Unohdettu viisaus* -teoksessa on yhtymäkohtia Seppäsen kirjan kanssa. Taivalsaari on toimittaja, tietokirjailija ja kansalaisaktivisti, joka Seppäsen tavoin oli aktiivisesti mukana Suomen eu-jäsenyyden vastaisessa kampanjoinnissa vuoden 1994 kansanäänestyksen alla. Seppäsen ja Taivalsaaren kokemukset median yksipuolisesta Kyllä-linjasta käyvät keskenään paljolti yksiin ja vastaavat omiakin muistikuviani. Molemmat muistelevat esimerkiksi sitä ainutlaatuisista ilmiötä, kun *Helsingin Sanomat*, *Aamulehti* ja *Turun Sanomat* etusivujensa mainoksissa kehoittivat äänestämään Kyllä. Taivalsaari siteeraa äsken mainittua Unto Hämälinen: »Tiedon välittäjistä tuli osapuolia poliittiseen taisteluun, ja se oli toimittajaurani masentavin kokemus.»

Kyllä-puolella oli käytännössä koko »poliittinen ja taloudellinen eliitti ay-pomoineen», kuten Seppänen toteaa. Silti esimerkiksi sak:n jäsenistö oli erittäin eu-kriittistä, ja varapuheenjohtaja **Tuulikki Kannistokin** (sd.) oli aluksi tulossa mukaan Ei-liikkeeseen, kunnes syystä tai toisesta vaihtoi puolta.

Suomalaisten hyvinvointi on 20 vuodessa puolittunut.

Molemmissa kirjoissa yhtenä ajatuksia herättävänä juonteena on suomalainen korruptio ja hyvä veli-verkostot. Seppänen kirjoittaa myös hyvä toveri-verkostoista, jotka osaltaan olivat punapäätöman romahduksen taustalla.

Taivalsaari on perehtynyt erityisesti 1980-luvun Helsingin korruptioon, muun muassa metron rakentamiseen kytkeytyneeseen lahjontaan. »Lahjominen on täällä yhtä lailla maan tapa kuin Sambiassa», hän siteeraa entistä Keskusrikospoliisin apulaispoliisipäällikköä. Taivalsaaren mukaan vaalirahajupakoiden jälkeen kansakunnan tiedossa on nyt, että »oikeusvaltiona pidetyn Suomen kullissit ovat romahtaneet». Toisin kuin Seppäsellä, Taivalsaarella ei ole kokemusta ammattipoliitikkona toimimisesta, mutta eliitin verkostot tulivat hänelle tutuiksi 1970–1980-luvuilla niin sd:p:n aktiivin, kaupungin virkamiehen kuin tutkivan journalistinkin rooleissa.

Seppänen puolestaan myöntää itsekkin sotkeutuneensa hyvä toveri-verkostoon ja katuvan sitä. Kun Elanto maksoi hänen äänestäjensä kahvituksia, hänkin lähti sen hallintoneuvostossa mukaan konsensukseen, jolla »hyväksyttiin --typerä yritysostoja ja ylläpidettiin keskijohdon demareiden suojatyöpaikoista koostunutta pikupäällikköarmeijaa». »Vähäinenkin vaaliavustus

poliitikolle saattaa olla sitouttavaa korruptiota», kuuluu Seppäsen ajankohtainen johtopäätös.

TAIVALSAAREN KIRJA on väkevä ja paatoksellinen puheenvuoro nykyistä ajan henkeä vastaan: Olemme medioiden orjia, kirjallisuus on banalisoitu dekareiksi ja pökövihteeksi, suomen kieli köyhtyy, vanhemmilla ei ole aikaa tai viitseliäisyyttä lapsilleen, irrallisuuden tunne ja alkoholin käyttö kasvavat, köyhyys ja eriarvoisuus syvenevät... Eikä tämä ole vain tuntumaa: Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan suomalaisten hyvinvointi on 20 vuodessa puolittunut, jos sitä mitataan »aidon kehityksen indikaattorilla» (Genuine Progress Indicator GPI). Siinä kansantuotteesta vähennetään negatiiviset asiat, kuten rikollisuuden vaikutukset, ympäristön saastumisen aiheuttamat menetykset sekä luontoarvojen ja luonnonvarojen häviäminen.

Vapaakaupan Taivalsaari nimeää imperialismiksi, jossa etenkin pienet kansakunnat ovat häviäjiä. Tässä on mielenkiintoinen ero Seppäseen, joka kannatti aikoinaan Suomen eta-jäsenyyttä, vaikka vastustikin eu-jäsenyyttä. Seppänen nimittäin kirjoittaa tähän liittyen ohimennen, että »taloudelliselle integraatiolle ei Suomella ole vaihtoehtoa». Aiheesta olisi kiinnostavaa kuulla enemmänkin molempia herroja.

Suomen historian vaikuttajista Taivalsaari arvostaa erityisesti **J. V. Snellmania** ja **J. K. Paasikiveä** ja käy läpi etenkin viime sotiimme johtanutta ja niiden jälkeistä historiaa. Tätä osuutta voi suositella erityisesti niille suomalaisille, jotka vähätelivät hyvien Venäjä-suhteiden merkitystä. Paasikiven opit siitä, miten itäraja pidetään rauhan rajana, ovat unohdettua viisautta valitettavan monelle länsisuuntautuneelle päättäjälle.

Yllättävämpää on Taivalsaaren kirjan lopussa voimakas uskonnollisuuden puolustaminen osana nykyistä parempaa ja viisaampaa elämäntapaa. Yhtä vaikeaa kuin ateistille on ymmärtää jumaluskoa, on ilmeisesti uskovalle ymmärtää sitä, että ateistikin voi kokea syviä luontoon tai yhteisöllisyyteen liittyviä elämyksiä ja pitää tärkeinä aivan muita arvoja kuin shoppailua ja kertakäytöelämänmuotoa. Vaikka kristinuskon sanomaan liittyy edistysellisiä elementtejä, on historiankaan valossa vaikea uskoa siihen, että uskonto tulisi olemaan keskeisessä roolissa nykykapitalismin vastavoimien muotoutumisessa.

ELIAS KROHN

Ydinkatastrofi on asiantuntijalle pelkkä yllätys

TAVALLISELLE SUOMALAISELLE JAPANIN kokema maaliskuinen tuho oli yhtä järkyttävä kuin jos tsunami ja sitä seuranneet ydinturmat olisivat tapahtuneet naapuristossa. Tuhon mittakaava ei ylittänyt niinkään käsityskykyä, vaan kyvyn jakaa ymmärrystä median kautta.

Kammottavinta oli se, että tapahtuneessa ei ollut mitään sinänsä yllättävää. Japani on riskiyhteiskuntana mallimaa niin Suomelle kuin muillekin itsensä ylivakuuttaneille ja alitulkineille yhteiskunnille. Määritelmänomaisesti mikään ei voi eikä saa yllättää riskiyhteiskuntaa. Japani ja Suomi ovat varautuneet äärimmäisiin onnettomuuksiin sillä ainoalla ohjeella mitä riskiyhteiskunnat voivat tarjota: käyttäytyä rauhallisesti ja seurata viranomaisten ohjeita.

LAUANTAINA, PÄIVÄ TSUNAMIN jälkeen, seurasin Japanin tapahtumia tekstitelevisiion uutisista. Kello 10.50 teksti-tv:n otsikko välitti Säteilyturvakeskuksen (STUK) lausunnon: jäähdytysjärjestelmät Fukushima ydinvoimalassa toimivat normaalisti eikä ydinreaktorin sulamisesta ollut huolta.

Vain 15 minuuttia myöhemmin otsikot olivat vaihtuneet ja STUKin tehtävä oli muuttunut viranomaisesta asiantuntijaksi: ydinreaktori oli sulamassa Fukushimassa ja räjähdys lähellä.

Lähdin lapsen kanssa pihalle. Kevättä oli ilmassa ja asteet nollassa, mutta ketään ei liikkunut puistossa eikä leikkikentällä. Kuuntelin siis radiosta mitä maailmassa todella tapahtui. Ylen radiouutisissa haastateltiin STUKin johtajaa **Jukka Laaksosta** siitä, miten »vakava» Japanin ydinonnettomuudesta saattoi koitua.

»No, vakava ja vakava», määritteli johtava asiantuntija.

Japanin ydinonnettomuuden uutisointi oli kuluttanut nopeasti kaikki medialle ominaiset ylisanat ja superlatiivit. Surkeimmassa asemassa oli kuitenkin se asiantuntija, jonka olisi pitänyt osata täsmällisesti selittää, millaisten riskien kanssa ollaan tekemisissä ydinvoiman kanssa.

Japanin katastrofeja seuranneena viikonloppuna ei Suomessa uskallettu puhua ääneen riskeistä, ei edes kutsua suomalaisia takaisin kotiin. Niinpä alettiin puhua turvallisuudesta. Lauantai-iltana Ylen ylimääräiseen uutislähetyskseen oli kutsuttu sisäministeriön edustaja, joka ylisti japanilaisten »turvallisuuskulttuuria».

Siinä vaiheessa uutiset ensimmäisestä ydinuhkasta olivatkin vielä plussan puolella. Säteilyvuoto Fukushimassa oli ainoastaan lievä ja tuuli puhalsi merelle päin. Lisäksi tsunamin virallinen uhriluku oli vielä niin matalalla, että suomalainen virkamies saattoi vakavalla naamalla kehua turvallisuuskulttuuria, välttämättä niistä kymmenistä tuhansista kuolleista, jotka olivat, ilmeisestikin, tämän »kulttuurin» edellyttämiä luonnonuhreja.

Sisäministeriön edustaja ylisti japanilaisten »turvallisuuskulttuuria».

VASTA SUNNUNTAIN PUOLELLA suomalaisten viranomaisten äänenpaino alkoi muuttua. Kiina-ilmiö uhkasi jo seuraavaa japanilaista reaktoria ja viralliset uhriluvut olivat nousseet viisinumeroisiksi luvuiksi

Mitä tahansa uutisia Japanista välittyikin tuoreeltaan, toisivat suomalaiset viranomaiset yhtä ainoaa asiaa: mitä tapahtuma merkitsee meidän kannaltamme. Edes Eurooppaa ei toimijana ollut olemassa, kun vastakkain olivat globaali paljastus riskiyhteiskunnan mielettömyydestä ja kansallinen hymistely.

Japanin tapahtumat osoittivat, että ydinvoima edustaa riskiyhteiskunnassa kaiken tiedettävän rajavyöhykettä, niin maallikkojen kuin asiantuntijoidenkin puheessa. Maallikot eivät halua tietää enempää kuin voivat kuvitella, eivätkä asiantuntijat halua kertoa enempää kuin maallikot kestävät kuulla.

Maailmanluokan katastrofi saattaa olla ainoa asia, joka osoittaa miten samanlaisia valtiot toimijoina ovat. Kansallisen itsekkyyden mittakaava on nähty jo pandemian yhteydessä, ja omahyväisyyden laatukin paljastuu yksittäisen, nopean katastrofin yhteydessä.

Maailmanluokan katastrofi osoittaa myös, että ainoa asia mikä lopultakin erottaa meidät riskeillä laskelmoivien poliitikkojen painajaisista on annosteltu usko »turvallisuuskulttuuriin». Ilmiönä se muistuttaa Suomen armeijan sadetakkaa, joka ei suoja sateelta eikä kylmältä, mutta tarjoaa asiantuntijoiden mukaan täydellisen turvan ydinlaskeumalta.

→ Markku Soikkeli on tamperelainen kriitikko ja kirjailija.

ÄÄNESTÄ VASEMMISTONUORTA EDUSKUNTAVAALEISSA

VALLATAAN
EDUSKUNTA!

VASEMMISTO VOITTOON

Vasemmistonuoret

Ehdokkaita kaikissa vaalipiireissä!

Tutustu myös vaaliteeseihimme

www.vasemmistonuoret.fi/vaalit

Kulttuurivihkojen vaalistudio räjäyttää suomalaisen tajunnan

Suora videolähetys eduskuntavaalien iltana 17.4. klo 19–23

→ WWW.KULTTUURIVIHKOT.FI ←

VASTAUKSET KUUMIIN KYSYMYKSIIN:

Jatkuuko porvarimeininki vielä neljä vuotta?

Tuleeko Timo Soinista ministeri?

Yltyykö rasistien uho?

Miten käy Paavo Arhinmäen uuden vasemmiston?

**RANKKA
VAIHTOEHTO
TV-KANAVIEN
PÖNÖTYKSELLE!**

Täydellinen
valtakunnallinen
tuloseuranta,
älyllistä debattia
ja kulttuuriohjelmaa.

Mukana muun muassa:

Teatteriohjaaja Susanna Kuparinen
Kirjailija Mike Pohjola
Professori Teivo Teivainen
Filosofi Thomas Wallgren
Oikeustieteilijä Jukka Linna
Akateeminen sosialisti Miika Kabata

Studioisäntänä Elias Krohn.